

הַסִּיפּוֹר עַל נִיָּאֵל

תרגם מאיסלנדית
והוסיף אחרית דבר והערות
איתמר אבן־זוהר

(מ"ח פרקים ראשונים)

BRENNUNJÁLSSAGA

Ítamar Even-Zohar
þýddi á hebresku
og samdi inngang og skýringar

פרק א

איש היה ושמו מוֹרְדֵי, ומכונה היה "פִּינּוֹר";^א הוא היה בנו של סִיגְנָאט האדום;^ב הוא גר בנאל שבשפלת נְהֶרְרָאנְג.^ג הוא היה מנהיג תקיף וטוען־דין גדול, ויודע חוק כה גדול, עד ששום פסק דין לא נחשב לחוקי, אם לא השתתף בו. היתה לו בת אחת, ושמה און; היא היתה אשה טובת־מראה, בעלת הליכות נאות ומוכשרת, ונחשבה לשידוך הטוב ביותר בשפלת נהר־ראנג.

ועכשיו עובר הסיפור מערבה אל העמקים של פיורד־בְּרִייד.^ד איש היה בשם הוֹסְקוֹלְד, בנו של קול מן העמק. שם אמו תוֹרְגֵיֶד והיא היתה בתו של תוֹרְסְטִיין האדום בן אוֹלְאָף הלבן, בן אינגְיאַלד, בן הֶלְגֶה; אם אינגיאַלד היתה תוֹרְה, בת לסיגורד עֵין־הנחש, בן רַגְנָאר "מכנסיים בלויים". אוד מעמיקת החשב היתה אמו של תורסטִיין האדום, בתו של קְטִיל שטוח־האף, בנו של פִּיֹרֶן נְפּוֹל־הגר. הוֹסְקוֹלְד גר באחוזת הוֹסְקוֹלְד בעמק של נהר הסלמון. רוט היה שם אחיו; הוא גר באחוזת רוט.^ה הוא והוֹסְקוֹלְד היו בניו לאם אחת; אביו היה הֶרְיוֹלְף.^ו הוא היה גבר יפה, גבוה וחזק, לְמוֹד־נשק ונוח־מזג מטבעו, נכון באנשים, בעל יד קשה כלפי אויביו, אך נכון לעזור בעניינים חשובים.

באחד הימים ערך הוֹסְקוֹלְד משתה לידידיו, וגם אחיו, רוט, היה שם וישב קרוב אליו מכולם.^ז

להוֹסְקוֹלְד היתה בת, הַאֶלְגֵיֶד שמה. היא שיחקה על הרצפה עם ילדות אחרות; היא היתה יפת־מראה ותמירת־קומה ושערה יפה כמו משי ושופע כל־כך, עד שגלש עד לחגורתה. הוֹסְקוֹלְד קרא לה: "בואי הנה אלי", אמר. היא ניגשה אליו מייד. הוא אחז בסנטרה ונשק לה; ואחר כך חזרה למקומה. אז פנה הוֹסְקוֹלְד אל רוט: "מה דעתך על הנערה? אינך חושב שהיא יפה?" רוט שתק. הוֹסְקוֹלְד חזר על דבריו. אז ענה רוט: "יפה למדי היא הנערה ורבים עוד יסבלו בגללה; אך דבר אחד איני מבין, מניין הגיעו עיני־גנב ובאו אל משפחתנו". אז התכעס הוֹסְקוֹלְד, וצינה היתה בין האחים זמן מה. אחי הַאֶלְגֵיֶד היו תוֹרְלִייק, אבי בּוֹלְה, ואוֹלְאָף, אבי קְנַאֶרְטָאן, וכן בְּאֶרְד.

פרק ב

באחד הימים רכבו האחים, הוֹסְקוֹלְד ורוט, אל אסיפת העם.^א המון גדול היה שם. אז אמר הוֹסְקוֹלְד לרוט: "רוצה הייתי, אחי, שתמלך בדעתך ותיקח לך אשה". רוט ענה: "רבות שקלתי את העניין, ואף על פי כן פסחתי על שתי הסעיפים. אבל עכשיו רוצה אני לעשות כלבבך; לאן נפנה?" הוֹסְקוֹלְד ענה: "כאן נאספו עכשיו מנהיגים רבים, והמבחר גדול, ואף על פי כן הכרעתי למענך. שם האשה הוא און והיא בתו של מוֹרְדֵי הכינור, החכם באדם. הוא נמצא כאן באסיפה וגם בתו כאן, ויכול אתה לראותה, אם תרצה".

ולמחרת היום, כשהלכו הכל אל מושב־המחוקקים,^ב ראו נשים מחוץ למעונותיהם של אנשי נהר ראנג,^ג לבושות כולן יפה. אז אמר הוֹסְקוֹלְד אל רוט: "הנה שם היא און זו שסיפרתי לך עליה, ומה דעתך עליה?" "טובה", אמר, "אבל אינני יודע אם טובים יהיו חיינו ביחד". ואחרי כן הלכו אל מושב־המחוקקים. מוֹרְדֵי הכינור ציטט את החוק^ד כמנהגו והלך לביתו אל מעונו. הוֹסְקוֹלְד קם, ורוט עמו, ושניהם הלכו אל מעונו של מוֹרְדֵי ונכנסו פנימה; מוֹרְדֵי ישב בקצה מעונו; הם בירכו אותו לשלום. הוא קם לקראתם ולחץ את ידו של הוֹסְקוֹלְד, והושיב אותו על ידו, אבל רוט ישב בצידו של הוֹסְקוֹלְד. אחרי כן דיברו רבות, ולבסוף הגיעו לכך שהוֹסְקוֹלְד אמר: "רוצה אני לעשות עמך הסכם־נישואים. רוט מבקש להיות התנדן ולשאת לאשה את בתך, וגם אני לא אחסוך ממנו דבר".^ה מוֹרְדֵי ענה: "יודע אני שאתה מנהיג גדול, אבל אחיך אינו מוכר לי". הוֹסְקוֹלְד ענה: "עולה הוא עלי". מוֹרְדֵי אמר: "הרבה יהיה עליך לתת בעבורו, מפני שהיא תירש ממני הכל". "אין צורך להתמהמה הרבה, בטרם תשמע מה יש לי להציע", אמר הוֹסְקוֹלְד. "הוא יקבל את לשון־קאמב ואת אחוזת־רוט עד לערוץ של תְּרַאנְד. ועוד יש לו ספינת־מסחר השטה בים". רוט פנה אז ודיבר אל מוֹרְדֵי: "שים אל לבך,

אדוני, שאחי שיבא אותי יתר על המידה מאהבתו אותי. אבל אם נכון אתה לקבל, אזי רוצה אני, שתקבע אתה את התנאים". מוֹרְד ענה: "כבר חשבתי על התנאים. היא תקבל שישים של מאה ועשרים אמות,"¹⁷ ואתה תוסיף על זה שלושים מצידך, ואם יהיו לכם יורשים, תחלקו שווה בשווה ביניכם". רוט אמר: "מקבל אני את התנאי הזה, ועכשיו נקרא לעדים". אחרי כן קמו ממקומם ולחצו יד זה לזה, ומוֹרְד אירש לרוט את בתו און, ואת משתה החתונה קבעו למחצית החודש לאחר אמצע הקיץ אצל מוֹרְד.

אחר הדברים האלה רכבו שני הצדדים לביתם מן האסיפה, והאחים רכבו מערבה דרך הגלְעָד של האֶלְפִיֹרֶן¹⁸. בא רוכב לקראתם תְיוֹסְטוֹלֶף, בנו של פיורן נושא־הזהב¹⁹ מעמק רִיִיק, וסיפר להם שהגיעה ספינה אל שְׁפָךְ הנהר הלבן,²⁰ ובספינה בא אוסור, אחי אביו של רוט, ורוצה אוסור, שיבוא רוט לראותו בלי דיחוי. אך שמע רוט את הבשורה, ביקש מהוסקולד לצאת עמו אל הספינה. הוסקולד יצא עמו לדרך; וכאשר הגיעו אל הספינה, קיבל רוט את אוסור, קרוב־משפחתו, בשמחה ובנועם. אוסור הזמין אותם אל משכנו לשתות; אחרי כן נלקחו סוסייהם לטיפול, והם נכנסו פנימה ושתו. רוט אמר אל אוסור: "עכשיו תבוא עמי מערבה ותשב בביתי בחורף".²¹ "לא יוכל הדבר להיות", אמר אוסור, "מפני שבאתי להודיע לך על מות אחיך אֵיִיבִינְד, והוא מינה אותך ליורשו באסיפת־העם של גולְאָ;²² ועכשיו עלולים אויביך לגזול את הכל, אם לא תבוא". "מה תאמר לעשות עכשיו, אחי?" אמר רוט, "דומני שהסתבכו עתה העניינים, אחרי שכבר קבעתי את יום נישואי". הוסקולד אמר: "סע דרומה לפגוש את מוֹרְד, בקש ממנו לשנות את הסכמ־הנישואים, ותשב מאורסת לך שלושה חורפים. ואני ארכב הביתה ואעביר את סחורותיך אל הספינה". רוט אמר: "רוצה אני שתיקח קמה ועצים ועוד כטוב בעיניך מן המטען". רוט ציוה להביא את סוסיו ורכב דרומה, אך הוסקולד רכב לביתו במערב.

רוט הגיע מזרחה אל שפלת נהר־ראנג, לביתו של מוֹרְד, ונתקבל שם יפה. הוא סיפר למוֹרְד את כל העניין וביקש את עצתו. מוֹרְד אמר: "בכמה כסף מדובר?" רוט אמר שמדובר במאתים מארק,²³ אם אמנם יקבל את הכל. מוֹרְד אמר: "הרבה כסף הוא לעומת הירושה שאשאר אחרי, ובודאי צריך אתה לנסוע, אם אתה רוצה". אחרי כן שינו את הסכם הנישואים: שלושה חורפים תשב מאורסת לו.

עתה רכב רוט אל הספינה ונשאר על יד הספינה בקיץ עד שהיתה מוכנה להפלגה. הוסקולד העביר לספינה את כל רכושו של רוט. רוט הפקיד בידי הוסקולד את נכסיו במערב כל זמן היעדרו. והוסקולד רכב אל ביתו. כעבור זמן קצר באה להם רוח טובה, והם הפליגו הימה; שלושה שבועות הילכו בים עד שהגיעו ליבשה על יד אי־הֶקְן²⁴ ואחרי כן הפליגו מזרחה אל וִיק.²⁵

פרק ג

הארְאֶלְד אֶפּוֹרְהֶפְרֶנְה קָלְךְ על נורבגיה²⁶; הוא היה בנו של אֵיִרִיק גרזן־הַנְמִים, שהיה בנו של האַרְאֶלְד וְפֶה־שִׁיעֶר. גוֹנְהִילְד היה שם אמו והיא היתה בתו של אוסור מדולד־הזקן.²⁷ הם ישבו במשכן המלכות שלהם בקוֹנוֹנְגֶהֶלָה²⁸ שבמזרח.

עתה נפוצה במזרח השמועה על בואה של הספינה לויק, וכאשר נודע הדבר לגוֹנְהִילְד, חקרה ודרשה מי האנשים האיסלנדים בספינה; נאמר לה, שאיש בשם רוט בספינה, בן אחיו של אוסור. גוֹנְהִילְד אמרה: "אני יודעת אל נכון: הוא בא לקבל את ירושתו, ואיש אחד מחזיק בה, סוֹטִי שמו". אחרי כן קראה את משרתה, איש בשם אוֹגְמוֹנְד: "אני רוצה לשלוח אותך אל וִיק לפגוש את אוסור ואת רוט ולומר להם, שאני מזמינה את שניהם אלי לחורף ורוצה להיות ידידתם. ואם רוט ישמע בקולי, אדאג לענייני רכושו ולשאר עניינים שיעסוק בהם, וגם אדבר בעדו בפני המלך". אחרי כן יצא לדרכו ובא לפגוש. וכאשר שמעו שהוא נאמנה של גוֹנְהִילְד, קיבלוהו בסבר פנים יפות. הוא מסר להם את דבר שליחותו בסתר קול. אחר כך נפנו לדבר בחשאי ביניהם כדי לטכס עצה, וכך אמר אוסור לרוט: "נראה לי, קרובי, שכבר נחרץ מה עלינו לעשות, מפני שיודע אני מה טיבה של גוֹנְהִילְד: אם רק נסרב לנסוע לראות את פניה, תגרש אותנו מן הארץ ותגזול את רכושנו; אבל אם ניסע אליה, אז תכבד אותנו כמו שהבטיחה". אוֹגְמוֹנְד נסע הביתה, וכאשר פגש בגוֹנְהִילְד, סיפר לה איך עלתה שליחותו וגם הודיע, שהם יבואו. גוֹנְהִילְד אמרה: "צפוי היה הדבר, שהרי אומרים כי רוט איש נבון הוא ומוכשר. ועכשיו פקח את עיניך לראות מתי יבואו העירה, ואמור לי".

רוט ואנשיו נסעו מזרחה לקונונגְּלֶה; וכאשר הגיעו שמה, יצאו לקראתם קרובים וידידים וקיבלו יפה את פניהם. הם שאלו אם המלך בעיר; נאמר להם שאמנם כן. כעבור שעה קצרה פגשו באוגמונד; הוא מסר להם את ברכת גונהילד, ואמר להם, שהיא לא תזמין אותם לביתה לפני שיתייצבו בפני המלך, כפי המנהג הטוב: - "שהרי עלול להיראות, כאילו אני יוצאת מגדרי למענכם; אבל אעשה כל מה שאוכל; ידבר נא רוט בתקיפות אל המלך וידרוש להיעשות בן פמלייתו"¹². והנה גם בגדי־מלכות שהיא שולחת לך, רוט, ובהם תופיע בפני המלך". ואחרי כן שב למקומו.

למחרת אמר רוט: "נתייצב בפני המלך". "טוב ויפה", אמר אוסור. הם הלכו בשנים עשר איש, כולם בני משפחתם וידידיהם;¹³ נכנסו אל האולם, כאשר ישב המלך ושתה. יצא רוט ראשון וברך את המלך; המלך בחן בתשומת לב את האיש טוב־הלבוש ושאל אותו לשמו; רוט נקב בשמו. "האם איסלנדי אתה?"¹⁴ שאל המלך. רוט ענה, שכן הוא. "מה הביא אותך לכאן לפגוש אותנו?" "לראות בכבודך, אדוני, ועוד גם, שנפלה ירושה גדולה בחלקי כאן בארץ, והרבה אוכל לשבח אותך אם תינתן לי זכותי". המלך אמר: "לכל אדם הבטחתי חוק כאן בארץ, ואיזה עוד דברים לך אלינו כי באת לראותנו?". "אדוני", אמר רוט, "אני רוצה לבקש להיות בן־פמלייתך ולהיעשות אחד מאנשיך". המלך לא ענה לו דבר. גונהילד אמרה: "לי נראה שכבוד גדול מכבד אותך האיש הזה, שהרי נראה לי, שאם ירבו כמוהו בפמליה, תהיה זו פמליה ראויה לשמה". "האם איש נבון הוא?" אמר המלך. "גם נבון וגם שאפתן", אמרה. "דומני שאמי רוצה שתקבל את התואר שדרשת. אבל מפני כבודנו ומנהג המדינה בוא לראות את פני בעוד מחצית החודש; אז אעשה אותך לבן־הפמליה - אבל אמי תארח אותך עד אז, - ואז תתייצב בפני".

גונהילד אמרה לאוגמונד: "לווה אותם אל ביתי ותן להם שם מכל טוב". אוגמונד יצא והם עמו, והוא הביאם אל בית אבן. שם נערך לכבודם היפה בשולחנות; וגם כס־הכבוד של גונהילד הוצג שם. אז אמר אוגמונד: "עכשיו נוכחתם לדעת כי אמת דיברתי בשם גונהילד; הנה כס־הכבוד שלה, ואתה תשב בו; ומותר לך להישאר בו גם אם היא עצמה תיכנס לכאן". אחרי כן ערך להם כרה. לא ישבו שעה ארוכה, וגונהילד נכנסה ובאה. רוט ביקש לקום ולקדם את פניה. "שב", אמרה לו, "וכל זמן שתהיה בצל קורתי, תשב אתה במקום הזה". אחר כך ישבה על יד רוט, והם שתו. ובערב אמרה: "אתה תישן אצלי בעלייה הלילה, אתה ואני ביחד". "כדברייך כן יהי", אמר. אחרי כן הלכו לישון, והיא נעלה את העלייה מבפנים, והם ישנו שם בלילה. בבוקר ירדו לשתות, וכל מחצית החודש לנו שם שניהם בעלייה. אז אמרה גונהילד לאנשי־ביתה: "דבר לא יאבד לכם מלבד חייכם, אם תספרו לאיש על דרכי עם רוט". רוט נתן לה מאה אמות אריג ושתיים עשרה פרוות. גונהילד הודתה לו על המתנות. רוט נשק לה והודה לה לפני שיצא לדרכו; היא נפרדה ממנו לשלום.

למחרת היום התייצב בפני המלך עם שלושים אנשים וברך את המלך לשלום. המלך אמר: "עכשיו רוצה אתה, שאקיים כלפיך, רוט, את מה שהבטחתי לך". ואחרי כן נעשה בן הפמליה. רוט אמר: "איפה אשב?". "אמי תקבע בעניין הזה", אמר המלך. היא הושיבה אותו במקום המכובד ביותר, והוא נשאר אצל המלך בחורף, מכובד על הכל.

פרק ד

באביב נודע לו שסוטי נסע דרומה לדנמרק עם הירושה. רוט הלך לפגוש את גונהילד וסיפר לה על המסע. גונהילד אמרה: "אתן לך שתי ספינות ארוכות,¹⁵ עם צוות מלא, ואיתם האמיץ בגברים, הוא אוּלְף הלא־מְרוּחָץ, הנאמן על שלומנו.¹⁶ בכל זאת לך לראות את פני המלך לפני שתיסע".

רוט עשה כדבריה; וכאשר התייצב בפני המלך, סיפר למלך על מסעו של סוטי, וגם אמר לו, שבכוונתו לרדוף בעקבותיו. המלך אמר: "איזו עזרה נתנה לך אמי?". "ספינות ארוכות שתיים ובראשן אוּלְף הלא־מְרוּחָץ", אמר רוט. "אכן קיבלת בעין יפה", אמר המלך; "ועכשיו רצוני לתת לך עוד שתי ספינות; ובכל זאת תזדקק לכל החיל הזה". אחרי כן ליווה את רוט אל הספינות ואמר: "סע לשלום". אחר הדברים האלה הפליג רוט עם צוותו דרומה.

פרק ה

איש היה ושמו אַטְלִי; הוא היה בנו של אַרְנַנְד, רוּזֶן¹⁷ במזרח ארץ־הגותים.¹⁸ הוא היה לוחם גדול, ושכן במזרח אגם־לוג;¹⁹ שם היו לו שמונה ספינות. אביו מנע בשעתו תשלום מס

מהאקון מאומץ־אֶדְלֶסְטִיין,¹⁷ והאב עם בנו נמלטו אז מארץ־היאמטים¹⁸ אל ארץ־הגותים. ועתה הוביל אטלי את צי ספינותיו מחוץ לאגם לוג אל מיצר־סְטוֹק¹⁹ ומשם דרומה לדנמרק, ועגן במיצר־אֶיְרָה.¹⁷ מלך הדנים ומלך הסְבֵאִים¹⁸ הוציאוהו מחוץ לחוק על מעשי רצח ושוד שביצע בשתי הממלכות.

רוט פנה דרומה אל מיצר־אֶיְרָה, וכאשר נכנס אל המיצר, ראה בו המון רב של אוניות. אז אמר אולף: "איסלנדי, מה בדעתך לעשות עכשיו?". "להמשיך את המסע", אמר רוט, "שהרי מי שאינו מנסה, אינו משיג דבר. הספינה שלי ושל אוסור תצא ראשונה, ואתה תנווט כרצונך". "נדיר עמדו לפני אחרים כמגן", אמר אולף - והיטה את ספינתו לצד ספינתו של רוט, וכך הפליגו במיצר. עתה ראו החונים בתוך המיצר, שספינות מפליגות לקראתם; הם הודיעו לאטלי. הוא ענה: "אם כך, נתפוס הרבה שלל"; "ויפרקו כולם את האוהלים ויתכוננו מהר בכל ספינה, אך ספינתי תצא באמצע הצי", אמר אטלי. אחר כך התקדמו הספינות. וכאשר נמצאו בטווח־הדיבור אלה מאלה, קם אטלי ודיבר: "לא בתבונה אתם שטים; האם לא ראינתם, שספינות קרב חונות במיצר? ומה הוא שם מנהיגכם?". רוט נקב בשמו. "איש של מי אתה?" אמר אטלי. "בן־הפמליה של המלך האראלד אפור־הפרווה", אמר רוט. אטלי אמר: "רבות היינו אבי ואני לא חביבים על מלכי גורבגיה שלך". "מזלך הרע הוא זה", אמר רוט. "וככה יעלה בגורל פגישתנו", אמר אטלי, "שאתה לא תוכל לספר מה קרה בה" - תפס כידון והטילו אל ספינתו של רוט, ואדם שנקלע בפניו נפגע למוות.

אז פרץ הקרב ביניהם; וכֶבֶד היה מאנשי אטלי לעלות על ספינתו של רוט. אולף פילס יפה את דרכו, גוזר ודוקר לחילופין בחרבו. אֶסוֹלְף היה שם איש־החרטום של אֶטְלִי; הוא פרץ לספינתו של רוט ופגע בארבעה אנשים למוות, לפני שרוט חש במתרחש; אז פנה מולו. וכאשר נפגשו, תקע אסולף את כידונו לתוך מגינו של רוט ופילח אותו, אך רוט הכה בחרבו, והיתה זו מכת־מוות. ראה אולף הלא־מרוחק ואמר: "אכן ודאי הוא, רוט, שמפליא אתה להכות בחרבך, ואף על פי כן רבות עליך לגמול לגונהילד על כך". "נדמה לי", אמר רוט, "שרוח יורד־ידומה מדברת מגרונך". עתה רואה אטלי מקום לא־מוגן בגופו של אולף והטיל בו כידון ופילח את בשרו. הקרב גבר מאוד. אטלי פורץ לספינתו של רוט ומפיל חללים בדרכו; אוסור סב מולו והניף את כידונו, אך נפל בעצמו לאחור, מפני שאֶתְר תקע בו כידון. רוט פונה עתה אל מול אטלי; אטלי הכה בחרבו במגינו של רוט ובקע אותו לכל אורכו. אז קיבל אטלי מכת־אבן בידו, וחרבו נפלה. רוט הניף את חרבו וכתת את רגלו של אטלי תחתיו; ואחר כך פצע אותו למוות. הם לקחו שם הרבה שלל וגם שתי ספינות, שהיו הטובות ביותר, ונשארו שם אחר כך זמן־מה.

סוטי ואנשיו חלפו־עברו על ידם, שטו אחר כך לגורבגיה, הגיעו לחוף פִּית־לִים¹⁹ ושם עלו ליבשה. שם פגש בהם אוֹגְמוֹנְד, נאמנה של גונהילד; הוא הכיר מייד את סוטי ושאלו: "כמה זמן אתה אומר לשהות פה?" "שלושה לילות", אומר סוטי. "ולאן אתה אומר לצאת אחר־כך?" אמר אוֹגְמוֹנְד. "מערבה לאנגליה", אומר סוטי, "ולעולם לא אחזור לגורבגיה כל עוד היא בידי גונהילד". אוֹגְמוֹנְד הלך לדרכו ובה לפגוש את גונהילד, כי היתה בקרבת מקום משם, במשתה־המלכים עם בנה גודרוד. אוֹגְמוֹנְד סיפר לגונהילד על תוכניותיו של סוטי; היא ביקשה מגודרוד לקחת את נפשו. גודרוד יצא מייד ונפל במפתיע על סוטי, העלה אותו ליבשה ותלה אותו, ואחר כך לקח את הרכוש והביאו לאמו. היא ציוותה להוביל את הכל לקונגהלה. ואחר־כך יצאה גם היא לשם.

רוט חזר עם ספינותיו בסתיו עם שלל רב ויצא מייד לפגוש את המלך והתקבל על ידו יפה. הוא ביקש מהמלך ומאמו לקחת מהשלל כאוות נפשם, והמלך לקח לו שליש. גונהילד סיפרה לרוט, שתפסה את הירושה וציוותה להרוג את סוטי; הוא הודה לה ונתן לה את החצי, שווה בשווה לו ולה.

פרק 1

רוט ישב בחורף אצל המלך בכבוד גדול. אך בבוא האביב נעשה שתקני מאוד. גונהילד שמה לבה לכך ודיברה אליו, בשעה שנמצאו שניהם לבדם: "האם עצוב אתה רוט?" אמרה. "המשל אומר", אמר רוט, "רע למי שנאחז בארץ זרה". "אתה רוצה לנסוע לאיסלנד?" אמרה. "כן, רוצה אני", אמר. "יש לך איזו אשה שם?" אמרה. "לא בזה העניין", אמר. "ובכל זאת, זו האמת", אמרה. ואחרי כן הפסיקו את שיחתם.

רוט התייצב בפני המלך ובירכו לשלום. המלך אמר: "מה חפצך, רוט?". "אני רוצה לבקש, אדוני", אמר רוט, "שתיתן לי רשות לנסוע לאיסלנד". "האם יהיה כבודך שם גדול מאשר כאן?" אמר המלך. "כלל לא", אמר רוט, "אבל חייב כל אחד לעשות מה שנגזר עליו". "עם הזקק אל תתמודד בחבל", אמרה גונהילד, "ותן לו רשות לנסוע לכל מקום שייטיב בעיניו". באותם ימים היתה שנה רעה בארץ, ואף על פי כן העניק לו המלך קמח ככל שרצה. עתה עשה הכנות למסע, ואוסור עמו. כאשר היו מוכנים, הלך רוט לפגוש את המלך ואת גונהילד. היא הובילה אותו לשיחה ביחידות ואמרה לו: "הנה צמיד זהב שאני רוצה לתת לך" - וכרכה אותו על זרועו. "הרבה מתנות טובות קיבלתי ממך", אמר רוט. היא שמה את ידה על צווארו ונשקה לו ואמרה: "אם אמנם יש לי שליטה עליך כפי שאני מייחלת, אז גוזרת אני עליך, שלא תוכל למלא את תשוקתך באשה, שיעדת לך באיסלנד, אך תוכל לקיים את רצונך עם נשים אחרות. ועכשיו איש מאיתנו לא יצא בשלום מהעניין הזה: כי אתה לא בטחתי בי לספר לי את האמת". רוט צחק והלך לדרכו.

אחר כך יצא לפגוש את המלך והודה לו. המלך דיבר אליו טובות ואיחל לו דרך צליחה וקרא לרוט האמיץ באנשים ומיטיב להתהלך עם אנשי-מעלה. רוט יצא מייד לספינתו והפליג אל הים, באה לו רוח טובה וכך הגיעו לפיורד של בורג. וכאשר נקשרה הספינה ליבשה, רכב רוט מערבה אל ביתו, אך השאיר את אוסור לפרוק את הספינה. רוט רכב לאחוזת-הוסקולד; הוסקולד קיבל אותו יפה, ורוט סיפר לו הכל על מסעותיו. אחר כך שלחו שליח מזרחה אל מוֹרְד הכינור, להודיעו להכין את משתה-החתונה; אחרי כן רכבו האחים אל הספינה, והוסקולד סיפר לרוט על ענייני-נכסיו, שצמחו מאוד בהיעדרו. רוט אמר: "מעט יהיה שכרך מכפי שאתה ראוי לו, אך רוצה אני שתקח לך קמח, ככל שנחוצך לך בשביל ביתך בחורף". אחרי כן גררו את הספינה אל החוף וגדרו אותה, ויצאו עם כל הסחורות מערבה לעמק.

שישה שבועות ישב רוט בבית הוסקולד; אז התכוננו האחים, ואוסור עמם, לרכוב מזרחה לחתונת רוט, ורכבו עם שישים אנשים. רכבו עד שהגיעו מזרחה לשפלת נהר ראנג. שם היו כבר קרואים רבים של הכלה. הגברים ישבו במושבים, והנשים ישבו על הדיוטה, אבל הכלה היתה קודרת. התחילו את המישתה, והוא התנהל יפה. מוֹרְד שילם את נדוניית בתו, והיא רכבה אתם מערבה. הם רכבו, עד שהגיעו לביתם. רוט הפקיד בידה את השליטה על כל משקד-בית פנימה, וכולם ראו זאת בעין טובה. אבל קרירות היתה בין רוט לאשתו בחיי-הנישואים שלהם, וכך נמשך הדבר עד לאביב.

עם בוא האביב צריך היה רוט לצאת לנסיעה בפיורד המערבי כדי לאסוף כסף על סחורות שמכר, ולפני שיצא מהבית דיברה אליו אשתו: "האם כוונתך לחזור לפני שירכבו האנשים לאסיפה?". "מה העניין?" אומר רוט. "אני רוצה לרכוב לאסיפה", היא אומרת, "לפגוש את אבי". "טוב ויפה", אומר רוט, "ואני ארכב לאסיפה איתך". "טוב מאוד", אמרה. אחר כך יצא מהבית אל הפיורד המערבי, הלווה שם כספים וחזר הביתה.

כאשר חזר מהמערב, התכונן לצאת לאסיפה הכללית ואמר לכל שכניו לרכוב עמו. גם הוסקולד, אחיו, בא. רוט אמר אל אשתו: "אם עדיין עז חפצך לנסוע לאסיפה כפי שטענת, התכונני ובואי לרכוב אתי". היא הכינה עצמה מהר, ואחר כך רכבו עד שהגיעו אל האסיפה. און הלכה אל מעון-אביה; הוא קיבל אותה יפה, אבל היא היתה מדוכאה; וכאשר שם את לבו לדבר, אמר לה: "כבר ראיתי אצלך פנים טובים יותר, מה מעיק על לבך?" היא פרצה בבכי ולא ענתה דבר. אז אמר לה: "לשם מה רכבת אל האסיפה, אם אינך רוצה לתת בי את אמונך? האם לא טוב לך שם במערב?". היא ענתה: "את כל רכושי הייתי נותנת, ובלבד שלא הייתי באה לשם לעולם". מוֹרְד אמר: "עניין זה ייבדק מהר". אז שלח לקרוא לרוט ולהוסקולד. כאשר באו לפגוש את מוֹרְד, קם לקראתם וקיבלם יפה וביקש מהם לשבת. הם דיברו ארוכות, ויפה עלה דיבורם. אז אמר מוֹרְד לרוט: "למה כלי-כך רע לה לבתי שם במערב?". רוט אמר: "תאמר היא בעצמה, אם יש לה כל האשמות שהן נגדי". אבל שום האשמות לא הועלו נגד רוט. אז הניח רוט שישאלו את שכניו ואת בני ביתו איך הוא נוהג בה. כולם נתנו לו עדות טובה ואמרו שהיא שלטת כרצונה. מוֹרְד אמר: "סעי הביתה והיי שמחה בחלקך, כי כל העדויות מדברות טוב יותר בעדו מאשר בעדך". אחר כך רכבו רוט ואנשיו מהאסיפה ואשתו אתו, וטובים היו הדברים ביניהם בקיץ. אבל כאשר בא החורף, נעשו הדברים קשים ביניהם, והלכו ונעשו גרועים ככל שהתקרב האביב. רוט צריך היה לצאת לנסיעה מערבה לפיורד והודיע, שאין לו כוונה לרכוב לאסיפה. און, אשתו, לא הכבירה מלים. רוט נסע בלי להתמהמה.

פרק ז

עתה מתקרב מועד האסיפה. און דיברה עם סיגמונד בן-אסור ושאלה אותו, אם הוא מוכן לרכוב אתה. הוא אמר, שלא ירכב אם רוט, קרוב משפחתו, יראה זאת בעין רעה". לא ביקשתי ממך, אלא מפני שיש לי זכות עליך יותר מכל האנשים", אומרת היא. הוא ענה: "אעשה כבקשתך בתנאי אחד: את תחזרי אתי מערבה ולא תקשרי שום מזימות נגד רוט או נגדי". היא הבטיחה לעשות כן; אחרי כן רכבו אל האסיפה.

מוֹרְד היה באסיפה, אביה של און. הוא קיבל אותה יפה והזמין אותה לגור במעונו כל זמן האסיפה; והיא נענתה. מוֹרְד אמר: "מה יש לך לספר לי על רוט, בן-זוגך?" היא עונה: "טובות אני יכולה לספר לך עליו בכל הדברים שיש לו שליטה עליהם". מוֹרְד שתק שתיקה. "מה מעיק על לך, בתי?", הוא אומר, "כי אני רואה שאת רוצה, שלא ידע איש מלבדי דבר, ויכולה את לתת בי אמון שאושיט לך את מיטב העזרה בעניינך". אז הלכו לדבר במקום שאיש לא יכול היה לשמוע את שיחתם. אז אמר מוֹרְד אל בתו: "ספרי לי עכשיו על כל מה שביניכם, ואל תירתעי משום דבר". "טוב ויפה", היא אומרת, "אני רוצה להתגרש מרוט, ואני יכולה לספר לך, איזו טענה יש לי נגדו יותר מכל. הוא אינו יכול לשכב אתי כך שאוכל להתענג עליו, אף על פי שבכל תכונותיו האחרות הוא כמו כל גבר מבוגר". "איך הוא הדבר?" אומר מוֹרְד, "ספרי לי יותר בפרטים". היא ענתה: "כאשר הוא בא אלי, אז גדול אָברו כל-כך, שהוא לא יכול להגיע להנאה אתי, וכל כמה שניסינו שנינו לשנות את הדבר בכל הדרכים, כדי שנוכל להתענג ביחד, לא הצליח כלום. ובכל זאת, לפני שאנו נפרדים הוא מראה לי, שהוא עשוי בדיוק כמו גברים אחרים". מוֹרְד אמר: "טוב עשית עכשיו שסיפרת לי; יכול אני לתת לך עצה, אשר תועיל לך, אם תדעי לקיים אותה ולא תסטי ממנה ימין ושמאל. תחילה תרכבי עכשיו הביתה מהאסיפה, ואז יהיה בעלך כבר בבית ויקבל אותך יפה. תהיי חביבה כלפיו וצייתנית, והוא יחשוב שהגיעו ימים טובים; שום קרירות אסור לך להראות. וכאשר יבוא האביב, תעמיד פנים שאת חולה ותשכבי במיטה. רוט לא יחשוד במחלתך ולא יאשים אותך במאום, אלא להפך: יבקש מכולם שיטפלו בך כמיטב יכולתם. ואז ירכב לפיורד במערב עם סיגמונד, והוא יעסוק בהעברת כל רכושו מהמערב וייעדר זמן רב בקיץ. וכאשר יגיע הזמן לרכוב לאסיפה, וירכבו אליה האנשים מהעמק שהתכוונו לרכוב, אז תקומי ממיטתך ותדרשי מהאנשים לנסוע איתך. וכאשר תהיי מוכנה לנסיעה, תגשי אל מקום משכבך עם האנשים האלה, בני-לווייתך למסע; שם תנקבי בשם עדים בצד המיטה של בעלך ותכריזי שאת מתגרשת ממנו גירושין כחוק, קרוב ככל האפשר בהתאם לנוהג של אסיפת העם וחוקי הארץ. וככה תנקבי שוב בשם העדים על יד הדלת הראשית. אחר כך תצאי משם ותרכבי אל הרמה של עמק נחל הסלמון ומשם אל רמת-הוֹלְטְאוֹרְד, - כי איש לא יחפש אותך עד לפיורד של רוט - ואחר כך תמשיכי במסע עד שתגיעי אלי, ואז אטפל אני בעניין, ולעולם לא תפלי עוד לידיו".

און רכבה עכשיו הביתה מהאסיפה, ורוט כבר היה בבית וקיבל אותה יפה. וגם היא קיבלה יפה את דיבוריו והיתה חביבה כלפיו; חיהם המשותפים היו טובים אותה שנה. אבל כשבא האביב, חלתה ושכבה במיטה. רוט נסע לפיורד במערב, אך לפני כן נפרד ממנה בידדות וציווה שיטפלו בה יפה. כאשר הגיע מועד האסיפה התכוננה לנסיעה, ונהגה לפי כל מה שנאמר לה; אחר כך רכבה אל האסיפה. אנשי המקום חיפשו אחריה אך לא מצאו אותה. מוֹרְד קיבל יפה את בתו. הוא שאל אותה אם נהגה כעצתו. "לא סטיתי ממנה ימין ושמאל", אמרה. הוא ניגש אל סלע-החוק והכריז שם שמגורשים הם כחוק. הדבר היה לשיחת הכל. און נסעה לביתה עם אביה ולא באה עוד לעולם למערב.

פרק ח

רוט בא הביתה ונדהם למצוא שאשתו הסתלקה, ואף על פי כן לא עורר רעש ונשאר בבית כל אותה שנה ולא בא בדברים עם שום אדם על עניינו. בקיץ שלאחר מכן רכב לאסיפה עם הוסקולד אחיו, ביחד עם בני לווייה רבים. וכאשר הגיע לאסיפה, שאל אם מוֹרְד הכינור נמצא שם. נאמר לו, שהוא נמצא, והכל חשבו, שעתה ידובר על עניינם, אבל לא כן היה.

יום אחד, כשהלכו האנשים אל סלע-החוק, נקב מוֹרְד בשמות עדים והגיש תביעה כספית נגד רוט בעניין נדוניית בתו, וקבע את ערכה תשעים של מאה ועשרים: הוא דרש תשלום של הכסף בצירוף קנס, שלפי חשבוננו עלה לשלושה מארק. הוא הגיש את התביעה בבית המשפט

של הרובע המחוזי, שבו היה עליו להגישה; את התביעה הגיש כחוק קבל עם ועדה על יד סלע־החוק. כאשר גמר לומר את דבריו, ענה רוט: "יותר מתאוות־בצע ורדיפת־מדון מנהל אתה את העניין הזה הנוגע לבתך, מאשר ברצון טוב ובאצילות הנפש; לפיכך אציע כאן הצעת־נגד, שהרי אינך מחזיק עדיין בידך את הרכוש הנמצא ברשותי. מודיע אני אפוא בזה, וכל השומעים שעל יד סלע־החוק יהיו עדי, שאני קורא אותך למלחמת שניים; כל הכסף והנדונייה יהיו מוטלים על כף המאזניים ועוד מניח אני כנגדו כמלוא הסכום הזה, ומי משנינו שינצח, יקבל את הכל. אבל אם אינך רוצה להילחם נגדי, עליך להסתלק מכל תביעותיך הכספיות". מוֹרֵד לא השיב לו דבר, והתייעץ עם ידידיו בעניין מלחמת־השניים. ענה לו יורונד הכהן: "אין לך צורך לקבל מאיתנו עצה בעניין זה, שהרי אתה יודע, שאם תילחם עם רוט, תפסיד גם את החיים וגם את הרכוש. רק לטובתו הוא הדבר; הוא גדול וחזק ועד־נפש מכל הגברים". אז קם מוֹרֵד והודיע, שלא יילחם עם רוט; קמה המולה גדולה על יד סלע־החוק ונקראו קריאות, ומוֹרֵד עטה כלימה רבה. אחרי הדברים האלה נסעו האנשים מהאסיפה.

האחים, הוֹסְקוֹלֵד ורוט, רכבו מערבה אל עמק־רייק, והתארחו בלונד; שם גר תיוֹסְטוֹלְף, בנו של בירון נושא־הזהב. הגשם היה חזק באותו יום, האנשים נרטבו, והועלתה אש ארוכה. תיוֹסְטוֹלְף, בעל־הבית, ישב בין הוֹסְקוֹלֵד לרוט, ושני ילדים שיחקו על הרצפה - היו אלה שני אָסוֹפִים של תיוֹסְטוֹלְף - וגם ילדה אחת שיחקה איתם; הם פטפטו הרבה, שהרי תמימים היו. אחד מהם אמר: "אני אהיה בשבילך מוֹרֵד ואתבע אותך לדין בגלל אשתך באשמה, שלא שגלת אותה". השני ענה: "אני אהיה בשבילך רוט; ואני מסלק אותך מכל תביעותיך הכספיות, אם לא תעז להילחם נגדי". את הדברים האלה אמרו פעמים אחדות, וכל בני־הבית צחקו צחוק גדול. אז התכעס הוֹסְקוֹלֵד והכה במקל את הילד שקרא לעצמו מוֹרֵד, והמקל פגע בפניו, ועורו נקרע. הוֹסְקוֹלֵד אמר לילד: "צא החוצה ואל תעשה מאיתנו צחוק". רוט אמר: "בוא הנה אלי". הילד עשה כדבריו. רוט חלץ טבעת מאצבעו ונתן לו ואמר: "לך עכשיו, ואל תפגע להבא בשום אדם". הילד הלך לדרכו ואמר: "את אצילות־הנפש שלך לא אשכח לעולם". על כך קיבל רוט דברי־שבח. אחר הדברים האלה רכבו מערבה לביתם, וזה סוף הסיפור עליהם ועל מוֹרֵד.

פרק ט

עתה יש לספר, שהאל־גֵרֵד, בתו של הוֹסְקוֹלֵד, גדלה והיתה לאשה יפת־תואר וגבה־תִּקְוָמָה מאוד, ועל כך כונתה "מכנס ארוך". היא היתה יפת־שיער וכל־כך ארוך היה שערה, עד שיכלה להתעטף בו. היא היתה רעת־מזג ומהירת־חימה. שם מְאֻמָּצָה היתה תיוֹסְטוֹלְף; איש מאי־הזרם במוצאו. הוא היה גבר חזק ולמוד־נשק, הרבה אנשים הרג ולא שילם כופר על איש מהם. הכל אמרו, שאינו מיטיב דווקא למזגה של האל־גֵרֵד.

איש אחד נודע בשם תוֹרְנְאֵלֵד; הוא היה בנו של אוֹסְוִיף. הוא גר בחוף עמק־הגבעות מתחת לגבעה; הוא היה עשיר גדול. הוא היה בעל אותם האיים בפיוֹרֵד־פְּרִייד, הידועים בשם "איי־הדובים": משם היה מביא דגים מיובשים וקמח. תורוואלד היה גבר חזק ובעל־הליכות, אבל גם בעל מזג סוער מעט.

פעם אחת שוחחו האב ובנו ביניהם, איפה יכול תורוואלד למצוא לו כלה, ונמצא, שלא במרחקים נראה היה לו שאפשר למצוא זיווג מתאים לו. אז אמר אוֹסְוִיף: "אתה רוצה לבקש את ידה של האל־גֵרֵד מכנס ארוך, בתי־הוֹסְקוֹלֵד?" "אותה רוצה אני לבקש לי", אומר תורוואלד. "הדבר לא יעלה יפה", אמר אוֹסְוִיף: "היא אשה יהירת־מזג, ואתה מהירת־חימה ועיקש". "רוצה אני בכל זאת לנסות", אומר הוא, "ואין טעם להניאני". "הרי אתה הוא שתישא בתוצאות", אומר אוֹסְוִיף.

אחר הדברים האלה יצאו למסע־השידוכים והגיעו לאחוזת־הוֹסְקוֹלֵד ונתקבלו שם בסבר־פנים יפות. הם שטחו בלי דיחוי בפני הוֹסְקוֹלֵד את עניינ־בואם והעלו את הצעת החיתון.

הוֹסְקוֹלֵד ענה: "ידוע לי מי אתם ומה מעשיכם, ואינני רוצה להוליך אתכם שולל ולהסתיר מפניכם, שבתני היא קשת־אופי. ומה שנוגע למראיה ולהליכותיה, תוכלו לראות בעצמכם". תורוואלד ענה: "קבע את התנאים, כי לא אניח למזגה להיות למכשול להסכם־הנישואים". אחר כך דיברו על ההסכם, ולא שאל הוֹסְקוֹלֵד את פי בתו, מפני שלהוט היה להשיאה, וכך

הגיעו לכלל הסכמה על כל תנאי ההסכם. אז הושיט תורוואלד את ידו, הוסקולד לחץ אותה ובכך אירש לו את האלג'רד, ורכב אחר הדברים האלה לביתו.

פרק י

הוסקולד סיפר להאלג'רד על הסכם הנישואים; היא אמרה: "עכשיו נוכחתי לדעת שנכון הוא מה שחשדתי בו ימים רבים, שאינך אוהב אותי כלל כפי שאתה אומר תמיד, כי לא חשבת אפילו לראוי שידובר אתי בעניין הזה; וגם לא נראים לי הנישואים האלה כל-כך משובחים כפי שהבטחת לי"; וברור היה לכל, שהיא רואה את עצמה נישאת שלא לפי ערכה. הוסקולד אמר: "אינני מחשיב עד כדי כך את יהירותך, שתכשיל את הסכם הנישואים שעשיתי; ואני הוא הקובע ולא את, אם יש בינינו מחלוקת". "גדולה היא היהירות שלך ושל בני-משפחתך", היא אומרת, "ולא פלא הוא, שגם לי יש משהו ממנה" - ואז יצאה והלכה.

היא מצאה את מאמצה, תיִוסטולף, וסיפרה לו מה צפוי לה, והיתה מדוכאה מאוד. תיִוסטולף אמר: "חזקי את רוחך: את עשויה להינשא עוד פעם, ואז ישאלו את פיך, כי בכל מקום אעשה הכל לרוחך, אלא אם כן אביך או רוט יימצאו בו". ואחרי כן לא דיברו עוד דבר.

הוסקולד הכין משתה ונסע להזמין אנשים, הגיע לאחוזת-רוט וקראו החוצה לדבר עמו; רוט יצא, והם פנו לדבר, הוסקולד סיפר לו את עניין הסכם הנישואים והזמין אותו לחתונה, - "ורוצה אני, קרובי, שלא יהיה הדבר רע בעיניך, אף כי לא הודעתי לך, כאשר דובר בהסכם הנישואים". "מוטב נראה לי, שלא תהיה לי כל נגיעה בעניין", אומר רוט, "מפני שאיש מהם לא ייהנה מהנישואים האלה, לא היא ולא הוא. ואף על פי כן אסע לחתונה, אם אתה חושב זאת לכבוד". "בודאי חושב אני", אמר הוסקולד, ורכב אחרי כן לביתו. אוסויף ותורוואלד הזמינו גם הם אנשים, וכך הוזמנו לא פחות ממאה איש.

איש אחד נודע בשם סְנָאן; הוא גר בפּוֹרד־בּוֹרן, בחווה שנקראה "תֵּל־סוואן". צפונה לפּוֹרד־סְטֵינגְרִים. סוואן היה מומחה גדול בכשפים; הוא היה אחי-אמה של האלג'רד, אדם שפגיעתו רעה וקשה לבריות. האלג'רד הזמינה אותו לחתונתה ושלחה את תיִוסטולף להביאו; תיִוסטולף נסע, והם נעשו מייד ידידים.

עכשיו באו אנשים למשתה החתונה, האלג'רד ישבה על הדיוטה, והיתה כלה עליזה, תיִוסטולף ניגש כל הזמן לדבר איתה, ומדי פעם דיבר עם סוואן, והרבה פליאה עורר דבר דיבורם. המשתה התנהל יפה. הוסקולד שילם את נדוניית בתו בנפש חפצה. אחר כך אמר לרוט: "האם לחלק עוד מתנות?" רוט ענה: "הזדמנויות לרוב יהיו לך לבזבז את כספך על האלג'רד, ומוטב בזה לומר די".

פרק י"א

תורוואלד רכב לביתו מהחתונה ואשתו עמו, וגם תיִוסטולף; הוא רכב בצד סוסה, והם דיברו ביניהם כל הזמן. אוסויף פנה את בנו ואמר: "מרוצה אתה מהחתונה? ואיך התנהלה השיחה ביניכם?" "יפה", הוא אומר, "היא היתה חביבה כולה כלפי, ואתה יכול לראות סימן לדבר בכך, שהיא צוחקת לכל מלה". "אינני חושב כמוך, שצחוקה טוב כל-כך", אמר אוסויף, "אבל זה עוד יתברר אחר כך". הם המשיכו לרכוב, עד שבאו הביתה. בערב ישבה אצל בעלה והושיבה את תיִוסטולף לציידה כלפי פנים החדר. אך התבדלות היתה בין תיִוסטולף לתורוואלד, ומעט מלים הוחלפו ביניהם, וכך היה כל החורף.

האלג'רד אגרה הרבה ופזורה ביד רחבה, ובכל זאת דרשה כל מה שהיה לאחרים בסביבה, ובזבזה את הכל. כאשר בא האביב, היה חוסר מזון בבית, וחסרו גם קמח וגם דגים מיובשים. האלג'רד ניגשה לדבר עם תורוואלד ואמרה: "לא בישיבה בחיבוק ידיים יגיע הנה אוכל, צריך בבית קמח ודגים". תורוואלד אמר: "לא הבאתי הפעם פחות הביתה מאשר כרגיל, ותמיד הספיק הכל עד הקיץ". האלג'רד אמרה: "אין זה נוגע לי שהרעבת את עצמך מקמצנות, וגם אבא שלך". אז התכעס תורוואלד וסטר לה בפניה, עד שנזל לה דם, ואחר כך יצא וציווה על עובדי-ביתו לבוא איתו, השיקו דוגית, קפצו עליה שמונה גברים וחתרו אל איי-הדובים; שם לקחו להם דגים מיובשים וקמח.

עכשיו מסופר על האלג'רד, שישבה בחוץ והיתה מדוכאה. תיִוסטולף ניגש אליה וראה, שהיא פצועה בפניה, ואמר: "למה כה התעללו בך?" "תורוואלד הוא שעשה זאת, בעלי", אמרה, "אבל אתה היית אז רחוק ממני, אם בכלל אכפת לך עלי". "לא ידעתי", הוא אומר, "אבל אני אתנמם על כך". אחר כך יצא והלך אל החוף והשיק סירת-שישה והחזיק בידו גרזן גדול

שהיה ברשותו, בעל קת ברזל. הוא נכנס לסירה וחתר אל איי־הדובים. וכאשר הגיע לשם, היו כל האנשים עסוקים בדיג בים, חוץ מתורוואלד ובני־לווייתו; הוא היה עסוק בהעמסת הדוגית, והם, אנשיו, הוציאו את המצרכים. תיוסטולף בא באותו רגע וקפץ על הדוגית, העמיס ביחד עם תורוואלד ואמר: "אתה מתעצל וגם מתרשל". תורוואלד אמר: "אתה חושב שתוכל לעשות זאת טוב ממני?". "לא תהיה לשנינו עבודה, שלא אעשה אני טוב ממך", אומר תיוסטולף, "ואותה אשה הנשואה לך רעים נישואיה, אך זיווגכם קצר יהיה". תורוואלד תפס סכין ארוכה, שהיתה שם על ידו, וניסה לתקוע בתיוסטולף. תיוסטולף החזיק את גרזינו על כתפו והשיב מכה שערה, ניחתה על ידו של תורוואלד, זרועו נשברה והסכין נפלה ארצה. שוב הניף תיוסטולף את גרזינו והכה בראשו של תורוואלד, והמוות בא עליו מייד.

פרק י"ב

אז ירדו אנשי תורוואלד עם מטעניהם לחוף. תיוסטולף החליט החלטה מהירה: בשתי ידיו היכה בגרון בדופן הסירה, הדופן נשברה בין שני חיבורים, והוא רץ אל סירתו; אבל אל הדוגית נשפכו מי הים הכחולים כהים, והיא טבעה על כל מטענה. גם גופתו של תורוואלד טבעה, והם לא יכלו לבדוק איך בא עליו קיצו, אבל אחת ידעו, שהוא מת.

תיוסטולף חתר בסירתו אל עבר הפיורד, והם איחלו לו נסיעה רעה ושלא ידע לעולם שלווה; הוא לא ענה דבר והמשיך לחתור, עד שבא הביתה, גרר לחוף את הסירה והלך הביתה בגרון מורם, והגרזן היה עקוב מדם. האלג'רד עמדה בחוץ ואמרה: "עקוב מדם הוא גרזינך; מה עשית?". "עכשיו דאגתי היטב לכך", אומר הוא, "שתוכלי להינשא בפעם השנייה". "את מות תורוואלד אתה מבשר אפוא", היא אומרת. "כך הוא", אמר, "ועכשיו עליך לתת לי עצה מה לעשות". "וכך גם אעשה", אמרה: "אני אומרת לשלוח אותך צפונה אל הפיורד של ביורן, אל תל־סוואן, וסוואן יקבל אותך בזרועות פתוחות; והוא כלי־כך תקיף, שאיש לא ילך לחפש אותך שמה". הוא חבש סוס שהיה ברשותו, עלה על גבו ורכב צפונה אל תל־סוואן בפיורד של ביורן, וסוואן קיבלו בזרועות פתוחות ושאל מה החזשות, ואז סיפר לו תיוסטולף על הריגת תורוואלד עם כל האירועים שהיו קשורים בו. סוואן אמר: "הנה לכאלה אני קורא גברים, אנשים שאינם נרתעים מפני מכשולים, ואת זאת אני מבטיח לך, שאם יחפשו אותך כאן, חרפה וכלימה יהיו מנת חלקם".

עכשיו יש לספר, באשר להאלג'רד, שקראה את ליוט השחור, קרוב־משפחתה, ואמרה לו לחבוש את הסוסים לנסיעה: "ורוצה אני לנסוע הביתה אל אבי". הוא עשה הכנות לדרך. היא ניגשה אל תיבותיה ופתחה אותן, קראה אליה את כל אנשי־הבית וחילקה לכולם מתנות, וכולם הצטערו על לכתה. אחר כך רכבה ונסעה, עד שהגיעה לאחוזת־הוסקולד, ואביה קיבל אותה יפה, כי עוד לא הגיעה אליו הבשורה. הוסקולד אמר להאלג'רד: "למה לא בא תורוואלד איתך?" היא ענתה: "הוא מת". הוסקולד אמר: "עכשיו יצאה האמת לאור, כפי שאמר לי רוט בשעתו, שמזל רע מאוד יביאו השידוכים האלה, אבל אין טעם לקונן על מעשה שכבר נעשה".

עכשיו יש לספר, באשר לבני־לווייתו של תורוואלד, שהם חיכו עד שהגיעו סירות לאי שלהם. הם סיפרו על הריגת תורוואלד וביקשו שתינתן להם סירה להגיע ליבשה; הדבר ניתן להם מייד, והם חתרו מייד אל לשון־היבשה של רייק, מצאו את אוסויף וסיפרו לו את הבשורה. הוא אמר: "רעים הם פירות עצה רעה; ועכשיו אני מבין איך הכל קרה. האלג'רד שלחה בודאי את תיוסטולף לפיורד של ביורן, ובעצמה ודאי רכבה הביתה אל אביה. נאסוף כעת חיל ונלך צפונה לחפש אותו שם". הם עשו כדבריו ויצאו לגייס עזרה, ונענו להם אנשים רבים, ואז רכבו אל פיורד־סט־ינג'רים ואל עמק ליוט וממנו אל עמק כלבי־הים, אחר כך אל אחוזת־פאסי ומשם דרך רכס־הגבעות אל הפיורד של ביורן.

באותו רגע דיבר סוואן דבר, ופיהק פיהוק גדול: "עכשיו מתקפות פְּבואותיו של אוסויף". אז קפץ תיוסטולף על רגליו ולקח את גרזינו. סוואן אמר: "בוא צא אתי החוצה; מעט נצטרך לעשות". אחר כך יצאו שניהם. סוואן לקח עור־תיש ועטף בו את ראשו ואמר:

יְהִי עֶרְפֶּל
וְיִהְיוּ רְפָאִים
וְתַעֲתוּעִים עַל כָּל אֵלָה

המחפּשׁ: ים אַחְרֵיךְ.

עכשיו צריך לספר, שאוסויף ואנשיו רכבו על רכס־הגבעות עם כל הנלווים אליהם; אז בא ערפל כבד לקראתם. אוסויף אמר: "מעשה של סוואן הוא זה, ויהיה טוב, אם לא יתרחש דבר יותר גרוע". מעט לאחר מכן ירד ענן שחור גדול לפני עיניהם, עד שלא ראו דבר, נפלו מגב סוסייהם ואיבדו אותם, ונתקעו בתוך ביצות, ואחרים נָתְעוּ ביער, עד שכמעט אונה להם רע; וכל־יִנְשֵׁקִים נשִׁמְטוּ מִיְדֵיהֶם. אז אמר אוסויף: "אם אמצא את סוסי ונשקי, אחזור על עקבותי". ברגע שאמר זאת, ראו מעט, ומצאו את סוסייהם ואת נשקם. אז דחקו רבים לנסות בכל זאת להמשיך ברדיפה, וכך נעשה, אך מייד באו עליהם אותם התעתועים. וכך היה שלוש פעמים. אז אמר אוסויף: "אף על פי שלא עלה המסע יפה, צריך לחזור על עקבותינו. עכשיו נחפש עצה במקום אחר, ויותר מכל עולה על דעתי לנסוע ולפגוש את הוֹסְקוּלְד, ולבקש ממנו את כופר בני, כי יש תקווה למצוא כבוד, במקום ששם הוא מצוי".

הם רכבו משם אל העמק של פיורד־ברייד, ואין מה לספר על נסיעתם עד שהגיעו לאחוזה־הוֹסְקוּלְד. רוט הגיע לפני כן מאחוזת־רוט. אוסויף בירך את הוֹסְקוּלְד ואת רוט לשלום; הם יצאו שניהם לקראתו ובירכוהו, ואחר כך הלכו לדבר ביניהם. הוֹסְקוּלְד שאל את אוסויף, מניין הוא בא. הוא סיפר לו שנסע לחפש את תיוסטולף ולא מצא אותו. הוֹסְקוּלְד אמר, שבודאי הגיע צפונה אל תל־סוואן, - "ולא כל אחד יכול לתפוס אותו שם". "משום כך באתי הנה", אמר אוסויף, "כדי לבקש ממך כופר בעבור בני". הוֹסְקוּלְד ענה: "לא רצחתי את בנך, ולא היתה לי יד במותו, אבל יש לך כמובן הצדקה לבקש לך פיצוי באיזה שהוא מקום". רוט אמר: "קרוב הוא, אחי, האף לעיניים, ומוטב לכבוש דבר־לענה ולכפר על בנו, ולשפר בכך את מצבה של בתך, כי זו היא הדרך היחידה לשים קץ לפרשה, כי מוטב, שמעט ידובר בה". הוֹסְקוּלְד אמר: "אתה רוצה להיות הבורר?" "רוצה אני", אומר רוט, "ולא אחוס עליך בפסק־הבוררות, שהרי, אם נאמר את האמת, בתך היא שגרמה למותו". אז נעשו פני הוֹסְקוּלְד אדומים כדם ולא אמר דבר זמן מה. אחר כך קם על רגליו ואמר לאוסויף: "קח עכשיו את ידי ואשר בתקיעת־כף את חיסול הפרשה". אוסויף קם ואמר: "אין שוויון בכך שאחייך הוא הבורר; ואף על פי כן, כלי־כך יפה נהגת, רוט, שאני מפקיד ברצון את ענייני בידך". אחר כך לחץ את ידו של הוֹסְקוּלְד וכך הסכימו שניהם, שרוט יברור ויפסוק בעניין, לפני שאוסויף יסע לדרכו. אחר כך פסק רוט ואמר: "על הריגת תורוואלד פוסק אני מאתיים כסף" - הדבר נחשב בימים ההם כופר נפש רב - "ועליך לשלם מייד, אחי, ולפרוע בלי דיחוי". הוֹסְקוּלְד עשה כדבריו. אז אמר רוט לאוסויף: "אני רוצה לתת לך מעיל עור טוב, שהבאתי מחוץ־לארץ". אוסויף הודה לו על המתנה והיה מרוצה עכשיו מאוד מתוצאות ביקורו, ונסע לביתו.

רוט והוֹסְקוּלְד נסעו אליו לחלוקת הרכוש, ויישבו יפה את העניין בינם לבין אוסויף, נסעו הביתה עם הרכוש, ואוסויף יוצא עכשיו מן הסאגה. האלְגָרְד ביקשה מהוֹסְקוּלְד, שתיוסטולף יחזור הביתה; הוא נתן לה רשות, ועוד רבות דובר וארוכות על הריגת תורוואלד. רכושה של האלְגָרְד הלך ונעשה רב.

פרק י"ג

באחים שלושה מדברת הסאגה: האחד שמו תוֹרְאָרִין, השני כְּאֵי, השלישי גְלוֹם. הם היו בניו של אוֹלְיֵף הַיֵּאֱלִיטִי והיו אנשים נכבדים מאוד ובעלי רכוש רב. תורארין נודע בכינויו "אַחֵי רַאגִי". הוא שימש אומר־החוק אחרי ראפן בן־הַאֵיִנְג; הוא היה אדם חכם מאוד. הוא גר על יד "המעין החם",²⁸ והחזיק בית ביחד עם גְלוֹם. גְלוֹם שהה הרבה במסעות; הוא היה גבר גדול וחזק ויפה־תואר. ראגי היה קטלן גדול, אחיהם של השניים. האחים היו בעלי האי אַנְג ולשוֹן־לוֹג.

האחים גְלוֹם ותורארין דיברו ביניהם, ותורארין שאל את גְלוֹם, אם הוא מתכוון לנסוע לחוץ לארץ כהרגלו. הוא ענה: "בעניין זה חשבתי עכשיו שמוטב להפסיק את מסעות המסחר". "מה אפוא אומר אתה לעשות?" אומר תורארין: "רוצה אתה לשאת לך אשה?". "אמנם רוצה אני", הוא אומר, "אם אצליח למצוא זיווג טוב". אז מנה תורארין את כל הנשים הלא־נשואות שהיו בפיורד־בוֹרְגִי ושאָל, אם הוא רוצה באחת מהן לאשה - "ואני ארכב לשם ביחד איתך". גְלוֹם ענה: "אם רצונך לדעת, כי אז שמה הוא האלְגָרְד והיא בתו של הוֹסְקוּלְד מן העמק שבמערב". "לא נראה לי שמתקיים כאן מאמר הבריות", אומר תורארין, "שהאדם

לומד לקח מפגעי הזולת. הרי היא כבר היתה נשואה לאיש והיא הביאה עליו את מותו". גלום אמר: "יכול להיות שלא יקרה לה מזל רע כזה גם בפעם השנייה; ויודע אני לבטח, שהיא לא תביא עלי את מותי. ואם רוצה אתה לעשות משהו למען כבודי, תיסע אתי לבקש את ידה". תורארין אמר: "אין מה לעשות כנגד זה; חייב יהיה לקרות מה שנגזר".

גלום העלה את העניין לעיתים קרובות בפני תורארין, אך תורארין השתמט ארוכות; לבסוף הגיע יום, שאספו אנשים ורכבו עשרים איש יחדיו מערבה אל העמק והגיעו אל אחוזת-הוסקולד. הוסקולד קיבל אותם יפה, והם לנו שם בלילה. השכם בבוקר שלח הוסקולד לקרוא לרוט, והוא בא מייד, וכאשר רכב אל תוך החצר, היה הוסקולד בחוץ. הוסקולד סיפר לו מי הם האנשים שהגיעו לביקור. "מה יכולים הם לרצות?" אמר רוט. "שום מטרה לבואם עדיין לא העלו בפני", אמר הוסקולד. "אף על פי כן כך נוגע דבר בואם", אומר רוט; "הם עשויים לבקש את יד בתך, האלג'רד, ומה תענה להם?" "מה עצתך?" אמר הוסקולד. "בסבר פנים תענה להם, אבל תאמר להם את מעלותיה ואת מגרעותיה של האשה", אומר רוט. ובעוד האחים מדברים יצאו האורחים החוצה. הוסקולד ורוט הלכו לקראתם, רוט קיבל בידדות את תורארין ואת שני האחים גם יחד. אחר כך פנו כולם והלכו לדבר, ותורארין אמר: "באתי הנה עם גלום, אחי, כדי לבקש את ידה של האלג'רד בתך, הוסקולד, בשביל גלום אחי. וראוי רק שתדע, שהוא גבר כהלכה". "יודע אני", אמר הוסקולד, "שאתם שניכם אנשים נשואי-פנים, אבל רוצה אני לספר לכם בתשובה, שכבר השאתי פעם אחת את בתי, וצרה גדולה הביא עלינו הדבר". תורארין ענה: "איננו חושבים שיעמוד הדבר למכשול בפני הסכם-הנישואים, שהרי שבועה אחת אינה מבטלת את כל האחרות; אולי תהיה הפעם הזאת לטובה, אף על פי שהיא נגמרה בכי-רע, וגם תיוסטולף הוא שקילקל יותר מכל". אז אמר רוט: "רוצה אני לתת לכם עצה, אם אמנם מוכנים אתם שלא יעמדו למכשול בפני הנישואים האלה הדברים שקרו בעבר להאלג'רד, שתיוסטולף לא יסע אתה דרומה, אף אם יתקיימו הנישואים, ולא יישאר שם יותר משלושה לילות, אלא אם כן יתן לו גלום רשות לכך, אך אם יישאר - יהיה דמו מותר לגלום, אף כי גלום יכול, כמובן, לתת לו רשות, אלא שאינני מיעץ לו לעשות כן. ועכשיו לא יעשה הדבר כמו בפעם הקודמת, שהוסתר הדבר מפני האלג'רד: עליה לדעת על הסכם-הנישואים הזה ולראות את גלום ולהכריע בעצמה אם היא רוצה להינשא לו או לא, ואז לא תטיל אשמה על אחרים אם לא יעלה הדבר יפה; כל העניין חייב עתה להתנהל בגלוי". תורארין אמר: "גם עכשיו, כמו תמיד, יועיל לשמוע בקולך".

שלחו אפוא לקרוא להאלג'רד, והיא באה לשם ועמה שתי נשים; היא היתה לבושה מעיל ארוג כחול ומתחתיו כתונת שְׁנִי אדומה חגורה בחגורת כסף, ושערה יורד על חזה משני צידי ראשה ומוכנס מתחת לחגורתה. היא ישבה בין רוט לבין אביה; בירכה את כולם במלים טובות, דיברה יפה ובביטחון ושאלה מה החדשות, ואחר כך הפסיקה לדבר. גלום אמר: "על הסכם נישואים דיברנו קצת עם אביך, תורארין אחי ואני, שאשא אותך לאשה, האלג'רד, אם זהו רצונך, כמו רצונם. אמרי את עכשיו, כי את גלוית-לב, אם דבר זה הוא קצת לרוחך; ואם אין דעתך נוחה מהסכם-נישואים איתנו, כי אז לא נדבר עוד בזה". האלג'רד אמרה: "יודעת אני, שאתם אנשים נשואי-פנים, האחים, ויודעת אני, שהפעם יהיה השידוך הרבה יותר מכובד מאשר בפעם הקודמת; אבל רוצה אני לדעת, מה סיכמתם ביניכם, או עד כמה הרחקתם לדון בעניין. אבל אתה מוצא חן בעיני, ואהיה מסוגלת לאהוב אותך, אם המזג שלך ושלי יתאימו זה לזה".

גלום מסר לה אז בעצמו כל מה שדובר בעניין הסכם-הנישואים, בלי סטייה, ושאל אחר כך את הוסקולד ואת רוט, אם ציטט נכון. הוסקולד אמר, שאמנם כן. אז אמרה האלג'רד: "הואיל וכל-כך יפה נהגת כלפי, אבא, בעניין הזה, וגם אתה, רוט, רוצה אני לשמוע בקולכם, ויתקיים הסכם הנישואים הזה כפי שקבעתם". אז אמר רוט: "נראה לי לנכון, שהוסקולד ואני ננקוב בשם עדים, אבל האלג'רד תאָרְשׁ את עצמה, אם יודע-החוק חושב שנכון הדבר". "בהחלט נכון", אמר תורארין. אחר כך העריכו את רכושה של האלג'רד, והוטל על גלום לתת מצידו אותו הסכום, והוסכם ביניהם שיהיו שניהם בעלי הרכוש בזכויות שוות. אחר כך אירש לו גלום את האלג'רד, ורכבו הוא ואחיו דרומה לביתם, ועל הוסקולד הוטל לקיים אצלו את מישתה החתונה. ואין עכשיו פריץ וצווחה עד שמגיע מועד החתונה.

האחים אספו אנשים רבים ונקבצו אליהם ובאו רבים ומובחרים; הם רכבו מערבה לעמק עד שהגיעו לאחוזה הוסקולד, וכבר היה שם קהל גדול. הוסקולד רוט ישבו לשולחן אחד, והחתן לשולחן אחר. האלג'רד ישבה על הדיוטה ונראתה יפה. תיוסטולף התהלך בגרון שלוף וחשף פרצוף מאיים, אך כולם העמידו פנים שאינם רואים. כאשר נגמרה החגיגה, נסעה האלג'רד עם האחים דרומה. וכאשר הגיעו דרומה אל "המעייין החם", שאל תורארין את האלג'רד, אם היא רוצה לנהל את הבית. "איני רוצה בזה", אומרת היא. האלג'רד נהגה באיפוק רב בחורף, והתחבבה לא רע.

עם בוא האביב דיברו ביניהם האחים על מצב רכושם, ותורארין אמר: "אני רוצה לתת לכם את הבית במעייין החם, כי כך ייטב לכם ביותר; ואני עצמי אסע דרומה אל 'לשון לוג' ואגור שם. אבל האי אג'ג יהיה שייך לשנינו ביחד". ג'לום הסכים. נסע אפוא תורארין ועקר דרומה, והם המשיכו לגור במקומם. האלג'רד שכרה לה משרתים; היא אגרה הרבה ופיזרה ביד רחבה. ובקיץ ילדה בת. ג'לום שאל את האלג'רד מה יהיה שמה. "ניתן לה את שמה של אמ'אבי והיא תיקרא תורג'רד, כי מצד אבי'סבתי מתייחסים אבות'אבותיה אל סיגורד הורג הדרקון". היוזו על הילדה מים וניתן לה שמה; היא גדלה ונעשתה דומה במראה לאמה. ג'לום והאלג'רד חיו באושר; וכך עבר הזמן.

ידיעות הגיעו מהפיורד של ביוון בצפון, שסוואן יצא עם אנשיו באביב לדיג, באה להם רוח מזרחית חזקה והדפה אותם אל עבר חוף ניידילוס ושם נספו כולם. לדייגים שנמצאו על יד ק'לדבאק נדמה היה שהם רואים את סוואן נכנס לתוך ההר ק'רן-ק'לדבאק, ומתקבל שם יפה; אבל אחרים הכחישו זאת ואמרו שאלה הבלים, אך אחת ידעו כולם, שהוא לא נמצא לא חי ולא מת. כאשר הגיעה השמועה להאלג'רד, ראתה במות דודה אבידה גדולה. ג'לום ביקש מתורארין להתחלף בנחלאות; תורארין אמר שאין לו חפץ בכך - "אבל אם אאריך ימים ממך, כי אז רוצה אני לעצמי את המעייין החם". ג'לום סיפר על כך להאלג'רד. "ראוי הוא תורארין לכך מצידנו", אמרה האלג'רד.

פרק ט"ו

תיוסטולף היכה אחד מבני משק ביתו של הוסקולד; הוא גירשו מעל פניו. תיוסטולף לקח את סוסו ואת נשקו ואמר להוסקולד: "עכשיו אני נוסע מכאן ולא אחזור עוד לעולם". כולם ישמחו על כך, אומר הוסקולד. תיוסטולף רכב ונסע, עד שהגיע אל המעייין החם; הוא זכה שם בקבלת פנים טובה מהאלג'רד, ולא רעה מג'לום. הוא סיפר להאלג'רד, שאביה גירשו מעל פניו, וביקש ממנה עזרה. היא ענתה לו, שאינה יכולה להבטיח לו שיוכל להישאר, לפני שתדבר על כך עם ג'לום. "טובים הדברים ביניכם?", הוא אומר. "טובה האהבה בינינו", אומרת היא.

אחר כך הלכה לדבר עם ג'לום, הניחה את ידה על צווארו ואמרה: "האם תמלא את הבקשה, שאני עומדת לבקש ממך?". "אמלא את בקשתך, אם לכבוד היא לך", אומר הוא, "ומהי בקשתך?". היא אמרה: "תיוסטולף גורש מהמערב, ורוצה אני, שתרשה לו להיות כאן. אבל לא אעמוד על דעתי, אם העניין לא נראה לך". ג'לום אמר: "מפני שאת נוהגת כל-כך יפה, אמלא את בקשתך, אבל אני אומר לך: אם יעשה דבר רע, יהיה חייב להסתלק מכאן מיד". היא הולכת אל תיוסטולף ומספרת לו. הוא ענה: "גם הפעם את נוהגת בי יפה, כפי שאפשר היה לצפות". אחרי הדברים האלה נשאר שם ונהג באיפוק זמ'מה, אבל אז באו ימים, שנראה היה שהוא מקלקל כל דבר סביבו. הוא לא התחשב בשום אדם חוץ מאשר בהאלג'רד, אבל היא לא צידדה בו אף פעם, כאשר הסתכסך עם האחרים. תורארין, אחי ג'לום, ביקר אותו על כך שהוא מרשה לתיוסטולף להישאר בבית ואמר לו שהדבר ייגמר בכירע, כמו בפעם הקודמת, אם יישאר שם. ג'לום ענה לו בסבר פנים יפות ובנועם, אך נשאר בדעתו.

פרק ט"ז

פעם אחת בסתיו התקשו האנשים להחזיר את הצאן מהמרעה בהרים, והרבה כבשים חולכות היו חסרות לג'לום. אז אמר ג'לום לתיוסטולף: "צא אתה להרים עם העובדים שלי ותראו, אם אפשר למצוא אחדות מהכבשים". "מה לי ולחיפוש כבשים", אמר תיוסטולף, "וחוץ מזה מנוי וגמור הוא, שלא אלך בעקבות עבדיך; תסע אתה בעצמך, ואז אסע גם אני איתך". פרץ ביניהם דין ודברים.

האלג'רד ירבה בחוץ: מזגהאוויר היה טוב. ג'לום ניגש אליה ואמר: "רבנו עכשיו, אני ותיסטולף, זה עם זה, וזמן קצר נגור עכשיו זה עם זה", - וסיפר לה את כל ענייני מריבתם. האלג'רד צידדה אז בתיסטולף, ודין ודברים פריץ ביניהם. ג'לום נתן לה מכה בידו ואמר: "אין לי מה לדבר איתך עוד", - והלך לדרכו. היא אהבה אותו מאוד ולא יכלה להתאפק ובכתה בקול. תיסטולף ניגש אליה ואמר: "ברוע התעללו בך, והדבר לא יישנה". "אל תתנקם", היא אומרת, "ואל תתערב במה שקורה בינינו". הוא הלך לדרכו וגיחך.

פרק י"ז

ג'לום קרא לאנשים לצאת עמו למסע, וגם תיסטולף התכונן ונסע עם ג'לום. הם נסעו במעלה עמק־כייק הדרומי, אחר כך עלו בנקיק־בוג אל הר־ת'נר ושם נחלקו האנשים: אחדים יצאו לחפש בעמק סקורי, ואחדים שלח ג'לום דרומה לסול'נה, וכולם מצאו הרבה כבשים. ואז קרה, שנשאר שניהם לבדם, ג'לום ותיסטולף. הם הלכו דרומה מהר־ת'נר ומצאו שם כבשים מבוהלות, והעיצו אותן מכיוון דרום אל ההר; אך הכבשים עלו והגיעו אל ההר לפנייהם. אז האשים כל אחד מהם את רעהו, ותיסטולף אמר לג'לום, שאינו מוכשר לעשות דבר חוץ מאשר לפרסם על בטנה של האלג'רד. ג'לום אמר: "אין צרה גדולה מזו שאדם מביא על עצמו במו ידיו; ועלי עוד לשמוע דברי נאצה ממך, אתה שאינך אלא עבד נרצע". תיסטולף אמר: "עוד תהיה מוכרח להודות, שאינני שום עבד, כי לא אירתע מפניך כהוא זה". אז התכנס ג'לום והניף עליו את חרבו הקצרה, אבל תיסטולף שלף את גרזינו, החרב היכתה בלהב־הגרזן ונגסה בו כדי שתי אצבעות. תיסטולף השיב מכה בגרזן, הגרזן ננעץ בכתפו של ג'לום ושבר את עצם־הכתף ואת עצם־הבריח, והדם נזל פנימה מן הפצע. ג'לום תפס את תיסטולף בידו השנייה בחוזק רב כל־כך, עד שתיסטולף נפל ארצה; אך הוא לא יכול להתמיד באחיזתו, כי בא עליו המוות. תיסטולף כיסה את גווייתו באבנים והסיר ממנו צמיד זהב.

הוא הלך משם, עד שהגיע אל "המעייין החם". האלג'רד היתה בחוץ וראתה, שעקוב מדם הגרזן. הוא הטיל את צמיד־הזהב לעברה. היא אמרה: "מה הבשורות בפידך? ולמה גרזינך עקוב מדם?" הוא ענה: "אינני יודע אם ימצא הדבר חן בעיניך: אני מודיע לך על הריגת ג'לום". "אתה עשית זאת", היא אומרת. "אמנם כן", אומר הוא. היא צחקה ואמרה: "אינך בטלן במשחק". "איזו עצה יש לך עכשיו בשבילי?" אמר. "סע אל רוט, אחי־אבי", היא אומרת, "והוא ידאג לך". "אינני יודע", אמר תיסטולף, "אם עצה נבונה היא זו, ואף על פי כן אקיים אותה בעניין הזה". הוא לקח את סוסו ורכב משם לדרכו ולא נח ממסעו עד שהגיע בלילה לאחוזת־רוט. הוא קשר את סוסו מאחורי הבית, אחר כך ניגש אל הדלת ודפק בכוח; אחרי כן הלך צפונית לבית. רוט היה ער; הוא קפץ מהר על רגליו ולבש את אפודתו ונעל לרגליו נעליים גבוהות, לקח את חרבו; גלגל את מעילו על ידו השמאלית עד קצה זרועו. אנשי הבית התעוררו ברגע שיצא החוצה. הוא הלך צפונה לאורך הקיר וראה שם גבר גדול־מידות והכיר שזהו תיסטולף. רוט שאל מה החדשות. "אני מודיע לך על הריגת ג'לום", אומר תיסטולף. "מי עולל זאת?" אומר רוט. "אני הרגתי אותו", אומר תיסטולף. "למה באת הנה?" אומר רוט. "האלג'רד שלחה אותי אליך", אומר תיסטולף. "לא היא עוללה זאת, אם כן", אומר רוט ושלף את חרבו. תיסטולף ראה ולא רצה לפגור אחריו והניף מייד את נשקו על רוט. רוט התחמק מהר מהמכה וחבט ביד שמאלו בדופן הגרזן בעוצמה כזאת, שהגרזן נשטט מידו של תיסטולף. רוט הכה ביד ימינו בחרב ברגלו של תיסטולף מתחת לברך, עד שנשארה תלויה על בלימה, הסתער עליו כהרף עין והדף אותו בחוזקה. אז הכה רוט בחרבו בראשו של תיסטולף והביא עליו את פצע־המוות. תיסטולף נפל ארצה. אז יצאו עובדי־ביתו של רוט החוצה וראו את תוצאות המעשה. רוט ציווה לסלק משם את תיסטולף ולכסות את גווייתו. אחרי כן נסע לפגוש את הוסקולד וסיפר לו על הריגת ג'לום, וגם על הריגת תיסטולף. הוסקולד ראה במותו של ג'לום אבידה, והוא הודה לרוט על שהרג את תיסטולף.

כעבור ימים מעטים נודע לתוראריין אחי־ראגי על הריגת ג'לום אחיו. הוא נסע עם שנים עשר איש מערבה אל העמק והגיע אל אחוזת הוסקולד. הוסקולד קיבלו בזרועות פתוחות, והוא נשאר שם ללון. הוסקולד שלח מייד לקרוא לרוט אליו; רוט בא מייד. וביום המחרת דיברו ביניהם רבות על מות ג'לום. תוראריין אמר: "רוצה אתה לתת לי כופר כל שהוא על אחי, שהרי איבדתי אבידה גדולה?" הוסקולד ענה: "לא הרגתי אני את אחיך, ולא בתי היא

שגרמה למותו, וכאשר נודע הדבר לרוט, הוא המית את תיֹסטולף". אז שתק תורארין וראה שעניינו נתקל בקשיים. רוט אמר: "הבה נעשה שתהיה נסיעתו טובה; ברור שהוא איבד הרבה; וטובות ידובר אם נעשה כן; והבה ניתן לו מתנות, ויהיה ידידנו כל הימים". וכך היה, שנתנו לו האחים מתנות; ואחרי כן רכב דרומה. האלְגֵרד החליפה את מגוריה באביב עם תורארין: היא עקרה דרומה אל לשון־לוג והוא עבר אל המעיין החם. ותורארין יוצא מן הסאגה.

פרק י"ח

עכשיו יש לספר, שמוֹרְד הכינור חלה ומת, והכל ראו בדבר אבידה גדולה. און, בתו, ירשה את כל רכושו; היא היתה אז עדיין לא־נשואה. היא היתה בזבזנית גדולה וקלת דעת בענייני רכוש, וכספה אזל, עד שלא נשאר ברשותה אלא האדמה ותכשיטים.

פרק י"ט

איש היה ושמו גונאר; הוא היה קרוב־משפחה של און. כאֶנְיִיג היה שם אמו, בת לֶסְיֶפּוּס, בנו של סְיֶנְאָט האדום, אשר נרצח על יד המעבורת של גבעת־סאנד. שם אביו של גונאר היה האמוֹנְד והוא היה בנו של גונאר בְּיֶבּוּג; על שמו נקראת רמת־גונאר. אם גונאר היתה ראֶפְנֵהִילְד, בת סטורֶולְף בן האֶיִינְג. סטורולף היה אחיו של כאֶפְן אומר־החוק. בנו של סטורולף היה אוֹרְם החזק.

גונאר בן האמונד גר בליֶדְאֶרְנְדִי שבמדורן־פּלִיוֹט. הוא היה גבר גבה־קומה וחזק, למוד־נשק מכל האנשים; אם רצה, יכול היה להילחם בנשק בכל אחת מידי, ואיבחות חרבו היו מהירות כלי־כך, עד שנדמה היה כאילו שלוש חרבות נראות באוויר. הוא ירה בקשת טוב מכל האנשים, ותמיד פגע במטרה. הוא יכול היה לקפוץ לגובה יותר ממלוא קומתו בעודו חגור כל כלי נשקו, ולמרחק לא קטן מזה לפניו או לאחוריו; הוא שחה כמו כלבים, ולא היה משחק, שמישהו מסוגל היה להתמודד בו איתו, ונאמר עליו, שלא היה איש שישווה לו. הוא היה נאה למראה ובהיר, בעל אף ישר, המתרומם בקצהו, כחול־עיניים וחד־עיניים ואודם בלחיו; שערו שופע, צהוב ויורד ישר. לא היה כמוהו נעים־הליכות, בעל דיעה בכל דבר, נדיב ונוח מזג, ידיד נאמן וקשה להתיידד; הוא היה עשיר מאוד. קוֹלְסְקֶג היה שם אחיו; הוא היה גבר גדול וחזק, בחור טוב ועשוי ללא־חת. אח אחר נקרא יורט; הוא היה אז ילד. אוֹרְם אף־היער היה אח לגונאר שלא נולד בנישואים, ואין מסופר עליו בסאגה הזאת. אֶרְנְגוֹן היה שם אחותו של גונאר; היא היתה נשואה לרוֹאֶר כהן־טוֹנְגֶה, בן לאוני הגְזוֹר־מרחם, בן גְאֶרְדְאֶר מגלה־איסלנד. בנה של אֶרְנְגוֹן היה האמונד הצולע, אשר גר באחוזת־האמונד.

פרק כ

איש היה ושמו נֶיֶאל; הוא היה בנו של תוֹרְגֵייר הזֶהְבֶן, בן תורולף. אם ניאל היתה אֶסְקֶרד והיא היתה בתו של השוע אֶסְקֶל השתקן; היא באה לכאן, לאיסלנד, והתנחלה מזרחה לנהר מוֹרְק בין אבן־המישברים לגבעת־הסופות. בנה האחר היה תוֹר מהוֹלְטִי, אבי תוֹרְלִיִיף העורב, שממנו יצאו כל בני פלך סקוֹג, וכן תוֹרְגֵרִים הגדול וגייר מֶסְקוֹר. ניאל גר בגבעת־פְּרֶגְתוֹר שבאֶיִי־היבשה; בית אחר היה לו בהר־תורולף. הוא היה עשיר מאוד ונאה למראה, אבל דבר אחד אתרע לו, שלא צמח לו כלל זקן. הוא היה יודע־חוק כה גדול, שלא נמצא מי שישווה לו, חכם היה ורואה את הנולד, נותן עצה טובה ועושה מעשים טובים, וצלח כל דבר שבו נתן את עצתו, נעים היה ואמיץ־לב, מרחיק־ראות ומרחיק לזכור; הוא חילץ מצרה כל אדם שבא לבקש את עזרתו. שם אשתו היה פְּרֶגְתוֹרֶה; היא היתה בת סְקֶרְפִיֶדִין, גבירה תקיפה ואשת־חיל, ובעלת מזג סוער במקצת.

פרק כ"א

עכשיו יש לספר, שאון בזבזה את כל כספה. היא קמה ונסעה מביתה אל לֶיֶדְאֶרְנְדִי, וגונאר קיבל יפה את קרובת־משפחתו; היא נשארה ללון שם בלילה. למחרת היום ישבו שם בחוץ ושוחחו; ומעיין לעיין התגלגלו דבריה לכך שסיפרה לו כמה דלה נעשתה בכסף. "רע הדבר", אמר גונאר. "איזו עזרה אתה רוצה להושיט לי?" אמרה. הוא ענה: "קחי לך כסף ככל שנחוץ לך ממה שיש לי בהלוואות". "אין לי חפץ בכסף", היא אומרת. "איזה כסף את רוצה אפוא?" הוא אומר. "אני רוצה, שתשיג את כספי המוחזק בידי רוט", היא אומרת.

"לא נראה לי שאפשר להצליח", אומר הוא, "במקום שאביך לא השיג דבר, והרי הוא היה יודע-חוק גדול, ואילו אני יודע מעט בחוק". "רוט ניהל את מאבקו יותר בעזרת הכוח מאשר בעזרת החוק", היא אומרת, "ואבי היה זקן, ועל כן יעצו האנשים, שלא יצאו למלחמת ביניים. אין עוד איש במשפחתי, היכול להיכנס לעניין, אם לך אין האומץ להעז". "להעז יכול אני", הוא אומר, "כדי להשיג את הכסף הזה, אבל אינני יודע, איך אפשר לפתוח שוב את הפרשה". היא ענתה: "סע לבקר את ניאל בגבעת-פֶּרגתור; הוא ידע למצוא עצה לדבר. והרי ידיד גדול הוא לך". "מצפה אני, שיתן לי עצה טובה לא פחות מאשר לאחריים", אומר הוא. וכך היה לבסוף, שגונאר קיבל על עצמו את העניין, והיא קיבלה כסף למשק ביתה ככל צורכה, ואחרי כן נסעה למקומה.

גונאר קם ורכב לבקר את ניאל, וניאל קיבל אותו יפה, ומייד הלכו לדבר. גונאר אמר: "עצה טובה באתי לבקש ממך". ניאל ענה: "רבים הם ידידי הראויים לך, שאשקיע מאמץ למענם בשביל עצה טובה. ובכל זאת אני מתכוון להתאמץ יותר מכל למענך". גונאר אמר: ברצוני להודיע לך, שקיבלתי על עצמי את עניין תביעת הרכוש של און נגד רוט". "זהו עניין קשה", אומר ניאל, "ויש חשש גדול איך יתנהל; ואף על פי כן אתכן בשבילך משהו, שנראה לי שיכול להצליח, והוא עשוי לעלות יפה, אם לא תסטה ממנו, כי חייך יהיו בסכנה, אם לא תעשה כעצתי". "לא אסטה ממנה ימין או שמאל", אומר גונאר. אז שתק ניאל זמן מה ואחר כך דיבר ואמר: "שקלתי את העניין, והוא עשוי לצלוח".

פרק כ"ב

"ועכשיו תרכב מביתך עם עוד שני אנשים; תלבש פְּרָדס כבגד עליון ומתחתיו כתונת מבד פסים גס; מתחת לה תלבש את בגדיך הטובים, ותחזיק גרזן קטן ביד. שני סוסים יהיו לך אחד מכם, אחד שמן ואחד רזה. תיקח אתך כלי-בית שונים. תצאו לדרך מייד בבוקר ואחרי שתעברו את הנהר הלבן מערבה, תמשוך חזק את כובע-הברדס על פניך. אז ישאלו האנשים, מי הוא הגבר הגדול הזה. בני-לווייתך יענו, שזהו קֶדִין הסוחר, האיש הגדול מפּיורד האַיים, והוא נוסע עם כלי-בית למכירה; הוא אדם רגזן ובעל פה רחב, החושב את עצמו לכל-יודע; הוא חוזר בו מעסקותיו לעיתים קרובות ומתנפל מייד על בני אדם, אם משהו אינו מתנהל כרצונו. תרכב מערבה לפיורד-בֹּרְג ותציע בכל מקום את סחורתך למכירה אך תחזור בך בהרבה מהעסקות; אז תתפשט השמועה, שהדין הסוחר הוא פגע רע לבריות ומה שסופר עליו רחוק מדבר שקר. תרכב אל העמק של נחל-הצפון ומשם לפיורד-רוט ואל עמק נהר-הסלמון עד שתגיע לאחוזת-הוֹסְקוֹלד; שם תישאר ללינת לילה ותשב קרוב לדלת ותרכין את ראשך. הוֹסְקוֹלד יצווה, שאיש לא יתעסק עם הדין הסוחר, ויספר, שהוא איש נזעם. אחרי כן תצא ותסע משם למחרת בבוקר ותגיע לחווה הקרובה ביותר לאחוזת-רוט; שם תציע כלים למכירה ותשבח את הגרועים ביותר, ותכסה על פגמיהם. האיכר יבחן ויבדוק, וימצא את הפגמים; אתה תחטוף את הכלי מידיו ותדבר אליו רעות. הוא יאמר, שהיה צפוי שלא תנהג בו יפה, "שהרי בכל האחרים נהגת ברע". אתה תתנפל עליו, אף על פי שאינך רגיל בכך, אבל תהיה זהיר בכוחך, כדי שלא יכירו אותך ולא יחשדו בך. אז יישלח משהו לאחוזת-רוט לומר לרוט, שמוטב להפריד ביניכם; הוא ישלח אדם להזמין אותך אליו, ואתה תסע אליו מייד. יושיבו אותך על המושב הנמוך למושב של רוט; תברך אותו לשלום, והוא יענה לך יפה. הוא ישאל אם אתה מהצפון. אתה תגיד, שאתה איש פיורד-האיים. הוא ישאל, אם יש שם הרבה אנשים מצוינים. "מושחתים יש שם למדי", תאמר. "מוכר לך עמק-רייק?" הוא יאמר. "כל איסלנד מוכרת לי", תאמר. "האם יש בעמק-רייק אלופים גדולים?" ישאל. "גנבים יש שם ובני-בליעל", תאמר. אז יצחק רוט וימצא את העניין משעשע מאוד. אתם תדברו על האנשים ברובע המחוזי של הפיורדים של המזרח, ועל כולם תמצא לומר דברי גנאי. שיחכתם תגיע לענות באנשים בשפלת נהר-ראנג. אז תאמר שיש שם מחסור באנשים מובהרים אחרי שמת מוֹרְד הכינור. רוט ישאל על סמך מה אתה חושב, שאיש לא יוכל לבוא במקומו; על כך תענה, שהוא היה כלי-כך חכם וטוען-דין כלי-כך גדול, שמעולם לא היה שום דופי במעשיו כמנהיג. הוא ישאל, אם ידוע לך משהו על מה שהתרחש בינו, רוט, לבין מוֹרְד. "ידוע לי", תאמר, "שהוא לקח ממך את אשתך, ולא יכולת לעשות דבר כנגד זה". אז יענה רוט: "אינך חושב שלא היה זה לזכותו, שלא השיג את הכסף, אף על פי שהוא תכנן את כל העניין?" "על כך אני יכול לענות לך בקלות", תאמר לו; "אתה קראת אותו למלחמת-ביניים, אבל הוא היה איש זקן, וידידיו יעצו

לו, שלא יצא להילחם נגדך, וכך חיסלת את הפרשה". "אמנם כך טענתי", יאמר רוט, "ואנשים טיפשים חשבו שזהו החוק, אבל הוא יכול היה להעלות את העניין באסיפה שלאחר שנה, אילו היה לו האומץ". "אני יודע", תאמר לו. אז ישאל אותך, אם יודע אתה קצת חוק. "שם בצפון נחשבתי ליודע", תאמר, "ואף על פי כן תצטרך אתה לומר לי, איך אפשר להעלות מחדש את תביעת־הכסף של און". "צריך לתבוע אותי בפני או במקום מגורי החוקי", יאמר רוט. "תגיד אתה אפוא את התביעה ואני אחזור אחריך", תאמר. אז יאמר רוט את נוסח התביעה, ואתה תקשיב בתשומת לב איזה נוסח בפיו. אז יאמר רוט, שעכשיו תורך לומר את התביעה; אתה תאמר אז את דברי התביעה, ותאמר אותם משובשים, כך שלא יותר מאשר כל מלה שנייה תצא נכונה. אז יצחק רוט ולא יחשוד בך, אלא יאמר שמעט מאוד היה נכון בנוסח שאמרת; אתה תאשים את בני־לווייתך, שהם בלבלו אותך. אז תבקש מרוט, שיגיד את הנוסח בפניך, ותבקש ממנו רשות לחזור עליו. הוא יתן לך רשות ויאמר בעצמו את דברי־התביעה; אתה תאמר מייד את הנוסח אחריו, ותאמר נכון ותשאל את רוט, אם התביעה נאמרה נכון. הוא יענה, שאין בה כל רבב; אז תאמר בקול לחש, כדי שישמעו בני־לווייתך: "אני מגיש תביעה מטעמה של און בת מוקד". אבל כאשר יירדמו בני־הבית, תקומו ותלכו בשקט, תצאו ותיקחו את אוכפיקם איתכם אל המרעה, תחבשו את הסוסים השמנים ותרכבו עליהם, ותשאירו שם את האחרים. תרכבו ותעלו מעבר לאזורי־המרעה, ותישארו שם שלושה לילות; זמן כזה בערך יחפשו אתכם. אז תרכב דרומה הביתה, תרכב גונאר הודה לניאל ורכב תחילה חזרה לביתו.

פרק כ"ג

כעבור שני לילות רכב גונאר מביתו ושני גברים עמו; הם רכבו עד שהגיעו אל רמת היער השחור. אז באו רוכבים לקראתם ושאלו מי הוא זה הגבר הגבוה, שכה מעט נגלה לעין, ובני לווייתו אמרו, שזהו הדין הסוחר. הם אמרו, שגרוע ממנו אין עוד סיכוי לפגוש, אחרי שנתקלים באחד כמוהו. הדין עצמו העמיד פנים מייד כאילו הוא עומד להתנפל עליהם, ואף על פי כן פנו ונסעו איש לדרך. גונאר נהג על פי כל העצות שתקנו לו ונשארו בלילה באחוזת הוסקולד ומשם נסע ועלה בעמק עד לחווה הסמוכה לאחוזת־רוט; שם הציע למכירה את מרפולתו ומכר שלושה כלים. האיכר מצא, שהכלים פגומים, וטען שרומה; הדין התנפל מייד על האיכר. העניין סופר לרוט; הוא שלח לקרוא להדין; מייד יצא לפגוש את רוט וזכה אצלו לקבלת־פנים טובה; רוט הושיבו פנים־אל־פנים מולו. חילופי הדברים ביניהם התנהלו רבות כפי שתיכן ניאל. אז אמר לו רוט, איך אפשר לחדש את המשפט ואמר בפניו את נוסח התביעה, והוא חזר ואמר בפניו את נוסח התביעה בשובש; אז חייך רוט ולא חשד. אז אמר, שרוט יאמר את התביעה עוד הפעם; וכך עשה רוט. הדין אמר את נוסח התביעה עוד הפעם ועתה אמר אותה נכון והעיד את בני־לווייתו, שהוא תובע כבא־כוחה של און בת־מוקד. בערב פנה לישון כמו שאר האנשים בבית, אבל כאשר נרדם רוט, לקחו את בגדיהם ואת נשקם ויצאו אל סוסייהם, רכבו אל מעבר לנחל ומשם לאורך הגדה של חוק־שייך עד קצה העמק, ושם, בין ההרים לעמק הוק הגיעו למקום, שאיש לא ימצאם בו, אלא אם כן רכב בכוונה לעברם.

הוסקולד התעורר בלילה ההוא באחוזת־הוסקולד באשמורת הראשונה והעיר את כל אנשי־ביתו. "אני רוצה לספר לכם את חלומי", הוא אומר; "נדמה לי שראיתי דוב גדול יוצא מהבית, ואני יודע, שבעל־החיים הזה אין דומה לו; שני כלבים ליוו אותו, והם נהגו כלפיו בידידות. הוא יצא אל עבר אחוזת־רוט ונכנס אל הבית. ואז התעוררתי. עכשיו רוצה אני לשאול אתכם, אם ראיתם משהו אצל הגבר הגבוה". אחד האנשים ענה לו: "זאת ראיתי, שמתחת לשרוולו יצאה רקמת־זהב ובגד אדום; ביד ימינו היה צמיד־זהב". הוסקולד אמר: "אין זו כבואתו של אחר מאשר גונאר מלידארנדי. נדמה לי שאני רואה במה העניין; נרכב עכשיו לאחוזת־רוט".

יצאו כולם ונסעו לאחוזת־רוט ודפקו בדלת, ואיש אחד יצא לקראתם ופתח את הבריח; הם נכנסו מייד פנימה. רוט שכב במיטתו ושאל מי בא; הוסקולד אמר מי הוא ושאל מי מתארח. אחיו אומר: "הדין הסוחר נמצא כאן". הוסקולד אומר: "בגב רחב יותר מדובר כאן; אני חושב שזהו גונאר מלידארנדי". "אם כך, נעשה כאן מעשה עורמה", אומר רוט. "מה נעשה אפוא?"; אומר הוסקולד. "אמרתי לו, איך לחדש את משפטי של און, בעצמי אמרתי את

נוסח התביעה, והוא חזר ואמר אחרי; באופן כזה הוא הכין את חידוש המשפט, וזו היא הדרך הנכונה". "מעשה-חוכמה נעשה כאן", אומר הוסקולד, "ולא בעצתו של גונאר בלבד נעשה הדבר. בודאי ניאל הוא שהתקין את העצה, כי אין כמוהו יודע". הם מחפשים עכשיו את קדין, אבל הוא כבר נעלם. אחר כך יצאו לאסוף אנשים וחיפשו שלושה ימים אחר הבורחים ולא מצאום.

גונאר רכב דרומה מן ההרים אל עמק הוק ומן המערב דרך מעברי-ההרים וצפונה אל רמת הולטאוורד ולא נח עד שהגיע אל ביתו. הוא יצא לפגוש את ניאל וסיפר לו, שהעצה עלתה יפה.

פרק כ"ד

גונאר רכב אל אסיפת-העם. רוט והוסקולד רכבו גם הם אל האסיפה ועמם פמליה גדולה. גונאר מעלה את עניין המשפט באסיפה; הוא קרא את שכניו לעדות, ורוט ואנשיו התכוונו להתקיף אותם, אך לא העזו. אחר כך הלך גונאר אל בית-המשפט של הפיורד של ברייד וקרא לרוט לשמוע את עדותו שבשבעה ואת הצגת העניין ואת מהלך הדברים כולו; אחרי כן נשא שבועה והגיש את עניינו; אחר כך הביא עדות לתביעתו, את העדים שהיו נוכחים בשעת מעשה. ניאל עצמו לא נמצא במשפט.

גונאר הציג עתה את עניינו עד שהגיעה שעתה של ההגנה. רוט נקב בשם עדים ואמר שהעניין בטל ומבוטל, וטען שגונאר פסח על שלוש מילות עדות החייבות לבוא במשפט: האחת, שיש לומר על יד רגלי המיטה, השנייה שיש לומר לפני הדלת הראשית, והשלישית לפני סלע-המשפט. ניאל הגיע אז אל המשפט ואמר שאפשר לנצח במשפט ובתביעה, אם מוכנים להתאמץ. "איני רוצה בכך", אמר גונאר; "אעשה לרוט כפי שעשה למוורד, קרובי-משפחתי. האם קרובים הם האחים, רוט והוסקולד, שהם יכולים לשמוע מה אני אומר?" "לשמוע יכולים אנו", אומר רוט, "מה אתה רוצה?". גונאר אמר: "היו כולכם עדי-שמיעה, כל הנוכחים, שאני קורא אותך, רוט, לקרבייניים, ונילחם היום על האי הנמצא כאן בנחל אוקס. ואם אינך רוצה להילחם אתי, תשלם היום את הכסף כולו". אחר כך יצא גונאר מבית-המשפט עם כל בני-לווייתו. הוסקולד ורוט הלכו גם הם למעונם, והמשפט נשאר בלי תביעה ובלי הגנה.

רוט אמר, כאשר נכנס אל מעונו: "כזאת לא קרה לי עוד מעולם, כאשר קרא לי גבר לקרב ביניים, שהתחמקתי ממנו". "בודאי חושב אתה להילחם", אומר הוסקולד, "אך היה לא תהיה, אם תשמע בקולי, כי לא תצלה דרכך עם גונאר יותר משהיתה צולחת דרכו של מורד עמך, ומוטב שנשלם שנינו ביחד את הכסף לגונאר". אחרי כן שאלו האחים את האיכרים איך רוצים הם לנהוג בעניין; הם ענו כולם, שרוצים הם לנהוג כפי שרוט רוצה. "הבה נלך אפוא", אומר הוסקולד, "אל מעונו של גונאר ונשלם את הכסף כמו ידינו". הם הלכו אל מעונו של גונאר וקראו לו לצאת; הוא יצא אל הפתח ועמו אנשים. הוסקולד אמר: "עכשיו עת לקחת את הכסף". גונאר אמר: "שלמו אפוא עכשיו, מפני שמוכן אני עכשיו לקחת". הם שילמו את כל הכסף בידיים פתוחות. אז אמר הוסקולד: "התענג עכשיו על זכייתך". "בודאי נתענג, כי בצדק הושב הכסף", אומר גונאר. רוט ענה: "רע יהיה שכרך". "מה שיבוא הוא שיבוא", אומר גונאר. הוסקולד ואנשיו הלכו אל מעונותיהם, ורוחו היתה קודרת והוא אמר לרוט: "האם לעולם לא נינקם בגונאר על העוול הזה?" "היה לא תהיה", אומר רוט. "יום הנקם יגיע בודאי, אבל אנו לא נפיק מכך לא שילם ולא שמחה. ואפילו אפשר שיפנה אל משפחתנו לבקש ידידות". כאן תמה שיחתם.

גונאר הראה את הכסף לניאל. ניאל אמר: "יפה זכית", דיבר. "ובזכותך היא", אומר גונאר. האנשים רכבו עכשיו הביתה מהאסיפה, וגונאר זכה לתהילה רבה. גונאר הביא את הכסף כולו לאון, ולא רצה לקבל ממנו דבר, אבל אמר שמעתה יש לו זכות לדרוש ממנה, או מבני משפחתה, יותר מאשר מכל אדם אחר. היא אמרה שאמנם כן הוא.

פרק כ"ה

איש היה ושמו נאלגארד; הוא גר בהוף שעל נהר ראנג. הוא היה בנו של יורונד הכהן, בן ראפן השוטה, בן ואלגארד, בן אגנארד, בן וימונד צחי-הלשון, בן תורולף אקר-האף, בן

תראנד הזקן, בן האראלד שן־הקרב, בן רוֹרֶק מטיל־הצמידים. אמו של האראלד שן־הקרב היתה אוד, בתו של אֵינאר גדול־המידות, בן האַלְפֶּדָאן האמיץ. אחיו של ואלגארד האפור היה אוֹלְף כהן־אור, אבי כל בני אוֹדִי. אוֹלְף כהן־אור היה אבי סווארט, אבי לודמונד, אבי סיגפוס, אבי סיימונד המלומד, ומנאלגארד יצא קוֹלְפִּיין הצעיר. - האחים האלה, אוֹלְף כהן־אור ונאלגארד האפור, יצאו לבקש את ידה של און, והיא נישאה לוואלגארד בלי לבקש את עצת איש מבין כל קרוביה ורַע היה הדבר בעיני גונאר ובעיני ניאל ורבים אחרים, כי איש רע־לב ועוין היה נאלגארד. בן נולד להם, ושמו מוֹרְד, והוא ייזכר רבות בסאגה הזאת. כאשר הגיע לפרקו, נהג ברע כלפי קרוביו, ומעל לכולם כלפי גונאר; הוא היה ערום־המזג ורע־העצה.

עתה נקרא בשם בניו של ניאל. סְקָאָרְפִּיֶדִין היה שם הבכור; הוא היה גבר גבה־קומה וחזק, לְמוֹד בנשק, זריז בשחיה ככלביים, קל־רגליים מכל הגברים, מהיר־עצה ועשוי ללא־חת, חד־לשון ומקצרבמלים, ואף על פי כן שולט לרוב במעשיו. הוא היה בעל שיער חום, מקורזל־שיער, יפה־עיניים, בהיר־פנים ובעל תווי פנים חדים, אפו בולט ושיניו מזדקרות, פיו מכוער במקצת ואף על פי כן היה האביר בגברים. גְרִים היה שם בנו השני של ניאל; הוא היה בעל שיער כהה ויפה למראה מסקארפיידין, גבוה וחזק. הֶלְגִי היה שם בנו השלישי של ניאל; הוא היה גבר יפה תואר ושערו נאה; הוא היה גבר חזק ולמוֹד־בנשק; הוא היה גבר נבון ושולט היטב במעשיו. כל בניו של ניאל היו לא־נשואים. הוֹסְקוֹלְד היה בנו הרביעי של ניאל; הורתו היתה בסתר; ושם אמו רוֹדְנִי בת הוֹסְקוֹלְד, אחות לאֵינְגִיֶאלְד מְקֶלְדוֹר. ניאל שאל את סקארפיידין אם הוא רוצה לשאת אשה; הוא ביקש מאביו לתת לו את עצתו. אז ביקש ניאל בשבילו את תוֹרְהִילְד, בת רֶאָפֶן מְהַר תוֹרוֹלְף; ומאז היה לו על כן בית אחר לדור בו. סקארפיידין נשא את תורהילד לאשה ואף על פי כן נשאר לגור עם אביו. בשביל גרים ביקש ניאל את יד אֶסְטְרִיד מגבעת הנחל העמוק; היא היתה אלמנה ועשירה מאוד. גרים נשא אותה לאשה, אך נשאר לגור עם ניאל.

פרק כ"ו

איש היה ושמו אֶסְגֶּרִים; הוא היה בן גרים־ספינת־החרטום, בן אסגרים, בן אוֹנְדוֹט העורב. שם אמו יורון והיא היתה בתו של טייט, בן קְטִילְבִּיֶוֹרְן הזקן מהר־מוֹס. אם טייט היתה הלגה, בת תורד ברה־זקן, בן ראפ, בנו של ביוֹרְן בּוֹנְהָ. אם יורון היתה אֶלוֹף, בת השוע בּוֹדְנָאר, בן קארי הויקינג. שם אחיו של גרים־ספינת־החרטום היה סִיגְפּוֹס; בתו היתה תוֹרְגֶּרְד, אם סיגפוס, אבי סיימונד המלומד. גוֹק בן תְּרַאָנְדִיל היה אחיו המאומץ של אסגרים, והוא היה גבר נועז ומושלם במעלות. אף כי רעים היו הדברים ביניהם, כי אסגרים נעשה רוצחו של גוֹק. שני בנים היו לאסגרים, ושם שניהם תוֹרְהֶאָל; שניהם היו אנשים ראויים־לשמש. עוד בן היה לאסגרים ושמו גרים, ובת בשם תוֹרְהֶאָלָה; היא היתה טובת־מראה, בעלת הליכות נאות ומוכשרת בכל.

ניאל בא לדבר דברים עם הלגי, בנו. "חשבתי על בת־זוג בשבילך, בן־משפחתי, אם רוצה אתה לנהוג בעצתי." "בודאי אני רוצה", אומר הוא, "כי יודע אני, שאתה יודע טוב ורוצה בטוב; ומה עלתה על דעתך?". ניאל ענה: "אנו נבקש את ידה של בתו של אסגרים בן אסגרים־ספינת־החרטום, מפני שהיא השידוך הטוב ביותר."

פרק כ"ז

כעבור ימים מעטים נוסעים הם לבקש את ידה של האשה, רכבו אל הגדה המערבית של נחל־תִּיֹר ונסעו משם עד שהגיעו אל "הלשון". אסגרים היה בבית וקיבל את פניהם יפה, והם נשאו שם בליה. אך עם אור פנו לדבר; אז העלה ניאל את עניין החיתון וביקש את ידה של תורהאלה בשביל הלגי, בנו. אסגרים ענה להם יפה ואמר, שאין אנשים שהיה רוצה יותר להתחתן בהם מאשר הם. אחרי כן דיברו בעניין, והדבר נגמר בכך, שאסגרים אירש את האשה להלגי, והוסכם על מועד־החתונה. גונאר היה במשתה־החתונה שלהם ואנשים רבים אחרים וטובים. אחרי המשתה הציע ניאל לאמץ את תורהאל בן־אסגרים, והוא נסע עמו וישב עמו ימים רבים אחרי כן. הוא אהב את ניאל יותר משאהב את אביו. ניאל לימד אותו את החוק, עד שנעשה איש־החוק הגדול ביותר באיסלנד.

פרק כ"ח

ספינה באה אל השפך של חוות־אורן ונהג את הספינה האַלְנָארד הלבן, איש מויק. הוא יצא לגור בלידארנדי וישב עם גונאר בחורף, והפציר בו כל הימים, שיסע לחוץ־לארץ. גונאר מיעט לדבר על כך, אך לא ראה את הדבר בלתי־מתקבל־על־הדעת. ובאביב נסע אל גבעת־פָּרגתור ושאל את ניאל, איך נראה בעיניו הרעיון, שיסע לחוץ־לארץ. "הרעיון נראה לי יפה", אומר ניאל; "עתיד אתה להתקבל שם יפה, בכל מקום שתלך". "רוצה אתה אולי להשגיח על ענייני־רכושי", אומר גונאר, "בזמן שאהיה בחוץ, כי רוצה אני שגם אחי קולסֶקג יסע אתי, ואני רוצה שתפקח על הבית ביחד עם אמי?". "אין שום קושי בדבר", אומר ניאל; "הכל אעשה כפי שאתה רוצה". "יישר כוחך", אומר גונאר. ואז הוא רוכב הביתה.

אי־שהמזרח בא שוב לדבר על לבו של גונאר, שיסע לחוץ־לארץ. גונאר שאל אותו, אם הפליג אולי לארצות אחרות. הוא טען שהפליג אל כל הארצות שבין נורבגיה לממלכת־המבצרים - "וחוץ מזה גם הפלגתי אל ארץ הַבְּיָאָמִים". "רוצה אתה להפליג אתי בדרך המזרח?" אומר גונאר. "בודאי רוצה אני", אומר הוא. אחרי כן הכין גונאר את נסיעתו לחוץ־לארץ עמו. ניאל קיבל את כל ענייני־הרכוש של גונאר.

פרק כ"ט

גונאר נסע לחוץ־לארץ וקולסֶקג, אחיו, עמו. הם הפליגו אל טוֹנְסְבֶּרְג וישבו שם בחורף. אז היו חילופי־שלטון בנורבגיה; מתו האראלד אפור־הפרווה וגם גונהילד. שלט אז בממלכה הרוזן האקון בן־סיגורד; סיגורד, אביו, היה בן־האקון, בן־גְרִיֹּטְגָארד. אם האקון, בְּרָגְלִיוֹט שמה, היתה בתו של הרוזן תוֹרְיִ; שם אמה היה אֶלֹף פריחת־האביב, והיא היתה בתו של האראלד יפה־השיער.

האלווארד שאל את גונאר, אם הוא רוצה להתייצב בפני הרוזן האקון. "אינני רוצה בכך", אמר גונאר. "יש לך אולי ספינה ארוכה?" אומר גונאר. "יש לי שתיים", אומר הוא. "אם כך, רוצה אני שניסע מכאן", אומר גונאר, "וניקח איתנו אנשים". "גם אני רוצה בכך", אומר האלווארד. אחרי כן נסעו אל המפרץ ולקחו שם שתי ספינות והתכוננו לצאת משם; ולא חסרו להם אנשי־צוות, כי דבריה־הלל רבים נאמרו על גונאר. "לאן רוצה אתה עכשיו לצאת?" אומר גונאר. "מזרחה אל הַיְסִינְג", אומר האלווארד, "לפגוש את אוֹלְבִי, קרוב־משפחתי". "מה אתה רוצה ממנו?" אומר גונאר. "הוא גבר בן־חיל", אומר הוא, "ויתן לנו עוד לוחמים למסע". "נסע לשם אפוא", אומר גונאר. וכאשר היו מוכנים, הפליגו אל היסינג והתקבלו שם יפה.

לא עברו שם ימים רבים על גונאר, עד שהתחבב מאוד על אוֹלְבִי. אוֹלְבִי שאל על מסעו. האלווארד אומר, שגונאר בא לכאן כדי לגרוף כסף. "אין זו מחשבה טובה", אומר אוֹלְבִי, "כל זמן שאין לכם לוחמים". "יכול אתה להוסיף לנו", אומר האלווארד. "אני חושב אמנם לחזק מעט את גונאר", אומר אוֹלְבִי, "ואף על פי שיש לך קרבת־משפחה אלי, יש לי הערכה רבה יותר אליו". "ומה אפוא אתה רוצה להוסיף לנו?" אומר האלווארד. "שתי ספינות ארוכות, אחת בת ארבעים משוטים ואחת בת שישים משוטים", אומר אוֹלְבִי. "מי יצייד אותן?" אומר האלווארד. "אני אצייד את האחת באנשי ואת האחרת באיכרים. אבל שמעתי, שאי־שקט בא עתה לנהר; ואינני יודע אם תוכלו לפלס לכם דרך". "מי בא לשם?" אומר האלווארד. "שני אחים", אומר אוֹלְבִי; "האחד שמו וְאָנְדִיל והאחר קארל, בניו של סְנִיאולף הזקן מארץ־הגותים שבמזרח". האלווארד מספר לגונאר, שאוֹלְבִי העמיד לרשותם ספינות; גונאר שמח על כך. הם התכוננו למסע, עד שהגיע הרגע שהיו מוכנים. הם הלכו לראות את אוֹלְבִי והודו לו, והוא ביקש מהם להיזהר מפני האחים.

פרק ל

גונאר שם את פניו אל תוך הנהר, והוא עצמו ביחד עם קולסֶקג היו בספינה אחת, והאלווארד בשנייה. עתה ראו ספינות לפניהם. אז אמר גונאר: "הבה נהיה מוכנים לכל דבר, אם יבקשו להתקיף אותנו, אבל אחרת לא ניגע בהם". הם עשו כדבריו ופנו לעשות הכנות בספינותיהם. האחרים הפרידו את ספינותיהם לשני צידי הנהר והשאירו נתיב בין הספינות. גונאר הפליג קדימה בין הספינות. וְאָנְדִיל תפס חבל עם אוֹנְקֶל והטיל אותו בין הספינות אל ספינתו של

גונאר ומשך אותה אליו. גונאר קיבל מאולכי חרב טובה; הוא שלף עתה את החרב, ולא חשב קסדה לראשו; הוא רץ מייד אל חרטום־הספינה של ואנדיל והכה בחרבו איש אחד למוות. קארל העמיד את ספינתו בצד השני והטיל מעברו כידון לפגוע במותניו של גונאר. גונאר רואה את הכידון שעף לקראתו, ומסתובב מהר כליכך, עד שאין העין רואה, תופס ביד שמאלו את הכידון ומטיל אותו אל ספינתו של קארל, והיה הכידון למותו של הראשון שנקרה על דרכו. קולסקג תפס עוגן והטיל אותו אל ספינתו של קארל, להביהעוגן נתקע בדופן ופרץ אותה, ואל הספינה זרמו מיימים הכחולים־כהים, וכל האנשים נסו מאוניית־השיט אל הספינה האחרת. גונאר קפץ עתה בחזרה אל ספינתו.

אז הגיע האלווארד, וקרב גדול פרץ שם. ראו כולם, שמנהיגם הוא לוחם ללא־רתע, ועשו כל אחד ככל יכולתו. גונאר שלח ידו בכל, גזר בחרב או הטיל כידון, וגברים רבים מצאו את מותם מלפניו. קולסקג הלך יפה בעקבותיו. קארל קפץ על ספינתו של ואנדיל, אחיו, ונלחמו שם שניהם כל היום. קולסקג ישב לנוח בספינתו של גונאר; גונאר ראה ואמר לו: "טוב היית היום לאחרים יותר מאשר לעצמך, כי במרידיך פטרת אותם מן הצמא". אז לקח קולסקג לוג מלא של תמך ושתה אותו והמשיך להילחם. לבסוף קפצו שני האחים אל ספינתו של ואנדיל, קולסקג אצל הדופן האחת וגונאר אצל האחרת. לקראת גונאר יצא ואנדיל, הכה בחרבו, והיא נתקעה במגן. גונאר סובב מהר את המגן, שהחרב היתה תקועה בה, והחרב נשברה מתחת לקת. אז הכה גונאר לעומתו בחרבו, ונראה היה לו לואנדיל, כאילו שלוש חרבות מתנופפות באוויר, ולא ראה, מפני איזו מהן עליו להתגונן יותר מכל; גונאר כרת את שתי רגליו תחתיו. קולסקג תקע כידון בחלציו של קארל. ואחרי כן לקחו שלל רב.

משם נסעו דרומה אל ארץ־הדנים ומשם מזרחה אל האיים הקטנים ונחלו ניצחון בכל מקום. בסתיו לא נסעו בחזרה.

בקיץ השני נסעו אל פֶּאָלְהָ, נתקלו שם בוויקינגים, נלחמו בהם ונחלו ניצחון. אחרי כן נסעו מזרחה אל האי סִיֶסְלֶ ועגנו שם זמן מה על לשון־יבשה אחת. הם ראו אדם הולך ויורד מלשון־היבשה. גונאר עלה לקראתו על היבשה לפגוש בו, והם פתחו בשיחה. גונאר שאל אותו לשמו, ושמו היה טוֹפִי. גונאר שאל מה בקשתו. "אותך באתי לפגוש", אומר הוא; "ספינות מלחמה עוגנות כאן בצידה האחר של הלשון, ואני אספר לך, מי שולט בהן. שולטים בהן שני אחים; אחד שמו הַאֶלְגֶרִים ואחד שמו קולסקג. אני יודע עליהם, שהם לוחמים גדולים מאוד, וכן אני יודע, שנשקם טוב כליכך, שאין לשום איש דוגמתו. להאלגרים יש חנית, והוטל בה כישוף, ששום כלי נשק לא יביא עליו מוות חוץ מהחנית הזאת עצמה; ועוד גם זאת: יודעים מייד מתי קוטלת החנית קטילה, מפני שאז היא מצלצלת לפנייך בקול; בכוח כזה חנן אותה הטבע. לקולסקג יש חרב קצרה; ואף היא נשק מצוין. יש להם לוחמים בשליש יותר מכם. כסף גם כן יש להם הרבה, הם החביאו אותו ביבשה, ויודע אני היטב, איפה הוא. הם שלחו ספינה לרגל אחריכם מעבר ללשון, ויודעים הם הכל עליכם; הם עסוקים כעת בהכנות גדולות, ואומרים לתקוף אתכם מייד כאשר יהיו מוכנים לכך. עתה יש בידיכם לבחור אחת משתי הדרכים: לצאת ולהפליג מכאן מייד, או להתכונן נגדם במהירות האפשרית. ואם יהיה לכם הניצחון, אז אראה לכם איפה הכסף". גונאר נתן לאיש טבעת, הלך אחרי כן אל אנשיו וסיפר להם, שספינות־מלחמה עוגנות בצד השני של לשון־היבשה, - "ויודעים הם הכל עלינו. הבה ניקח את נשקנו ונתכונן יפה ומהר, כי עכשיו אפשר לזכות כאן ברכוש גדול".

אחרי כן התכוננו לקרב, וכאשר היו מוכנים ראו, שספינות מפליגות לעברם. פרץ עכשיו קרב ביניהם, וארוכות נלחמו שם, וחללים נפלו לרוב. גונאר הרג גברים רבים. האלגרים ואחיו קפצו אל ספינתו של גונאר; גונאר פנה לעברו. האלגרים כיוון לעומתו את החנית. קורת־אלכסון אחת היתה שם בספינה, וגונאר קפץ מאחורי הקורה להטעות את יריבו; מגינו נשאר לפני הקורה והאלגרים נעץ בו את חניתו וממנו בקורה. גונאר הכה בחרבו על ידו של האלגרים, זרועו הזדעזעה, אך החרב לא פצעה בו; נפלה אז החנית לארץ. גונאר תפס את החנית ונעץ אותה בהאלגרים. הוא נשא את החנית עמו מאז כל הימים. שני בעלי השם האחד נלחמו, וכחוט השערה היה, ידו של מי תהיה על העליונה. אז בא גונאר והכה את קולסקג האחר בחרבו למוות. אחרי הדבר הזה ביקשו הויקינגים שיוותן להם שלום; וגונאר נענה להם. הוא ציווה לאנשיו לבדוק את החללים ולקחת את כל הכסף שהיה לגברים המתים, אבל השאיר את כלי־הנשק ואת הבגדים לאלה שנתן להם שלום, וביקשם לנסוע אל ארץ מולדתם; הם יצאו לדרכם, אך גונאר לקח את כל הרכוש שנשאר במקום.

טופי בא אל גונאר לאחר הקרב, והציע להובילו אל האוצר שהטמינו הויקינגים, ואמר שהוא רב יותר וטוב יותר מכל הרכוש שאספו עד כה. גונאר נענה לו. הוא עלה על היבשה עם טופי; טופי הלך לפניו אל היער, וגונאר אחריו. הגיעו למקום, שעצים גדולים נערמו בו. טופי אמר, שהאוצר נמצא מתחת לעצים. הם סילקו את העצים ומצאו זהב וגם כסף, בגדים וכלי־נשק טובים; הם נשאו את כל הרכוש הרב הזה אל הספינה. גונאר שאל את טופי, איזה גמול ברצונו לקבל ממנו. טופי ענה: "איש דני אני במוצאי, ורוצה אני, שתביא אותי אל משפחתי". גונאר שאל, מדוע הוא בחבל־המזרח. "נלקחתי בידי ויקינגים", אומר טופי, "והועליתי כאן על היבשה באי סיסל, ומאז נשארתי כאן".

פרק ל"א

גונאר לקח אותו עמו ואמר לקולסקג ולהאלווארד: "עכשיו ניסע אל ארץ־הצפון". הם הסכימו לדבר וביקשו ממנו להנהיגם. גונאר הפליג אפוא מחבל־המזרח ברכוש גדול; עשר ספינות היו לו; הוא נסע אל העיר הייד בארץ־הדנים.²⁰ האראלד בן־גוֹרְם היה שם בארץ. סופר לו על גונאר ואף נאמר לו, שאין כמוהו באיסלנד. המלך שלח אליו את אנשיו והזמינו אליו. גונאר יצא מייד לפגישה עם המלך. המלך קיבל אותו יפה והושיבו במושב הקרוב אליו ביותר. גונאר נשאר שם חצי החודש. המלך עשה לו שעשוע, להניח לגונאר לנסות משחקי־חירות שונים עם אנשיו, ולא נמצא ביניהם אף אחד, שיכול היה להשתוות אליו אפילו במשחק אחד. המלך אמר לגונאר: "נראה לי, שלא במקומות קרובים ימצא שווה לך". המלך הציע לו לתת לו אשה ועושר רב, אם יאות להישאר שם. גונאר הודה למלך ואמר, שעליו לנסוע תחילה לאיסלנד לפגוש את בני־משפחתו ואת ידידיו. "אם כך הוא, לא תחזור אלינו לעולם", אומר המלך. "הגורל יכריע בדבר, אדוני", אומר גונאר. גונאר נתן למלך ספינה ארוכה טובה ורכוש רב אחר. המלך נתן לו בגדי־מלכות משלו, כפפות רקומות־זהב וענק לצוואר ובו חרוזי־זהב, וכובע ממלכת־המבצרים.

גונאר יצא משם צפונה אל היסינג. אולבי קיבלו בזרועות פתוחות. הוא החזיר לאולבי את ספינותיו והכריז על מטענן כחלקן של אולבי בשלל. אולבי לקח את הרכוש והכריז שגונאר בן־חיל וביקש ממנו להישאר אצלו זמן מה. האלווארד שאל את גונאר אם הוא רוצה לפגוש את הרוזן האקון. גונאר ענה, שהדבר קרוב עתה אל לבו, - "כי עתה מנוסה אני במקצת, ואילו אז לא הייתי ולא כלום, כאשר העלית זאת בראשונה". אחרי כן התכוננו למסע ונסעו אז צפונה לטרונדהיים לפגוש ברוזן האקון, והוא קיבל את גונאר יפה והזמינו לשבת אצלו בחורף; גונאר נענה בתודה. הוא נעשה מכובד על כל האנשים. בחג יול נתן לו המלך צמיד־זהב. וגונאר הלך לבו אחרי ברגליוט, בת־משפחתו של הרוזן, ואפשר היה לראות, שהרוזן היה משיא אותה לגונאר, אילו ביקש זאת ממנו.

פרק ל"ב

באביב שאל הרוזן את גונאר, מה בדעתו לעשות; הוא הודיע, שברצונו לנסוע לאיסלנד. הרוזן אמר שהשנה לא היתה שנת ברכה בארץ, - "ולא רבים יפליגו למסחר, ואף על פי כן תקבל קמח ועצים לספינתך כמה שתרצה". גונאר הודה לו והכין את ספינתו בלי להתמהמה. האלווארד הפליג עמו ועם קולסקג. הם הגיעו מוקדם בקיץ ועגנו בשפך חוות־אורן, והדבר היה לפני התכנס אסיפת־העם. רכב גונאר מייד לביתו מן הספינה והשאיר אנשים לפרוק אותה, וקולסקג נסע עמו. וכאשר הגיעו הביתה, שמחו האנשים שם לראותם; הם נהגו בחיבה בבני־משק ביתם, ולא צמחה בהם יוהרה.

גונאר שאל אם ניאל בביתו; נאמר לו, שאמנם כן. הוא ציווה לאסור את סוסו ורכב אל גבעת־בְּרַגְתוֹר וקולסקג עמו. ניאל שמח על בואם וביקש שיישארו ללון שם; הם עשו כן, וגונאר סיפר על מסעותיהם. ניאל אמר, שגונאר הוא הגדול בגיבורים - "ומנוסה אתה מאוד, ובכל זאת עוד תתנסה רבות, כי רבים ירחשו אליך קנאה". "רוצה אני ביחסים טובים עם כולם", אומר גונאר. "הרבה עוד יקרה", אומר ניאל, "ותצטרך תמיד לשמור על ידיך כדי להגן על עצמך". "מוטב אז אפוא", אומר גונאר, "שיהיה ענייני צודק". "כך גם יהיה", אומר ניאל, "אם לא תצטרך לכפר על אחרים". ניאל שאל את גונאר, אם הוא מתכוון לרכב אל האסיפה. גונאר אומר, שהוא מתכוון לרכוב, ושואל, אם גם ניאל ירכב, אבל הוא אמר, שאין בכונתו לעשות כן - "אבל רוצה אני שאתה תיסע". גונאר רכב אחרי כן לביתו ונתן לניאל מתנות טובות והודה לו על הטיפול בענייני־רכושו.

קולסֶג האייץ בו לרכוב אל האסיפה; - "כבודך יגדל שם, כי רבים יטו אחריך". "מעט מאוד מזג יש לי", אומר גונאר, "להתרברב, אבל טוב נראה בעיני לפגוש אנשים טובים". האלווארד בא גם הוא לשם והציע לרכב לאסיפה יחד אתם.

פרק ל"ג

גונאר רכב, ואתו כולם, אל האסיפה. וכאשר הגיעו אל האסיפה, היו לבושים כל־כך יפה, עד שלא נמצא שם מי שישווה אליהם בלבשו, והאנשים יצאו מכל מעון להשתאות. גונאר רכב אל המעון של בני נהר־ראנג וישב שם עם קרוביו. גברים רבים באו לפגוש בו ולשמוע מפיו חדשות; הוא היה חביב ועליו עם כל האנשים, וסיפר להם כל מה שרצו לדעת.

יום אחד אירע, שגונאר הלך מאצל סלע־המשפט; הוא עבר על פני המעון של בני הר־מוס; אז ראה נשים הולכות לקראתו והן היו לבושות יפה. זו שהלכה בראש היתה האשה הלבושה יפה מכולן. וכאשר נפגשו, בירכה מייד את גונאר. הוא קיבל יפה את ברכתה ושאל אותה מי היא; שמה היה האלֶגְרד והיא אמרה שהיא בתו של הוסקולד בן־קול מן העמק. היא דיברה אליו בעוז־רוח וביקשה ממנו לספר על מסעותיו, והוא אמר שלא ינצור את לשונו מפניה; ישבו אז במקום ושוחחו. היא היתה לבושה בשמלתה האדומה, ואליה תפורה רקמה גדולה; עטויה היתה מעיל שני, ותחרה עשויה לו בקצהו; שערה יורד היה אל חזה והיה שופע ויפה. גונאר היה לבוש בבגדי־המלכות, שהמלך האראלד בן־גורם נתן לו; היה לו גם הצמיד על זרועו, מתנת־האקון. הם שוחחו ארוכות בקול. ואז יצא ששאל, אם אין היא נשואה. היא אומרת, שאמנם איננה, - "ואין רבים שיסתכנו בכך", אומרת היא. "האם את חושבת, שאין בשום מקום בן־זוג הראוי לך?" אומר הוא. "לא בכך מדובר", אומרת היא, "אלא קשת־בחירה אני בגברים". "מה תעני, אם אבקש את ידך?" אומר גונאר. "הדבר לא יעלה על לבך", אומרת היא. "לא כך הוא", הוא אומר. "אם לבך נוטה אולי לדבר", אומרת היא, אז לך לפגוש את אבי. ואחרי כן גמרו את שיחתם.

גונאר הלך מייד אל מעון בני־העמק, פגש אנשים מחוץ למעון ושאל אותם, אם הוסקולד נמצא, והם אמרו לו, שהוא בפנים; אז נכנס גונאר פנימה. הוסקולד ורוט קיבלו יפה את פני גונאר; הוא ישב ביניהם, ולא עלה בשיחתם דבר, שיזכיר שהיה איזה שהוא סכסוך ביניהם. לבסוף הגיעו לכך שגונאר שאל, איך ישיבו האחים, אם יבקש את האלֶגְרד לאשה. "יפה נשיב", אומר הוסקולד, "אם אמנם בכנות תדבר". גונאר אומר שאמת בפיו, - "אבל בפעם האחרונה נפרדנו כך, שלרבים נראה היה מתקבל־על־הדעת, שלא יכון קשר בינינו". "מה דעתך, רוט קרובי?" אומר הוסקולד. רוט ענה: "אין זה נראה לי זיווג בין שוויים". "על סמך מה אתה אומר זאת?" אומר גונאר. רוט אמר: "אענה לך על כך בסיפור האמת: אתה גבר אמיץ ובעל שם, אבל היא הפכפכת, ואני רוצה לא להוליך אותך שולל בשום דבר". "יישר כוחך", אומר גונאר, "ואף על פי כן האמת היא לדעתך, שאתם מתחשבים עדיין באיבה הישנה, אם לא תסכימו להתחתן בי". "לא כך הוא", אומר רוט, "אלא שרואה אני, שאינך יכול כעת לשלוט ברצונותיך. וגם אם לא יתקיים החיתון, רוצים אנחנו להיות ידידיך". "דיברתי אתה, ואין העניין זר לרוחה", אומר גונאר. "יודע אני שודאי הוא, ששניכם מאוהבים בטירוף, אבל אתם המסתכנים ביותר בדרך שאתם יוצאים אליה". רוט סיפר לגונאר הכל על מזגה של האלֶגְרד בלי שנתבקש, ונראה היה לגונאר בתחילה שדי והותר הוא הפגום, אבל בסופו של דבר יצא, שהוסכם ביניהם על החיתון. אז שלחו לקרוא להאלֶגְרד, ודובר אז ביניהם על הכל בנוכחותה. והם הניחו לה עתה כמו לפנים, שתקבע בעצמה את נישואיה. החתונה אמורה היתה להתקיים בלידארנדי ותהיה תחילה עניין שבסוד; ואף על פי כן יצא, שהכל ידעו.

גונאר רכב לביתו מהאסיפה ומשם לגבעת־קָרְגַתוֹר וסיפר לניאל על הסכם־הנישואים. ניאל קיבל את הנישואים בלב כבד. גונאר שאל, על סמך מה נראה לו, שהעניין כל־כך בלתי רצוי. "ממנה תבוא כל הרעה, אחרי שתבוא מזרחה לכאן", אומר ניאל. "היא לעולם לא תקלקל את ידידותנו", אומר גונאר. "אך הדברים יגיעו כמעט לידי כך", אומר ניאל, "ועם זאת תמיד תכפר בשבילה". גונאר הזמין את ניאל למשתה־החתונה, וכן את כל מי שניאל רוצה בבואם; ניאל הבטיח לבוא. אחרי כן רכב גונאר לביתו וסבב במחוז להזמין אנשים.

פרק ל"ד

איש היה ושמו תְּרָאִין; הוא היה בן־סיגפוס, בן סיגואט האדום. הוא גר בנחל־גְּרִיט שבחבל נהר־מוֹרְק; הוא היה קרוב משפחה לגונאר ואיש מכובד מאוד. אשתו היתה תוֹרְהִילְד המשוררת: היא היתה חדת־לשון וחיברה מכתמי־לצון; תְּרָאִין אהב אותה אך מעט. הוא הוזמן לחתונה בלידארנדי, ואשתו אמרה היתה להשתתף בכיבוד האורחים, ביחד עם בָּרְגַתוֹרָה בת־סקארפידין אשת־ניאל. קָטִיל היה שם בנו האחר של סיגפוס; הוא גר במורק מזרחה לנהר־מורק; אשתו היתה תוֹרְגַרְד בת־ניאל. תוֹרְקֵל היה שם בנו השלישי של סיגפוס, הרביעי מוֹרְד, החמישי לְאֶמְבִּי; השישי סיגמונד, השביעי סיגורד; כל אלה היו קרוביו של גונאר ולוחמים גדולים; את כולם הזמין גונאר לחתונה. גונאר הזמין גם את נאלגארד האפור ואת אוֹלְף כהן־אור, ואת בנייהם רונולף ומוֹרְד.

האחים הוֹסְקוֹלְד ורוט באו לחתונה ברוב־עם; היו שם בני־הוֹסְקוֹלְד, תוֹרְלִיק ואוֹלְאָף. גם הכלה באה עמהם ואתה תוֹרְגַרְד, בתה, והיא היתה היפה בנשים; בת ארבעה־עשר חורפים היתה אז; ועוד נשים רבות באו אתה. היתה שם גם תוֹרְהֵאֲלָה, בת אֶסְגְּרִים בן גרים ספינת־החרטום, ושתי בנות־ניאל - תוֹרְגַרְד וקְלֵגָה. קרואים רבים היו לגונאר, וכך הושיבם: הוא ישב באמצע הספסל, ועל ידו כלפי פנים תְּרָאִין בן־סיגפוס, אחריו אוֹלְף כהן־אור, אחריו ואלגארד האפור, אחריהם מוֹרְד ורונולף, ואחריהם בני־סיגפוס; לאמבי ישב שם פנימה מכולם. על יד גונאר כלפי חוץ ישב ניאל, אחריו סקארפידין, אחריו הלגי, אחריו גרים, אחריו הוֹסְקוֹלְד, אחריו קָף החכם, אחריו אינגיאלד מקלדור, אחריו בני תוֹרִי שמזרח להוֹלְט. תורי עצמו רצה לשבת כמה שרחוק מהמכובדים, מפני שאז נראה לכל אחד טוב המקום שבו ישב. הוֹסְקוֹלְד ישב באמצע הספסל, ובניו על ידו כלפי פנים; רוט ישב על יד הוֹסְקוֹלְד כלפי חוץ. וחוץ מאלה לא סופר, איך הושיבו את האחרים. הכלה ישבה באמצע הדיוטה, מצידה האחד ישבה תוֹרְגַרְד, בתה, ומצידה האחר תוֹרְהֵאֲלָה, בת אסגרים בן גרים ספינת־החרטום.

תורהילד מגישה לאורחים כיבוד, היא ופְּרַגְתוֹרָה הביאו אוכל לשולחן. תְּרָאִין בן סיגפוס נתן את עיניו בתוֹרְגַרְד; את זאת רואה אשתו, תורהילד. היא מתכעסת ונושאת עליו שיר־חידוד:

ל' א טוב פה ה' עד בוש
עיניך רב תחמ' דנה,

תְּרָאִין, אומרת היא. הוא פסע מייד מעבר לשולחן ונקב בשם עדים והכריז על עצמו מגורש ממנה; - "אינני רוצה בלצון שלה ולא בלשון־הרע שלה על ראשי". ואחרי כן התעקש, שלא יישאר בחגיגה, אלא אם כן תסתלק היא משם; וכך היה, שהיא קמה והסתלקה. עכשיו ישבו האנשים איש במקומו ושתו והיו שמחים. אז פתח תְּרָאִין את פיו ואמר: "לא ארצה להסתיר מפניכם מה שעלה על רוחי; רוצה אני לשאול אותך, הוֹסְקוֹלְד בן קול מן העמק: אתה רוצה להשיא לי את תוֹרְגַרְד קרובתך?". "אין אני יודע", אומר הוא; "נראה לי שזה עתה התגרשת בכירע מהאשה שהיתה לך עד כה, אבל איזה אדם הוא, גונאר?". גונאר עונה: "אינני רוצה לספר עליך, האיש הוא בן משפחה קרוב לי; ספר אתה, ניאל", אמר גונאר, "כי לך יאימנו כולם". ניאל אמר: "אפשר לספר על האיש הזה, שהוא עשיר ברכוש ומושלם במעלות בכל ונכבד גדול, ויכולים אתם להשיא לו את הנערה". אז אמר הוֹסְקוֹלְד: "מה העצה בפיך, קרובי רוט?" רוט ענה: "יכול אתה להשיא לו את הנערה, כי זיווג כערכה הוא". אז דיברו על הסכמ־הנישואים ונדברו על הכל. גונאר קם אז ממקומו עם תְּרָאִין וניגשו אל הדיוטה; שאל שם גונאר את האם ואת הבת, אם הן מקבלות את החיתון הזה; הן הודיעו, שלא יתגדו לו. והאלגַרְד השיאה את בתה. אז הושיבו את הנשים עוד הפעם: ישבה אז תוֹרְהֵאֲלָה בין הכלות. נמשכת עתה החגיגה יפה. וכאשר נגמרה, רוכבים הוֹסְקוֹלְד ואנשיו מערבה, ובני נהר־ראנג אל בתייהם. גונאר נתן לאנשים רבים מתנות, ונחשב הדבר טוב בעיני האנשים. האלגַרְד לקחה את ניהול הבית, אגרה בלי חשבון ומלתה נשמעת ברמה. תוֹרְגַרְד לקחה את ניהול הבית בנחל־גְּרִיט והיתה בעלת־בית טובה.

פרק ל"ה

מנהג היה לגונאר ולניאל להזמין חליפות איש את רעהו להתארח בחגיגת־החורף לשם ידידותם. עתה הגיע זמנו של גונאר להתארח בחגיגת־החורף אצל ניאל, ונסעו הוא והאלגַרְד אל גבעת־פְּרַגְתוֹר. הלגי ואשתו לא היו אז בבית. ניאל קיבל את פניהם יפה, ואחרי

שהתארחו שם זמן מה, בא הביתה הלגי ועמו תורהאלה, אשתו. אז ניגשה פֶּרְגַּתוֹרָה אל הדיוטה ועמה תורהאלה, ואמרה פֶּרְגַּתוֹרָה אל האלְגֶרְד: "את תפני את מקומך לאשה הזאת". האלְגֶרְד אמרה: "בשום אופן לא אפנה, כי אינני רוצה להידחק כזקנה לקרן־זוית". "אני הקובעת פה", אמרה פֶּרְגַּתוֹרָה. ואחרי זאת ישבה תורהאלה במקום.

פֶּרְגַּתוֹרָה ניגשה לשולחן עם קערה לרחיצת־ידיים. האלְגֶרְד אחזה בידה של פֶּרְגַּתוֹרָה ואמרה: "בכל זאת אינכם שונים זה מזה, את וניאל: לך יש צפורניים של גבר בכל אצבע, ואילו הוא חסר־זקן". "נכון", אומרת פֶּרְגַּתוֹרָה, "אך איש מאיתנו אינו בא על כך בטענות אל רעהו; אבל לא חסר־זקן היה תורוואלד, בעלך, ואף על פי כן הבאת עליו את מותו". "אך מעט תועלת", אומרת האלְגֶרְד, "יש לי מכך שבעלי הוא הגבר האמיץ ביותר באיסלנד, אם לא תנקום על הדברים האלה, גונאר". הוא קפץ ממקומו ופסע מעבר לשולחן ואמר: "הביתה אסע עכשיו, וראוי יותר, שתלהגי עם אנשי משק־ביתך ולא בבתיים של אחרים; עוד גדול חובי לניאל על הכבוד הרב, ולא אהיה השוטה המוסת שלך". אחרי כן נסעו גונאר ואשתו לביתם. "זכרי, פֶּרְגַּתוֹרָה", אמרה האלְגֶרְד, "שדרכינו עוד לא נפרדו". פֶּרְגַּתוֹרָה אמרה, שלא ישפור עליה חלקה על ידי כך. גונאר לא התערב ונסע הביתה ללידארנדי וישב בביתו כל החורף כולו. קרב עתה הקיץ וגם מועד האסיפה.

פרק ל"ו

גונאר רוכב אל האסיפה, ולפני שרכב מביתו אמר להאלְגֶרְד: "היי טובה, בזמן שרחוק אני מהבית, ואל תראי מזג רע בכל מה שנוגע לענייניהם של ידידי". "השד יקח את ידיך", אומרת היא. גונאר רוכב אל האסיפה ורואה, שאין טעם לדבר אתה. ניאל רכב אל האסיפה וכל בניו עמו.

עכשיו יש לספר, איזה דברים מתרחשים בבית. יער משותף היה להם, לגונאר ולניאל, במדרון האדום; הם לא חילקו את היער ביניהם, אלא כל אחד היה רגיל לכרות בו ככל צורכו, והיה מודיע לרעהו על כך. קול היה שמו של המשגיח על העבודות אצל האלְגֶרְד; הוא עבד אצלה מזה זמן רב והיה בן־בליעל גדול. איש היה ושמו סְנָארט; הוא היה בן משק־הבית אצל ניאל ופֶּרְגַּתוֹרָה, והם חיבבו אותו מאוד. פֶּרְגַּתוֹרָה אמרה לו שיסע אל המדרון האדום²² ויכרות עצים. - "ואני אשלח אנשים לסחוב את העצים הביתה". הוא אומר, שיעשה כרצונה, ונסע אל המדרון האדום. הוא התחיל לעבוד שם ולכרות עצים ועתיד היה לשהות שם שבוע ימים.

אביונים מחזרים־על־הפתחים באו ללידארנדי מן המזרח, מנהר־מורק, וסיפרו שראו את סווארט במדרון האדום והוא כורת שם עצים וכבר כרת הרבה. "פֶּרְגַּתוֹרָה בודאי חושבת לה", אומרת האלְגֶרְד, "לשדוד ממני הרבה, אבל אני אדאג לכך, שהוא לא יכרות עוד לעיתים קרובות". ראננייג, אם גונאר, שמעה ואמרה: "בכל זאת היו לנו כאן בעלות־בית טובות, גם אם לא זממו לאבד נפשות".

עבר הלילה, ובבוקר באה האלְגֶרְד לדבר עם קול ואמרה: "חשבתי על עבודה בשבילך", אומרת היא והביאה אליו נשק ודיברה: "סע אל המדרון האדום; שם תמצא את סווארט". "ומה לי ולו?" הוא אומר. "אתה עוד שואל", אומרת היא, "בעודך בן־בליעל גדול כזה? להרוג אותו חייב אתה". "לבצע זאת אני יכול", אומר הוא, "אבל מתקבל על הדעת, שאת עצמי אני מסגיר". "אחזו אותך פיק ברכיים", היא אומרת, "ורע אתה נוהג כלפי, אחרי שעמדתני לצידך בכל עניין. אמצא לי גבר אחר לעשות זאת, אם אתה אינך מעז". הוא לקח את הגרון והיה נרגז מאוד, לקח סוס השייך לגונאר ורוכב עכשיו עד שהוא מגיע מזרחה אל נהר־מורק; הוא יורד שם מגב־הסוס ומחכה ביער עד שנשאו האנשים מלמעלה את העצים וסווארט נשאר לבדו. קול מזנק אליו ואומר: "גם אחרים יכולים לכרות גדולות ולא רק אתה", - ונעץ את הגרון בראשו והנחית עליו את מכת־המוות, ואחרי כן רכב הביתה והודיע להאלְגֶרְד על ההריגה. היא אמרה: "אני אדאג לך עכשיו, שלא יאונה לך כל רע". "אולי כך יהיה", אומר הוא, "אבל אחרת חלמתי בכל זאת לפני שיצאתי להרוג". עכשיו עולים האנשים ליער ומוצאים את סווארט מת ומביאים אותו הביתה.

האלְגֶרְד שלחה איש אל גונאר באסיפה להודיע לו על ההריגה. גונאר לא דיבר סרה בהאלְגֶרְד בפני השליח, ולא ידעו האנשים בתחילה, אם טוב הדבר או רע הוא בעיניו. אחרי זמן קצר קם וביקש מאנשיו ללכת עמו; הם עשו כן וניגשו אל מעונו של ניאל, שלחו אדם למצוא את ניאל ולבקש ממנו לצאת. ניאל יצא החוצה מייד, והלכו הוא וגונאר לדבר. גונאר

אמר: "עלי להודיע לך על הריגה, וגרמו לה אשתי והמשגיח-עליה-העבודות אצלי, קול, ופגע שם סווארט, בן-ביתך". ניאל שתק בשעה שסיפר לו גונאר את הסיפור. אז אמר ניאל: "חייב תהיה לא להניח לה לעשות כחפצה". גונאר אמר: "אתה עצמך תחרוץ משפט". ניאל אמר: "קשה יהיה לך לכפר על כל מעללי האלג'רד, ועוד נסחוב בימים האחרים משא כבד יותר מזה שכאן, שרק לך ולי יש בו חלק, אבל גם פה אין הכל כשורה, ועל כן חייבים נהיה לזכור את כל הדברים שאמרנו מזמן זה לזה; ואני מקווה, שתקיים זאת, ואף על פי כן תצטרך לעמוד בנסיבות קשים". ניאל קיבל את הצעתו של גונאר לחרוץ משפט ואמר: "לא אעשה מכך עניין גדול: אתה תשלם שתיים-עשרה מעות כסף. אבל רוצה אני להתנות, שאם יבוא דבר מביתנו, ויהיה לך לענות בו, שלא תפסוק גרוע מזה". גונאר שילם את הכסף בלי מענות ורכב אחרי כן לביתו.

ניאל בא הביתה מהאסיפה ובניו עמו. פָּרְגַתוֹרָה ראתה את הכסף ואמרה: "יפה פסקו בעניין הזה, ואותה מידה של כסף תינתן בעד קול, כשתגיע השעה".

גונאר בא הביתה מהאסיפה ודיבר קשות אל האלג'רד. היא טענה, שגברים טובים יותר מוטלים בלי כופר-נפש במקומות רבים. גונאר אמר לה שהיא יכולה לקבוע איך לכלכל את ענייניה, - "אבל אני אקבע, איך ייגמר דבר". האלג'רד התפארה בלי-הרף בהריגת סווארט, ורע היה הדבר בעיני פָּרְגַתוֹרָה.

ניאל עלה עם בניו אל הר-תורולף כדי לראות שם לְמִקְנָה. באותו יום אירע, כאשר פָּרְגַתוֹרָה היתה בחוץ, שהיא רואה איש רוכב אל עבר הבית על סוס שחור; היא עמדה על מקומה ולא נכנסה פנימה. היא לא הכירה את האיש. האיש החזיק כידון בידו והיה חגור חרב קצרה. היא שאלה אותו לשמו. "אֶטְלִי שמי", אמר. היא שואלת, מניין הוא. "אני בן הפיורדים המזרחיים", אומר הוא. "לאן אתה נוסע?" אומרת היא. "איש בלי קורת-גג אני", אומר הוא, "וחשבתי לפגוש את ניאל ואת סקארפידין ולשמוע, אם הם מוכנים לקבל אותי". "מה אתה יודע לעשות טוב מכל?" אומרת היא. "אני עובד-אדמה", אומר הוא, "אבל אני יודע לעשות דברים רבים; אבל אינני רוצה להסתיר, שאני איש קשה-מזג, והענקתי לאנשים רבים פצעים לחבוש". "אינני באה אליך בטענות על כך", אומרת היא, "גם אם אינך נראה רך-לב". אטלי אמר: "האם את קובעת פה דבר?" "אני אשתו של ניאל", אומרת היא, "ואני קובעת לא פחות ממנו בשכירת עובדים". "האם תקבלי אותי?", אומר הוא. "אעמיד לך תנאי", אומרת היא, שתעשה כל עבודה שאטיל עליך, ואפילו אם ארצה לשלוח אותך לאבד נפשות". "כל-כך הרבה גברים סרים למרותך", אומר הוא, "שלא תהיי זקוקה לי בשביל דברים כאלה". "אני קובעת את התנאים לפי רצוני", אומרת היא. "נעשה הסכם בהתאם לכך", אומר הוא. אז קיבלה אותו.

ניאל בא הביתה ובניו עמו ושואל את פָּרְגַתוֹרָה מי האיש הזה. "הוא בן משק-ביתך", אומרת היא, "ואני קיבלתי אותו, והוא אמר על עצמו שאינו חובק את ידיו". "ודאי יעשה מעשים גדולים", אומר ניאל, "אבל אינני יודע אם טובים יהיו מעשיו". סקארפידין רחש טוב אל אטלי.

ניאל רוכב אל האסיפה בקיץ ובניו עמו. גונאר היה גם הוא באסיפה. ניאל לקח עמו ארנק-כסף. סקארפידין שאל: "איזה כסף הוא זה, אבא?". "זהו הכסף", אומר ניאל, "שגונאר שילם לי על בן-ביתנו בקיץ שעבר". "הוא ישמש למשהו", אומר סקארפידין ומגחך.

פרק ל"ז

עכשיו יש לספר על הבית, שאטלי שאל את פָּרְגַתוֹרָה, במה עליו לעמוד באותו יום. "חשבתי על עבודה בשבילך", אומרת היא; "אתה תסע לחפש את קול, עד שתמצא אותו, כי עכשיו חייב אתה להרוג אותו היום, אם אתה רוצה לעשות את רצוני". "טוב ויפה הוא הדבר", אומר הוא, "כי שנינו כאחד בני-בליעל; ואף על פי כן אדאג למצוא עצה, שרק אחד משנינו עתיד למות". "יישר כוחך", אומרת היא, "ולא לחינם עתיד אתה לעבוד".

הוא הלך ולקח את נשקו, וסוס, ויצא לדרך. הוא רכב צפונה אל חבל-פֶּלְיוֹט ופגש אנשים, שנסעו מלידארנדי; ביתם היה במזרח במורק. הם שאלו לאן פניו של אטלי מועדות; הוא ענה שהוא מחפש סוס-עבודה אחד. הם אמרו שמשימה קלת-ערך היא לאדם רב-מעללים כמוהו, - "ואף על פי כן מוטב לשאול את אלה ששוטטו הלילה". "מי הם אלה?", אומר הוא. "קול הקטלן, בן משק-הבית של האלג'רד", אמרו, "נסע מהסוכה זה עתה והוא היה ער כל הלילה".

"אינני יודע אם יש לי עוז לפגוש בו", אומר אטלי; "הוא רע־מזג, ומוטב שאלמד לקח מפגעי־הזולת". "הלא מפרצופך ניכר בך", אומרים הם, "שאינך יכול להיות פחדן" - והראו לו איפה קול. הוא מצליף אז בסוסו ומגמא דרך.

וכאשר הוא פוגש בקול, אומר לו אטלי: "יפה מתקדמת העמסת־הסוס?", אמר. "אין זה נוגע לך, נבל", אומר קול, "ואף לא לאיש ממקומותיך". אטלי אמר: "עדיין מצפה לך הַיְגִיעָה הקשה מכל". אחרי כן הטיל בו את הכידון, והוא ננעץ במותניו. קול הניף כלפיו את הגרזן, אך החטיא, והוא נפל מגב־הסוס ומת מייד. אטלי רכב משם עד שמצא את עובדיה של האלְגֶרד. "גשו אל הסוס", הוא אומר, "וטפלו בו; קול נפל מגב־הסוס, ועכשיו הוא מת". "האם אתה הרגת אותו?", שאלו. הוא עונה: "עתיד הדבר להיראות להאלְגֶרד, שלא מעצמו הוא מת". רכב אטלי אחרי כן הביתה והודיע לַפְּרָגְתוֹרָה; היא הודתה לו על המעשה ועל המלים שהשמיע. "אינני יודע", אומר הוא, "אם ימצא הדבר חן בעיני ניאל". "יפה יקבל את הדבר", אומרת היא, "ואומר לך, שהסימן לכך הוא, שהוא לקח עמו לאסיפה את כסף כופר־העבד, שקיבלנו בקיץ שעבר, והוא ישמש עכשיו בשביל קול. אבל אף על פי שיעשו הסכם ליישוב העניין, עליך להיזהר לנפשו, כי האלְגֶרד לא תקיים שום הסכם". "רוצה את לשלוח איש אל ניאל שיודיע לו על ההריגה?", אומר הוא. "אינני רוצה בכך", אומרת היא; "נראה לי מוטב, שיישאר קול בלי כופר". ובכך תמה שיחתם.

סופר להאלְגֶרד על הריגת קול ועל נאמו של אטלי; היא הכריזה שתשיב לאטלי כגמולו. היא שלחה איש את האסיפה להודיע לגונאר על הריגת קול. הוא עונה קצרות ושלה איש לספר לניאל; הוא לא ענה דבר. סקארפיידין אמר: "הֶרְבּוּ עתה העבדים עלילות מאשר לפנים: אז היו מורטים שערות, ואיש לא ראה בכך רע, אבל עכשיו הם רוצים להרוג זה את זה"; - וגיחך. ניאל הוריד את ארנק־הכסף, שהיה מונח למעלה במעונו, ויצא החוצה; בניו הלכו עמו. הם באו למעונו של גונאר. סקארפיידין אמר לאיש אחד, שעמד בפתח המעון: "אמור לגונאר, שאבי רוצה לפגוש אותו". האיש אומר לגונאר. גונאר יצא מייד וקיבל יפה את ניאל; אחרי כן הלכו לדבר. "רע הוא הדבר", אומר ניאל, "שאשתי הפרה את השלום והביאה להריגת בן משק־ביתך". "איש לא יטיל בה אשמה על כך", אומר גונאר. "אתה תחרוץ עכשיו משפט", אומר ניאל. "כך אעשה", אומר גונאר, "מחזיר שווה אני קובע לגברים, סווארט וקול: אתה תשלם לי שתי־עשרה מעות כסף". ניאל הוציא את הארנק ומסר אותו לגונאר. גונאר ראה, שזה הוא אותו הכסף ששילם הוא עצמו לניאל. ניאל חזר אל מעונו, ושבו הדברים ביניהם כשהיו.

כאשר בא ניאל הביתה, דיבר קשות אל פְּרָגְתוֹרָה, אבל היא הכריזה שלעולם לא תוותר להאלְגֶרד. האלְגֶרד זעמה מאוד על גונאר על כך שהתפשר בעניין ההריגה. גונאר אמר שלעולם לא יבגוד בניאל ולא בבניו; היא קצפה עליו מאוד. גונאר לא שם לבו. ניאל והוא דאגו באותה שנה שלא יקרה עוד דבר.

פרק ל"ח

באביב דיבר ניאל עם אטלי: "רוצה אני שתצא מזרחה לפיורדים, כדי שלא ישיג אותך רוע מזוגה של האלְגֶרד". "אינני חושש לזה", אומר אטלי, "ורוצה אני להישאר בבית, אם יש לי ברירה". "ובכל זאת לא רצוי הדבר", אומר ניאל. "מוטב בעיני למות בביתך", אומר אטלי, "מאשר להחליף בעל־בית; אבל רוצה אני לבקש ממך, אם איהרג, שלא תיקח כופר־עבד בשבילי". "כאיש חופשי יכופר בשבילך", אומר ניאל, "אבל פְּרָגְתוֹרָה תבטיח לך, ובודאי תקיים, שנקמ־תם תינקם עליך". מאז נחשב אטלי לאחד מבני־הבית.

עכשיו יש לספר על האלְגֶרד, ששלחה איש מערבה אל הפיורד־של־פְּיֹרֶן לקרוא לפרְיִנְיוֹלְף הקיִשְׁת, קרוב־משפחתה, והוא היה בן־בליעל גדול. אבל גונאר לא ידע על כך דבר. האלְגֶרד אמרה שהוא מתאים יפה להיות משגיח על העבודות. פְּרִינְיוֹלְף בא מהמערב, וגונאר שאל אותו מה רצונו. הוא אמר שרצונו להישאר שם. "טובה לא תביא לביתנו", אומר גונאר, "על פי מה שסיפרו לי עליך, אבל אני לא אגרש קרובים של האלְגֶרד, שהיא רוצה בחברתם".

גונאר מיעט עמו בדברים, אך לא נהג בו ברע. קרב עתה זמן האסיפה. גונאר רוכב אל האסיפה וקולסֶקג עמו. וכאשר הגיעו אל האסיפה, נפגשו עם ניאל; הוא היה באסיפה ובניו עמו; התרעו שם יחדיו רבות ובטוב.

פְּרָגְתוֹרָה אמרה לאטלי: "עלה על הר־תורולף ועבוד שם שבוע". הוא נסע לשם בסתר ושרף פחם ביער.

האלג'רד אמרה לבריניולף: "סופר לי, שאטלי איננו בבית, והוא בודאי עסוק בעבודות בהר־תורולף". "מה נראה לך מתקבל־על־הדעת שהוא עושה שם?" אומר הוא. "משהו ביער", אומרת היא. "מה לי ולו?" אמר. "תהרוג אותו", היא אומרת. נפלה עליו שתקה. "פיק־ברכיים קטן מזה היה אוהו את תיוסטולף", אומרת היא, "אילו היה בחיים". "אינך צריכה עוד לדברני אותי הרבה", אומר הוא. לקח את נשקו, וסוס, ועולה על גבו ורוכב להר־תורולף; הוא ראה עשן־פחמים גדול מזרחה לחווה. הוא רוכב לשם, יורד מעל הסוס וקושרו, והולך למקום שבו העשן הוא הרב ביותר. אז הוא רואה איפה בורה־פחם, ואיש עומד על ידו; הוא רואה, שהאיש תקע את כידונו באדמה על ידו. בריניולף הולך בתוך העשן הסמיך; ההוא היה להוט על מלאכתו ולא ראה דבר. בריניולף הכה אל ראשו בגרון. ההוא נרתע כל־כך מהר, עד שבריניולף הפיל מידו את גרזינו, ואטלי תפס את הכידון והטילו אליו. בריניולף הפיל את עצמו ארצה והכידון עבר מעליו. "נהנית מכך", אומר אטלי, "שלא הייתי מוכן, ועכשיו ימצא הדבר חן בעיני האלג'רד, כי תודיע לה את מותי. אבל לנחמה הוא הדבר, שגם לך יעלה ככה בקרוב; ועכשיו קח את הגרון שלך, המונח עוד כאן". בריניולף לא ענה לו דבר ולא לקח את הגרון עד שלא היה אטלי מת, רכב אל הבית בהר־תורולף והודיע על ההריגה, ואחר כך רכב הביתה והודיע להאלג'רד. היא שלחה איש לגבעת־פָּרַגְתוֹר למסור לפָּרַגְתוֹר, שעתה שולם הגמול על הריגת קול.

אחר כך שלחה האלג'רד איש אל האסיפה להודיע לגונאר על הריגת אטלי. גונאר קם וקולטקג עמו. קולטקג אמר: "מיותרים היו לך קרוביה של האלג'רד". הם הלכו לפגוש את ניאל. גונאר אמר: "את הריגת אטלי עלי להודיע לך"; - ומספר לו, מי הרג; - "ורוצה אני להציע לך שילומים בעדו, ואני רוצה; שבצעמך תקבע כמה". ניאל אמר: "גמרנו אומר שלא תיפול מחלוקת בינינו, ואף על פי כן אינני יכול להחשיבו כעבד". גונאר אמר שטוב הוא הדבר בעיניו, והושיט את ידו. ניאל קיבל ונקב בשם עדים, והם עשו ביניהם הסכם. סקארפיידין אמר: "האלג'רד אינה מניחה לעובדי־ביתנו למות מאריכות־ימים". גונאר עונה: "אמך בודאי תדאג לכך, שלא תשקוט בנחלתה החרב". "ודאי שייעשו שם תחבולות", אמר ניאל. אחר כך נקב ניאל בסכום של מאה ועשרים כסף, וגונאר שילם מייד. רבים אמרו, מבין מי שעמדו במקום, שרב מדי היה התשלום. גונאר התכעס ואמר, שבכופר מלא מדובר, ואין גיבורים גדולים מאטלי. אחרי זאת רכבו לביתם מהאסיפה.

פָּרַגְתוֹרָה דיברה אל ניאל, כאשר ראתה את הכסף: "נראה שאמנם קיימת את הבטחתך, ועתה נשאר לי לקיים את הבטחותי". "אין צורך שתקיימי אותן", אומר ניאל. "הן כזאת שיערת בנפשך", אמרה, "וכך גם יהיה".

האלג'רד אמרה לגונאר: "האם שילמת מאה ועשרים כסף על הריגת אטלי ועשית אותו לאיש חופשי?". "חופשי היה גם קודם", אומר גונאר, "וגם לא אעשה לבני־בלי־כבוד את בני־ביתו של ניאל". "ראויים אתם איש לרעהו", אומרת האלג'רד, "כי שניכם כאחד רכי־לבב". "ימים יגידו", אומר הוא. אחרי כן מיעט עמה בדברים זמן רב, עד שפייסה אותו.

השנה עוברת בלי פרץ וצווחה. באביב לא שכר ניאל עובדים חדשים למשק ביתו. ועם הקיץ רוכבים הגברים לאסיפה.

פרק ל"ט

איש היה ושמך תוֹרְדִּי ומכונה היה בן־המשוחרר. סִיגְטֵרִיג היה שם אביו; הוא היה עבד משוחרר של אסג'רד, וטבע בנהר־מורק; על כן גדל תורד בבית־ניאל. הוא היה גבוה וחזק; הוא גידל את כל בניו של ניאל. הוא אהב את גוֹנְפִינָה בת־תורולף, קרובתו של ניאל; היא היתה שם סוכנת־בית והיתה אז הרה.

פָּרַגְתוֹרָה באה לדבר עם תורד בן־המשוחרר: "אתה תצא", אומרת היא, "ותהרוג את בריניולף". "לא איש־דמים אני", אומר הוא, "ואף על פי כן אעשה זאת, אם את רוצה". "רוצה אני", היא אומרת. אחרי כן לקח סוס ורכב צפונה ללידארנדי וקרא להאלג'רד לצאת ושאל איפה בריניולף. "מה לך ולו?" אומרת היא. הוא אמר: "רוצה אני שייגיד לי איפה טמן את גוויתו של אטלי; סופר לי, שהוא הניח אותו ברע". היא הראתה לו את הדרך ואמרה שהוא נמצא בלשון־השדה התחתונה. "הישמרי", אומר תורד, "שלא יהיה סופו כאטלי". "לא איש־דמים אתה", אומרת היא, "ואחת היא לי איפה תיפגשו". "מעולם לא ראיתי דם אדם", אומר הוא, "ואינני יודע איך ישפיע עלי הדבר"; - ודהר מהחצר, ומשם למטה אל

לשון-השדה. כאנניג, אם גונאר, שמעה את שיחתם ואמרה: "הרבית, האלג'רד, לפקפק באומץ-לבו, אבל אני חושבת אותו לגבר ללא-חת, ועתיד בך-משפחתך לגלות זאת". הם נפגשו רוכבים זה לקראת זה, בריניולף ותורד. תורד אמר: "הגן על עצמך, בריניולף, כי אינני רוצה לבוא עליך בשפלות". בריניולף דהר לקראתו והכה לעברו. תורד הכה לעומתו בגרון והקת נשברה לפני ידו של בריניולף, הכה בו מייד פעם שנייה, ונתקע הגרון בצלעותיו ונכנס מייד אל חזהו; אז נפל מגבה-הסוס ומת מייד. תורד מצא רועה-צאן של האלג'רד וקיבל את ההריגה על עצמו והודיע לו איפה בריניולף שוכב, וביקש ממנו להודיע להאלג'רד על ההריגה. אחרי כן רכב הביתה אל גבעת-פ'רגת'ור והודיע לפ'רגת'ורה על ההריגה וגם לאנשים אחרים. "יבורכו ידיך", אמרה.

רועה-הצאן הודיע להאלג'רד על ההריגה; היא רגזה למשמע הדברים ואמרה שהרבה רעות תצמחנה מזאת, אם יינתן לה להכריע בדברים.

פרק מ

עכשיו מגיעות הבשורות אל האסיפה, וניאל ביקש שיסופרו לו שלוש פעמים ואחר-כך אמר: "רבים נעשים עכשיו אנשי-דמים מאשר חשבתי". סקארפידין אמר: "האיש הוא בודאי נגזר למוות, אם נהרג בידי מאמצנו, שמעולם לא ראה דם-אדם, ורבים יחשבו, שאנחנו חייבים היינו לעשות זאת קודם, במזג כשלנו". "בקרוב תזדקק למזג הזה", אומר ניאל, "כי יקרה לך מקרה דומה; אבל ההכרח ידחף אותך לכך". אז הלכו להיפגש עם גונאר והודיעו לו על ההריגה. גונאר אמר, שקטנה היא האבידה, - "ואף על פי כן היה אדם חופשי". ניאל הציע לו מייד הסכם. גונאר נענה וחרץ בעצמו משפט, ונקב מאה ועשרים כסף. ניאל שילם מייד את הכסף, ובזה יישבו את העניין.

פרק מ"א

איש היה ושמו סיגמונד; הוא היה בנו של לאמפי, בן סיגוואט האדום. הוא היה יורד-ימים גדול, טוב-הליכות ונאה-למראה, גבוה וחזק. הוא היה שאפתן גדול ומשורר טוב ונחן יפה לרוב המשחקים, שחצן גדול, לגלגן ומשולח-רסן. הוא עלה על החוף בפירוד-ה'ורן שבמזרח. חברו-למסע שמו היה סקיולד; הוא היה איש שקדי וקשה לבריות. הם השיגו להם סוסים ורכבו מהפירוד ולא עצרו בדרכם עד שלא הגיעו אל לידארנדי בחבל-פ'ליוט. גונאר קיבל אותם יפה; היתה קרבת-משפחה רבה בינו ובין סיגמונד. גונאר הציע לסיגמונד לשבת עמו בחורף; סיגמונד אמר שיקבל את הצעה אם גם סקיולד יוכל להישאר, חברו-למסע. "לפי מה שסופר לי עליו", אמר גונאר, "אין הוא מיטיב כלל למזגך, ואילו אתה זקוק דווקא להיטיב את דרכיך. כאן גם קשה בבית. רוצה אני לעוץ לך עצה, קרובי, שלא תתלהט לדרבוניה של האלג'רד, אשתי, מפני שהיא מעוללת דברים רבים, הזרים לרצוני". "אשר יזהיר - יזכה", אומר סיגמונד. "אם כך, לך בעצתי", אומר גונאר, "אבל תצטרך לעמוד בנסיונות קשים; לך לצידי תמיד ושמע לעצתי". אחרי כן היו בחברתו של גונאר. האלג'רד נהגה יפה בסיגמונד, ולבסוף הגיעו הדברים עד כדי כך, שנתנה לו כסף ושירתה אותו לא פחות מאשר את בעלה; הדבר הפך לשיחת-האנשים ולא עלה בידם לדעת, מה פשר העניין.

האלג'רד דיברה אל גונאר: "לא טוב הוא בעיני להסתפק במאה ועשרים הכסף ההם שקיבלת בעד בריניולף, קרובי, אלא אני אינכם בעבורו, אם אוכל". גונאר אמר שאינו רוצה להחליף עמה דברים ויצא. הוא מצא את קולסקג ואמר לו: "סע לפגוש את ניאל ואמור לו, שתורד יישמר לנפשו, אף על פי שהושג פיוס, כי נראה לי שלא יקוים". הוא רכב ואמר לניאל, וניאל אמר לתורד. קולסקג רכב הביתה, וניאל הודה להם על נאמנותם לו.

יום אחד אירע, שניאל ותורד ישבו בחוף. תיש אחד היה רגיל ללכת בחצר, ואיש לא הורשה לגרש אותו. תורד דיבר: "דברים משונים מתרחשים עכשיו", אומר הוא. "מה אתה רואה, שנראה לך כלי-כך משונה?" אומר ניאל. "נראה לי שהתיש שוכב כאן בקע וכולו מכוסה דם". ניאל אמר שאין שם לא תיש ולא דבר אחר. "מה זה אפוא?" אומר תורד. "עתיד אתה להיות איש נגזר-למוות", אומר ניאל, "ואולי ראית את הבבואה שלך, ועכשיו הישמר לנפשך". "לא יועיל לי הדבר", אומר תורד, "אם נכון לי המוות".

האלג'רד באה לדבר עם ת'ראין בן-סיגפוס ואמרה: "חתן הייתי חושבת אותך לך", אומרת היא, "אם תהרוג את תורד בן-המשוחרר". "לא אעשה זאת", אומר הוא, "כי אז אעורר את חמתו של גונאר, קרובי. וגם הרבה יהיה מוטל כאן על כפות המאזניים, כי על ההריגה הזאת

יבוא מהר נקם". "מי ינקום", אומרת היא, "האם הגבר בלייזוקן?". "לא הוא", אומר הוא, "בניו ינקמו". אחרי כן דיברו ארוכות בלחש, ולא ידע איש, מה עצות רקחו. יום אחד אירע, שגונאר לא היה בבית; אז היה סיגמונד בבית עם חבריו; בא לשם תראין מנחל-גריוט. הם ישבו עם האלגרד בחוץ ודיברו. אז אמרה האלגרד: "הן זאת הבטחתם לי, אתם, סיגמונד וסקיולד, להרוג את תורד בן-המשוחרר, המאמץ של בני-ניאל, ואתה הבטחת לי, תראין, להיות בשעת-מעשה". הם הסכימו כולם, שאמנם כזאת הבטיחו לה. "עתה אתן לכם עצה איך לנהוג", אמרה; "אתם תרכבו מזרחה לפיורד-הורן לקחת את רכושכם, ותבואו הביתה עם תחילת האסיפה, כי אם תהיו בבית ירצה גונאר, שתרכבו לאסיפה אתו. ניאל יהיה באסיפה עם בניו, וכן גונאר. ואז תהרגו את תורד". הם קיבלו עליהם להוציא את העצה לפועל. אחרי כן התכוננו לנסוע מזרחה אל הפיורד, וגונאר לא חשד במאום ורכב אל האסיפה. ניאל שלח את תורד בן-המשוחרר מזרחה אל הריי-איי, וביקש ממנו להיעדר רק לילה אחד; הוא נסע מזרחה, ולא עלה בידו לחזור מהמזרח, כי הנהר גאה כל-כך, עד ששעות רבות אי אפשר היה לעברו על סוס. ניאל חיכה לו לילה אחד, כי חשב לרכוב אתו ביחד אל האסיפה. ניאל אמר לפרגתורה, שתשלח את תורד לאסיפה מייד כשיחזור הביתה. כעבור שני לילות חזר תורד מהמזרח; פרגתורה אמרה לו, שעליו לרכב אל האסיפה, - "אבל עכשיו תעלה על הרי-תורולף ותראה שם למקנה ואל תישאר שם יותר מלילה אחד או שניים".

פרק מ"ב

סיגמונד בא מן המזרח וחבריו עמו. האלגרד אומרת להם, שתורד בבית, אבל במהרה ירכב אל האסיפה לאחר שהות של לילות אחדים; "עכשיו תוכלו לצאת לקראתו", היא אומרת, "נלא - יחמוק מידכם".

אל לידארנדי באו אנשים מהרי-תורולף וסיפרו להאלגרד, שתורד נמצא שם בהר. האלגרד יצאה אל תראין בן-סיגפוס וחבורתו ואמרה לו: "עכשיו תורד נמצא בהרי-תורולף, ועכשיו יפה לכם השעה להרוג אותו, בשעה שהוא רוכב הביתה". "זאת נעשה", אומר סיגמונד. הם יוצאים עתה ולוקחים את נשקם ואת סוסיהם ורוכבים בדרכם אליו. סיגמונד אמר לתראין: "אתה לא תעשה עכשיו דבר, כי אולי לא יהיה צורך בכולנו". "כדברייך", הוא אומר. לאחר זמן מה בא תורד רוכב לקראתם. סיגמונד אמר לו: "היכנע", אומר הוא, "כי עכשיו תמות". "הי' לא תהיה", אומר תורד; "צא נגדי לקרב-ביניים". "הי' לא תהיה", אומר סיגמונד; "אנו נקנה מכך, שרבים אנחנו. אך לא יפלא הדבר, שסקארפיידין הוא עזרוח, שהרי אומרים, שקבע מעצמו לוקח אדם ממאצו". "ואמנם תיווכח בדבר", אומר תורד, "כי סקארפיידין ינקום את מותי". אחר הדברים האלה הם מתנפלים עליו, והוא שובר את החניתות של שניהם: כה יפה הגן על עצמו. אז כורת סקיולד את ידו, אבל הוא מגן על על עצמו בידו האחרת זמן-מה, עד שסיגמונד מפלח את גופו; אז נפל מת ארצה. הם אוספים אבני-שדה וטקב לכסותו. תראין אמר: "רע המעשה אשר עשינו, ורעה תהיה ההריגה בעיני בני-ניאל, כאשר יודע להם הדבר". הם רוכבים הביתה ואומרים להאלגרד; והיא דיברה בשבח ההריגה. ראנווייג, אם גונאר, אמרה: "אומרים, שזמן קצר תשמח היד במעלליה, וכך יהיה גם כאן; אבל גונאר יחליץ אותך הפעם מהעניין הזה. אבל אם שוב תבלע את הפיתיון של האלגרד, יהיה זה סופך". האלגרד שלחה שליח אל גבעת-ברגתור להודיע על ההריגה; ושליח אחר לאסיפה להודיע על ההריגה לגונאר. ברגתורה אמרה שלא תאמר דבר-ינאצה על האלגרד בגלל העניין, ואמרה שאין בכך די נקמה למעשה נפשע כזה.

פרק מ"ג

וכאשר הגיע השליח לאסיפה והודיע לגונאר על ההריגה, אמר גונאר: "רע הדבר, ולא יגיעו לאוזני חדשות, שייראו לי רעות מאלה. אף על פי כן נצא מייד לפגוש את ניאל, וצריך לקוות, שעוד הפעם ינהג בטוב, אף על פי שהועמד בניסיון כה גדול". הם הולכים עתה לפגוש את ניאל וקוראים לו לצאת ולדבר איתם; הוא יצא מייד לפגוש את גונאר; הם דיברו ביניהם, ולא היה בתחילה איש עמהם אלא קולסקג. "חדשות קשות יש לי להודיע לך", אומר גונאר, "את הריגת תורד בן-המשוחרר; ורוצה אני להציע לך שתקבע בעצמך כופר על

ההריגה". ניאל שתק שעה קלה ואחר כך דיבר: "טובה היא ההצעה", אמר, "ואני מקבל אותה. ואף על פי כן לא בלתי־אפשרי, שאקבל דברי־תוכחה מאשתי או מבני על כך, כי רע מאוד יהיה הדבר בעיניהם. ואף על פי כן אסתכן בדבר, מפני שאני יודע, שיש לי עניין עם בר־לכב. ואף גם אינני רוצה, שממני תצא בגידה בידידות שבינינו". "אינך רוצה לקרוא למישהו מבניך?" אומר גונאר. "לא", אומר ניאל, "מפני שהם לא יפרו את ההסכם שעשיתי; אבל אם יהיו נוכחים, הם עלולים לא לקבל על עצמם את ההסכם". "יהי כן", אומר גונאר, "תחרוץ אתה לבדך בדבר". הם לחצו ידיים זה לזה ונמנו וגמרו מהר. ניאל אמר: "מאתיים כסף אני פוסק, ואולי רב יהיה בעיניך". "אין הדבר רב בעיני", אומר גונאר וחוזר אל משכנו.

בני ניאל חזרו למשכנם, וסקארפיידין שאל, מניין בא הכסף הרב והטוב הזה, שאביו מחזיק אצלו. ניאל דיבר: "מודיע אני לכם על הריגת תורד, אביכם המאמץ, ועכשיו הגענו להסכם, גונאר ואני, בעניין זה, והוא נתן עבורו כופר שני גברים". "מי הרג אותו?" אומר סקארפיידין. "סיגמונד וסקיולד, אבל תראין היה גם הוא נוכח", אומר ניאל. "נראה שהרבה היו צריכים לשם כך", אומר סקארפיידין; "אבל מה עוד צריך לקרות, כדי שנרים אנו עצמנו יד?" "מעט יחסר לכך", אומר ניאל, "ואיש לא יעצור בעדך אז, אבל גדול יהיה הדבר בעיני, שלא תפרו את ההסכם הזה". "נעשה כדבריך", אומר סקארפיידין; "אבל אם יקרה לנו משהו, אז נזכור את הרעות הקודמות". "מאום לא אבקש ממך יותר מזאת", אומר ניאל.

פרק מ"ד

עכשיו חוזרים האנשים לביתם מהאסיפה. וכאשר בא גונאר הביתה, אמר לסיגמונד: "פגע רע אתה יותר מאשר חשבתי, ועשית שימוש לרעה בכשרונותיך. ואף על פי כן יישבתי את ענייך, ואל לך עכשיו לבלוע שוב את הפתיון. אינך דומה לי במזג; אתה הולך בקרי ובשנאה, ולא כך הוא מזגי; לכן נוח לך עם האלגרד, כי יש לכם מזג משותף". הוא דיבר אליו שעה ארוכה; והוא ענה לו יפה ואמר לו שמעתה ואילך ילך בעצתו יותר ממה שעשה עד כה. גונאר אמר לו שזה הדבר שעליו לעשות. וטובים היו הדברים ביניהם זמן־מה; גונאר וניאל ובניו הוסיפו לדבר זה עם זה בידידות, אבל מעט היה ביניהם לשאר אנשי־הבית.

יום אחד אירע, שנשים מחזרות־על־הפתחים באו ללידארנדי מגבעת־ברגתור. הן היו רעות־לשון ומרבות־להג. להאלגרד היה קיטון, ושם ישבה לעיתים קרובות; היתה עמה באותה שעה האלגרד, בתה, ותראין; גם סיגמונד היה שם, ונשים רבות. גונאר לא היה שם ולא קולסג. הנשים המחזרות־על־הפתחים האלה נכנסו אל הקיטון; האלגרד בירכה אותן לשלום ופינתה להם מקום ושאלה מה חדש, והן אמרו שאין להן מה לספר. האלגרד שאלה איפה בילו את הלילה. הן אמרו שלנו בלילה בגבעת־ברגתור. "מה היו מעשיו של ניאל?" "התאמץ הרבה לשבת על כסאו", אמרו. "מה עשו בניו של ניאל?" אמרה; "הם חושבים את עצמם לגברים". "גדלי־גוף הם נראים למראה, אבל חסרי־ניסיון הם לגמרי", אמרו הנשים; "סקארפיידין השחיו גרון, גרים קבע חץ על כידון, הלגי חיבר את קת החרב, הוסקולד חיזק את יד המגן. "למעשים גדולים הם מתכוונים שם בודאי", אומרת האלגרד. "אין אנו יודעות זאת", אמרו הנשים. "ומה עשו בני־משק ביתו של ניאל?" אומרת האלגרד. "איננו יודעות מה עשו אחדים מהם", אומרות הנשים, "אבל אחד מהם יצא להוביל גללי־סוסים לשדות". "מה רצה להשיג?" אומרת האלגרד. "הוא אמר", דיברו, "ששם יהיה מקומו טוב יותר מאשר במקום אחר". "כסיל הוא ניאל", אומרת האלגרד, "כל כמה שהוא יודע לתת עצות לאחרים". "וזאת למה?" אמרו הנשים. "אוכיח לכם זאת, בדברי אמת", אומרת האלגרד, "כי הוא לא הוביל לזקן של עצמו, כדי שיהיה כמו גברים אחרים, ועל כן נקרא לו עכשיו 'הגבר בלי־זקן', ולבניו נקרא 'בני־זקן־הזבל', ואתה סיגמונד חָבַר לנו על כך משהו, ותן לנו ליהנות מכך שאתה משורר". הוא אמר שהוא מוכן ומזומן ודיבר מייד שלושה או ארבעה בתים, וכולם מרושעים. "אוצר אתה לי", אמרה האלגרד, "שאתה נענה לי כל כך". באותו רגע נכנס גונאר; הוא עמד בפתח הקיטון ושמע את כל דברי־השיח. הכל נבהלו מאוד כאשר ראו אותו נכנס; השתתקו אז כולם, לאחר שהיה שם קודם צחוק גדול. גונאר היה נזעם מאוד ואמר לסיגמונד: "טיפש אתה ומפר־עצה, אם אתה מבקש לנאץ את בניו של ניאל ואותו

עצמו, וגרוע מכל, לאחר מה שעשית נגדם קודם לכן, ועתיד הדבר להיות סופך. ואם מישהו יחזור על הדברים האלה, ייאלץ אותו אדם לעזוב את ביתי ולשאת את זעמי". הם היו כל כך אחוזי-אימה מפניו, עד שאיש לא העז לחזור על הדברים. אחרי כן יצא והלך.

הנשים המחזרות-על-הפתחים דיברו בינן לבינן עצמן, שאולי יצמח להם גמול מברגתורה, אם יספרו לה את הדברים האלה; קמו וירדו משם וסיפרו בסוד לברגתורה בלי שהתבקשו. ברגתורה דיברה, כאשר ישבו הגברים אל השולחן: "מתנות ניתנו לכם, האב והבנים, וגברים קטנים תהיו, אם לא תשיבו גמול תחתן". "ומה הן המתנות האלה?" אומר סקארפיידין. "אתם, בני, קיבלתם מתנה אחת ביחד: כינו אתכם 'נערייזקן-הזבל', ואת בעלי 'הגבר בלייזקן':". "לא מזג נשים לנו", אומר סקארפיידין, "שנזעם על כל דבר". "אבל גונאר נזעם בשבילכם", אומרת היא, "והוא נחשב טוב-מזג; ואם לא תנקמו על הפגיעה הזאת, לא תוכלו עוד לנקום שום חרפה". "משעשע לה לזקנה, אמנו", אומר סקארפיידין וגיחך, ואף על פי כן בצבצה זיעה על מצחו, וכתמים אדומים עלו בלחיו, ולא היה זה דבר רגיל. גרים היה באלם-קול ונשך בשפתיו. קלגי נשאר בלי-נוע. הוסקולד יצא עם ברגתורה. היא נכנסה עוד פעם לחדר והתפרצה ארוכות. ניאל אמר: "יבוא, גם אם יאחר, אשה. וקורה בעניינים רבים, אף כי מתלקחים לאנשים היצרים, שיש שני צדדים לפרשה, גם אם בא נקם".

ובערב, כאשר בא ניאל אל מיטתו, שמע, שגרזן היכה בדופן, וצליל גדול עלה, ומחיצה אחרת היתה, שבה היו תולים את המגינים, ועתה הוא רואה, שהלכו ואינם. הוא אמר: "מי הוריד את המגינים שלנו?" "בניך יצאו איתם", אומרת ברגתורה. ניאל נעל נעליים לרגליו ויצא מייד החוצה לעברו האחר של הבית, ושם הוא רואה, שבניו עולים בגבעה. "לאן אתם הולכים, סקארפיידין?" "לחפש את הכבשים שלך", אומר הוא. ניאל דיבר: "לא הייתם אז חמושים, אילו לכך כיוונתם, וודאי אחר הוא העניין". "דגייסלמון נדוג אפוא, אבא, אם לא יימצאו לנו הכבשים", אומר הוא. "מוטב יהיה, אם אמנם כך הוא, שהדגה לא תחמוק לה", אומר ניאל. הם הלכו לדרכם, וניאל חזר אל מנוחתו. הוא אמר לברגתורה: "בחוץ היו בניך כולם עם נשק, ועכשיו אולי דרבנת אותם לעשות דבר". "מקרב לב אודה להם, אם יודיעו לי את הריגתו של סיגמונד", אומרת ברגתורה.

פרק מ"ה

עתה יש לספר על בני-ניאל, שהם עלו במדרון נחל פליוט ושהו שם בלילה אצל המדרון ונסעו קרוב אל לידארנדי כאשר עלה הבוקר. באותו בוקר עצמו קמו סיגמונד וסקיולד ואמרו לנסוע לראות את הסייחים; הם ארזו עמם רסן לסוסים, לקחו סוסים מן האחו ורכבו לדרכם. הם מחפשים את הסייח על המדרון ומוצאים אותו בין שני יובלים; ונהגו את הסוסים למטה, קרוב הרבה לדרך. סקארפיידין ראה אותם, כי סיגמונד היה לבוש בגד צבעונין. סקארפיידין דיבר: "רואים אתם את האַלף האדום?" הם הסתכלו ואמרו שהם רואים. סקארפיידין דיבר: "אתה, הוסקולד, לא תעשה דבר, מפני שאתה רוכב לעיתים קרובות בלי הגנה; אבל אני שומר לעצמי את סיגמונד; נראה לי שכך עלי לנהוג כגבר. ואילו גרים והלגי יילחמו נגד סקיולד". הוסקולד ישב תחתיו, והאחרים המשיכו ללכת, עד שפגשו בהם. סקארפיידין אמר לסיגמונד: "קח את נשקך והגן על עצמך; תזדקק לכך יותר מאשר לחבר עלינו שירי-נאצה". סיגמונד לקח את נשקו, וסקארפיידין חיכה בינתיים, סקיולד פנה אל עבר גרים והלגי, והם נלחמו בשצף-קצף. סיגמונד שהיה חבוש קסדה לראשו, עוטה מגן, חגור חרב, וכידון בידו, פונה עכשיו אל עבר סקארפיידין ושולח לעברו מייד את הכידון, וננעץ הכידון במגן. סקארפיידין שבר לרסיסים את מטה-הכידון בגרזינו, ומשך לעברו את הגרזן והכה לעבר סיגמונד, ובא הגרזן במגן וחתך כלפי מטה בעברו השני של המגן את יד המגן. סיגמונד הניף את החרב ביד ימינו והכה לעבר סקארפיידין, והיא באה במגן וננעצה בו. סקארפיידין סובב את המגן כל כך מהר, שסיגמונד הרפה את החרב. סקארפיידין מכה אז את סיגמונד בגרזן; סיגמונד היה לבוש כתונת; הגרזן בא בכתפו; הוא חתך כלפי מטה את עצם-הבריח, ואז משך את הגרזן אליו, וסיגמונד נפל על שתי ברכיו אבל קפץ מייד על רגליו. "נהנה כרעת ברך לפני", אומר סקארפיידין, "אבל על גבך עוד תיפול, לפני שניפרד". "רע הוא הדבר", אומר סיגמונד. סקארפיידין הלם בקסדתו ואחר כך היכה אותו את

מכת־המוות. גרים היכה ברגלו של סקוילד, וגזר אותה בקרסול, והלגי נעץ בו את חרבו, וכך בא עליו המוות. סקארפיידין ראה רועה־צאן של האלגרד; באותה שעה כבר כרת את ראשו של סיגמונד מעליו; הוא הניח את הראש בידיו של הרועה וביקש ממנו להביאו אל האלגרד ואמר שהיא בודאי תדע, אם זהו הראש שאמר עליהם שיריי־שמצה. הרועה השליך את הראש לארץ, כאשר נפרדו מעליו, כי לא העז לעשות כן כל עוד היו בקרבתו. האחים נסעו משם עד שמצאו אנשים למטה אצל נהר־מורק, וסיפרו להם את החדשות; סקארפיידין קיבל על עצמו את הריגת סיגמונד, וגרים עם הלגי את הריגת סקוילד. משם נסעו הביתה וסיפרו לניאל את החדשות. הוא אמר כך: "תחזקנה הידיים! כאן לא תהיה חריצת־משפט עצמית במקרה הזה".

עתה צריך לספר, שהרועה בא הביתה ללידארנדי; הוא מספר להאלגרד את החדשות. "סקארפיידין שם בידי את ראשו של סיגמונד וביקש ממני להביאו אליך, אבל לא העזתי", אומר הוא, "כי לא ידעתי איך תראי את הדבר". "רע הדבר שלא עשית כן" אומרת היא, "הייתי מביאה אותו אז לגונאר, ואז צריך היה לנקום את בן־משפחתו או להיות לבז בעיני כל האנשים". אחרי כן הלכה לפגוש את גונאר ואמרה לו: "אני מודיעה לך את הריגת סיגמונד, קרוב משפחתך. סקארפיידין הרג אותו ורצה לשלוח אלי את ראשו". "הוא יכול היה לצפות לכך", אומר גונאר, "כי רעה יביאו עצות רעות, ולא מעט מעשי־זדון עשיתם זה לזה את וסקארפיידין". והלך לדרכו. הוא לא הכין תביעה על הריגה ולא נקף אצבע. האלגרד הזכירה לו את העניין לעיתים קרובות ואמרה שסיגמונד נשאר ללא כופר; גונאר לא שעה לכל דרבניה.

עתה חולפת האסיפה השלישית, שבה חשבו האנשים, שעתיד הוא להגיש תביעה. ואז עלה יום אחד קושי גדול לגונאר, שלא ידע איך לנהוג בו; הוא רכב אז לבקר את ניאל. ניאל קיבל את פניו יפה. גונאר אמר לניאל: "עצת־חכמים באתי לבקש ממך בדבר קושי אחד". "בודאי שאתה ראוי לכך", אומר ניאל ועץ לו עצה. גונאר קם על רגליו והודה לו. ניאל אחז בידו ואמר לגונאר: "זמן רב מדי לא פופר על סיגמונד, קרוב־משפחתך". "כבר כופר מזמן", אומר גונאר, "ואף על פי כן לא אדחה בידי הצעה של כבוד". גונאר מעולם לא דיבר סרה בבני־ניאל. ניאל לא הסכים אלא לכך שגונאר יחרוץ משפט; הוא פסק מאתיים כסף, אבל הניח את סקוילד ללא כופר; הם שילמו את הכסף כולו מייד. גונאר סיפר את דבר ההסכם ביניהם באסיפה של תינגסקאלה, כאשר היה שם המון אדם, ופירט, כמה יפה נהגו בעניין, וסיפר על הדיבורים הרעים, שהביאו למותו של סיגמונד, ואיש אל לו לחזור עליהם להבא, או שיהיה מנודה, אמר. אז אמרו גונאר וניאל, ששום מחלוקת לא תיפול ביניהם, שלא יישבו אותה ביניהם לבין עצמם. ואמנם קיימו זאת לאחר מכן והיו תמיד ידידים.

פרק מ"ו

איש היה ושמו גיסור; הוא היה בנו של טייט, בן קטילפֿיורן הזקן מהר־מוס. אם גיסור היתה אלוף והיא היתה בתו של בודוואר השוע, בן קארי הניקינג. בנו היה הבישוף איסלייף. אם טייט היתה הלגה והיא היתה בתו של תורד ברי־הזקן, בן ראפ, בנו של ביורן בונה. גיסור הלבן גר בהר־מוס והיה מנהיג גדול.

בשמו של איש קוראת הסאגה, והוא גייר; הוא נקרא "גייר הכהן". שם אמו היה תורקטלה והיא היתה בתו של קטילפֿיורן הזקן מהר־מוס. גייר גר בקליד. גיסור והוא עשו בכל עניין בתמימות־דעים.

באותם הימים גר מורד בן ולגארד בהוף שבשפלת נהר־ראנג; הוא היה עוין ורע־לב. אביו, נלגארד, היה בחוץ לארץ, ואמו מתה. הוא קינא קנאה עזה בגונאר מלידארנדי. הוא היה עתיר בכסף.

פרק מ"ז

איש היה ושמו אוטקל; הוא היה בן סקארף בן האלקל, הוא נלחם בגרים מלשון־גרים והפיל אותו בקרב־ביניים; הם היו אחים, האלקל וקטילפֿיורן הזקן. אוטקל גר בקירקויפיי. שם

אשתו היה תורגרד; היא היתה בת־מאס, בן ברונדולף, בן נדאד מאיי־פּרו. אוטקל היה עשיר גדול. שם בנו היה תורגיייר; הוא היה איש צעיר לימים ומוכשר.

איש היה ושמו סקאמקל; הוא גר בהוף האחרת; היה לו כסף רב. הוא היה רע־לב ושקרן, גס־רוח וקשה לבריות. הוא היה ידיד לאוטקל.

האלקל היה שם אחיו של אוטקל; הוא היה גבר גדול וחזק וגר ביחד עם אוטקל. שם אחיהם היה האלפיוורן הלבן. הוא הביא עמו עבד בשם מְלִקוֹלְף, איש אירי ועוין למדי. האלפיוורן בא להתארח אצל אוטקל, ועמו מלקורף. העבד אמר שוב ושוב, שהיה רואה עצמו מאושר, אם אוטקל יהיה אדוניו. אוטקל נהג בו יפה ונתן לו סכין וחגורה וחליפת־בגדים, והעבד עשה כל מה שאוטקל רצה. אוטקל ביקש לקנות את העבד מאחיו; הוא אמר לו שיתן לו את העבד, אבל אמר שיש בו כתם גרוע יותר ממה שאוטקל מעלה בדעתו. ומייד אחרי שהפך אוטקל לאדוניו של העבד, הלכה עבודתו ונעשתה גרועה מיום ליום. אוטקל דיבר לעיתים קרובות בפני האלפיוורן הלבן, על כך שנראה לו כי העבד עובד מעט; האלפיוורן עונה שגרוע מזה יש בו.

באותם ימים בא רעב גדול, והיה חסר מספוא ומזון, וכך היה בכל רחבי־הארץ. גונאר שיתף אנשים רבים במספוא ובמזון, וכולם, כל מי שבאו, קיבלו אותם ממנו, כל עוד נמצא לו. לבסוף נמצא גונאר עצמו חסר מספוא ומזון. אז קרא גונאר את אחיו קולסקג לצאת עמו למסע, וכן את תְרַאִין בן סיגפוס ואת לאמבי בן סיגורד. הם נסעו לקירקיוֹבִי וקראו לאוטקל לצאת אליהם; הוא יצא ובירך אותם לשלום. גונאר קיבל יפה את ברכתו. "כאלה הם פני הדברים", אומר גונאר "שבאתי לבקש ממך למכור לי מספוא ומזון, אם יש לך". "גם זה גם זה יש לי", אומר אוטקל, "אבל לא אמכור לך אף אחד מהם". "רוצה אתה לתת לי אותם אפוא", אומר גונאר, "ולצפות ולראות, איך אגמול לך עליהם?" "אינני רוצה", אומר אוטקל. סקאמקל גם הוא הוסיף משלו דברים גסים. תְרַאִין בן סיגפוס אמר: "ראוי שניקח לנו בעצמנו, ונקבע את המחיר". "מתים לגמרי הם בני הר־מוס בעיניך", אומר סקאמקל, "אם אתם בני־סיגפוס חושבים לשדוד אותם". "אין לי חלק בשום מעשה שוד", אומר גונאר. "האם תרצה לקנות ממני עבד?" "אומר אוטקל. "אינני מתנגד", אומר גונאר. אחרי הדברים האלה קנה גונאר את העבד וחזר כלעומת שבא.

נודע לניאל על כך, והוא אמר: "רע המעשה שסירבו למכור לגונאר; איזו תקווה יש לאחרים, אם אנשים כאלה אינם זוכים". "מה אתה מדבר כל כך הרבה?" "אומרת ברגתורה, "יהיה יותר נאצל מזה להציע לו גם מספוא וגם מזון, ולא חסר לך מהם דבר". ניאל אמר: "ברור כאור־היום, שאתן לו במידה". אחרי כן עלה עם בניו להר־תורולף, וקשרו שם מספוא על חמישה־עשר סוסים, ועל חמישה סוסים העמיסו מזון. ניאל בא ללידארנדי וקרא לגונאר לצאת; גונאר קיבל אותם יפה. ניאל דיבר: "הנה מספוא ומזון שאני רוצה לתת לך. רוצה אני, שלעולם לא תבקש משום אדם אחר חוץ ממני, אם יש לך צורך במשהו". "טובות הן המתנות שלך", אומר גונאר, "אבל נראה לי, שרוב יותר ערך הידידות שלך ושל בניך". אחרי כן נסע ניאל לביתו. עובר עכשיו האביב.

פרק מ"ח

גונאר רוכב אל האסיפה בקיץ, אך אצלו באו ללון אנשים רבים מן המזרח, והוא ביקשם, שיבואו שוב ללון, כאשר ירכבו בחזרה מהאסיפה; הם אמרו שכך יעשו, והם רוכבים עתה אל האסיפה. ניאל היה באסיפה וכן בניו. האסיפה היתה בלי פרץ וצווחה.

עתה יש לספר, שהאלגרד באה לדבר בלידארנדי עם מלקורף העבד: "משימה חשבת בשבילך", היא אומרת, "אתה תיסע לקירקיוֹבִי". "מה יש לי לעשות שם?", הוא אומר. "אתה תגנוב משם מזון על שני סוסים; תיקח חמאה וגבינה, ותצית אש במזווה, ועתידים הכל לחשוב, שקרתה הזנחה, ואיש לא יחשוב, שקרתה גניבה". העבד דיבר: "איש רע הייתי, אבל מעולם לא הייתי גנב". "מצח נחושה", היא אומרת, "אתה משים עצמך איש טוב, לאחר שהיית גם גנב וגם רוצח, ואינך יכול להעז שלא לנסוע, אחרת אדאג שיהרגו אותך". הוא

הסאגה על ניאל

היה בטוח, שאמנם תעשה כן אם לא יסע; לקח בלילה שני סוסים, קשר ריפוד לאוכפים ורכב לקירקיוביי. הכלב לא נבח עליו, אלא הכירו ורץ לקראתו ונשמע לו. אחרי כן הלך אל בית-המזווה, פתח אותו, ולקח ממנו מטען לשני סוסים, שרף את המזווה והרג את הכלב. הוא נוסע במעלה נהר ראנג; אז נקרעה חותלת-נעלו והוא לוקח את הסכין ומתקן; נשארים מאחוריו הסכין והחגורה. הוא נוסע, עד שהוא מגיע ללידארנדי; אז הוא מרגיש בחסרון הסכין אבל אינו מעז לחזור על עקבותיו; הוא מביא עתה להאלגרד את המזון. היא דיברה בשבח.

בבוקר, כאשר יצאו האנשים בקירקיוביי החוצה, ראו את גודל הנזק; נשלח איש לאסיפה כדי להודיע לאוטקל, כי היה באסיפה. הוא קיבל בשקט את דבר הנזק, אמר שהדבר עלול היה לקרות, מפני שחדר-הבישול נמצא על-יד בית-המזווה. לכן חשבו אז הכל, שאמנם בזאת מדובר.

עכשיו רוכבים האנשים הביתה מהאסיפה, ורבים רוכבים ללידארנדי. האלגרד הגישה אוכל לשולחן, והיו שם גבינה וגם חמאה. גונאר ידע, שמזון כזה לא היה צפוי להיות בבית, ושאל את האלגרד מניין הגיע. "ממקום שמותר לך לאכול ממנו בלי-חשש", היא אומרת, "אבל אין זה מעניינם של גברים לעסוק בענייני-מזון". גונאר התכעס ואמר: "רע הדבר, אם נמצאתי שותף לגנבים" - והוא סוטר לה סטירה. היא אומרת, שתזכור את הסטירה הזאת ותגמול עליה, אם תוכל. אחרי כן יצאה, וגם הוא איתה, וכל מה שהיה על השולחן הוסר ממנו והובא במקומו בשר, והכל חשבו שכך נעשה מפני שיכול היה להיחשב שהושג באופן מכובד יותר. אחרי כן נוסעים אנשי-האסיפה לדרכם.

הערות

^א "כינור" - כנראה בגלל נועם קולו, שבו התפרסם כשמילא את תפקידו כקורא חוק.
^ב סיגואט האדום -
^ג שפלת נהר-ראנג - השפלה המשתרעת בין שני נהרות הראנג, החיצוני (המערבי) והמזרחי, ובצד הנהרות, בדרום איסלנד.
^ד העמקים של פיורד-בְּרִיד (Breiðarfjörður) במערב איסלנד. עמקים אלה משמשים במת חיזיון להסאגה על אנשי עמק נהר-הסלמון.
^ה תוֹרְסְטֵיין האדום -
אולאף הלבן -
סיגורד עין-הנחש -
רְגְנָאר "מכנסיים בלויי" -
אוד מעמיקת הקשב -
קְטִיל שְטוּח־האף -
בְּיֹרְן נְפּוּל־הגר -

¹ אחוזת הוסקולד... אחוזת רוט - שתי האחוזות סמוכות זו לזו, והמרחק ביניהן 6-7 ק"מ.
^א אביו היה קְרִיולֶף - אביו של רוט היה נורבגי, ורוב בני משפחתו גרו בנורבגיה, מה שעוד מתגלה בהמשך הסיפור.

^ב ישב קרוב אליו מכולם - מלמד על מידת הכבוד שהוסקולד נהג בו.
^ג אסיפת העם - בשנת... שלחו האיסלנדים את... בן-אחותו של... לנורבגיה, כדי ללמוד איך לארגן מוסד כללי לאירגון חברתי. הנורבגים היו מקיימים אסיפת עם כללית, מעין פרלמנט עממי, על האי גולא בדרום-מערב נורבגיה. בעקבות מסעו זה של... , הוקמה "אסיפת העם" של איסלנד, שנקראה "אֶלְתִּינג" (Alþingi). בנוסף על האסיפות המחוזיות שהיו מקובלות עד אז, שנקראו "תינג" (Þing). אסיפת-העם התקיימה פעם בשנה, על-יד אגם בדרום-מערב איסלנד, במישור שנקרא מאז "שדות האסיפה" ("תינגְוֶלִיר", Þingvellir).

^ד כשהלכו הכל אל מושב-המחוקקים - באסיפת-העם היה גם "מושב מחוקקים" (Lögretta) שהיה מורכב מ-63 מנהיגים. זה היה המוסד בעל הסמכויות העליונות ביותר באיסלנד. במקום זה המלה מכוונת לאו דווקא לאנשים, אלא למקום ההיאספות, תחת כיפת-השמיים.

^ה מעונותיהם של אנשי נהר ראנג - בתקופת אסיפת-העם גרו המשפחות הנכבדות ב"מעונות", בתי-קבע בנויים מאדמה, שנמתח מעליהם גג של אריג. ה"משכנות" היו שייכים דרך קבע למשפחות.
^א ציטט את החוק -

^ב וגם אני לא אחסוך ממנו דבר - בהסכם הנישואין היה החתן משלם סכום מסוים, שנלקח כנראה כמוהר בעת הקדומה, אך בתקופה שהסאגה מתארת היה ה"מוהר" רק שם סמלי לחלק משמשיק החתן ברכוש המשותף של הזוג.

^ג שישים של מאה ועשרים אמות - שישים אריגים של מאה ועשרים אמות. שש אמות איסלנדיות היו שוות אונקיה אחת, והמארק הכיל שמונה אונקיות. לפיכך, הנדוניה של און היתה 051 מארק. פרה אחת חולבת או שש כבשים היו שוות כמעט שני מארק באותה תקופה, ונדונית און היתה אפוא שווה ל-08 פרות.

^ד הגְלֶעֶד של האֶלְבְּיֹרְן (Hallbjarnarvörðr) - כ-20 ק"מ צפונה ממקום ההתכנסות של אסיפת-העם; ה"גלעד" הוקם בשעתו לציון הדרך, אך נעלם מזמן, והותיר למקום רק את שמו.

^ה בְּיֹרְן נושא-הזהב - ממשפחות המתנחלים באיסלנד; התנחל על-יד שפך הנהר הלבן.

^א הנהר הלבן (Hvítá) -- הנהר החשוב ביותר במערב איסלנד, בעל שפך רחב. יש להבדילו מ"הנהר הלבן" הגדול האחר, בקרבת שפלת ראנג. וכן יש נחלים ונהרות אחרים באיסלנד הנקראים בשם זה. הכינוי "לבן" ניתן להם על שום המים הצלולים והקרים שלהם, היורדים מהקרחונים.

^ב ותשב בביתי בחורף - הזמנה לשהות אצל מארח בחורף, באיסלנד או בסקנדינאביה, היא נוהג מקובל באותה תקופה. בחורף אין אפשרות לנוע בנקל, ורק מי שאוגר מזון בקיץ יכול לכלכל את עצמו בחורף. כמוכן, הזמנה כזאת לא כללה את המזון בלבד, אלא גם את כל מלוויי הקבועים.

^ג אסיפת-העם של גולא - באי גולא שבדרום-מערב נורבגיה הוקמה אסיפת-העם הראשונה בסקנדינאביה, והיא שימשה דגם לאסיפת-העם האיסלנדית. הקמתה מיוחסת להאקון, בנו של האראלד יפה-השיער, שגדל בחצרו של אֶלְדֶּסְטֵאן (הנקרא "אֶלְדֶּסְטֵיין" בנורדית) מלך אנגליה.

הסאגה על ניאל

^כ מאתיים מארק - למעשה, 240 מארק, שהם יותר מנדונית און (ראה לעיל, "שישים של מאה ועשרים אמות)."

^{כב} אַיִ-הֶרְנָר (Hernár) - איים בצפון הוֹרְדְאֵלְאֵנְד בנורבגיה.

^{כג} וִיק - הפיורד של אוסלו, בסביבות המקום שנמצאת בו היום בירת נורבגיה, אוסלו.

^{כד} האראלד אפור-הפרווה - מלך נורבגיה בשנים.....

^{כה} גוֹנְהִילְד - כאן טועה הסאגה במוצאה של גוֹנְהִילְד; יש כל הסיבות לראותה כבתו של גוֹרְם מלך-דנמארק.

^{כז} קוֹנְוִיִּנְגְלֵה - בקרבת העיר יֶטְבוֹר (גוֹתְנְבוֹרְג) במערב שבדיה.

^{כח} וידרוש להיעשות בן פמלייתו - פמליית המלך (Hirō) היתה למעשה קבוצת החצרנים הגבוהה ביותר של המלך, והיא מילאה תפקידים מגוונים של חצר ומשמר. להיות "בן פמליה (Hirōmaðr) פירושו היה אפוא להתקבל אל השכבה החברתית הגבוהה ביותר בממלכה, ולהתפרנס משולחן המלך.

^{כט} הם הלכו בשנים עשר איש - המנהג החברתי, והצורך להתגונן תדיר, יצרו מצב שבו לא יצא אדם לבדו למשימות חשובות, אלא היה מלווה בקרובים וידידים, כולם כמובן חמושים. הסאגה אינה פוסחת על פרט חשוב זה בשום מיקרה, ולכן גודל הקבוצה המלווה (או היעדרה) הם תמיד מידע חשוב על מצב הגיבור.

^ל "האם איסלנדי אתה?" - באותה תקופה לא היו כמעט הבדלים בין השפה שדיברו האיסלנדים לשפה שדיברו הנורבגים. המלך משער, כנראה, שרוט הוא איסלנדי על פי שמו והתנהגותו.

^{לא} ספינות ארוכות - ספינות קרב, המצטיינות במהירותן, להבדיל מספינות סוחר.

^{לב} אולף הלא־מְרוֹחֵץ... הנאמן על שלומנו - מעין איש הביטחון של המלך. הכינוי "לא מרוחץ" בא לו על שום כך ש

^{לד} רוֹן (Jarl) - מנהיג בעל עוצמה ברוב ארצות סקנדינאביה, שלעיתים נפל אך במעט ממלך, ועל כל פנים חייב היה כל מלך להתחשב לפחות בתקיפים זברוונים. ארנויד (Arnvid) נזכר גם במקורות אחרים, אך לא בנו אטלי.

^{לה} ארץ-הגוֹתִים - חבל ארץ במרכז שבדיה של ימינו, שם גרו הגוֹתִים הקדומים. נקראת כיום Götaland.

^{לז} אגם-לוֹג - המלאר (Mälaren) של זמננו, היוצא אל הים הבלטי על יד סטוקהולם.

^{לח} האקוֹן מְאוֹמֵץ-אֶדְלֶסְטֵיִן - מלך נורבגיה, בנו של האראלד יפה-השיער, שבצעירותו בילה בחצרו של אֶדְלֶסְטֵאֵן ("אדלסטיין" בצורתו הנורדית) מלך אנגליה, ונקרא על שום כך "מאומץ-אתלסטאן".

^{לט} ארץ-היאמטים (Jamtland) בשבדית בת-זמננו) - ארצם של היאמטים, עם נורדי שחי בצפון סקנדינאביה, ולא היווה עדיין חלק מממלכת נורבגיה או שבדיה, אף כי קיים קשרי-מסחר עם שתי הממלכות האלה.

^{לז} מיצר סטוק - (Stokksund) על יד סטוקהולם, ביציאה אל הים הבלטי. כנראה Norrström של ימינו.

^מ מיצר-אירה - (Eyrasund) המיצר הרחב למדי בין שבדיה לאי שלאנד (האי הגדול ביותר בדנמארק).

^{מא} מלך הֶסְבֵּאִים - בתקופה היא ממלכת שבדיה עדיין אינה שולטת בכל השטח הנשלט היום על-ידי מדינת שבדיה, אלא קיימת רק הממלכה של עם הֶסְבֵּאִים, הנקראת "סְבֵּאָה" (Svíá, Svea), שמרכזה השלטוני בעיר הקדומה אוֹפְסֵאֵלָה. רק מאוחר יותר סיפחה אליה סביאה גם את "ארץ הגוֹתִים" ושטחים אחרים. (מלך שבדיה של ימינו עדיין מכונה רשמית "מלך הֶסְבֵּאִים, הגוֹתִים והנְנְדִים").

^{מב} בֵּית־יְלִים-

^{מג} דיוטה - משטח מוגבה בבית האיסלנדי...

^{מד} "המעין החם" - Varmalök

^{מה} העיר הֵידִי-

^{מו} Rauðarskriður נקראת בימינו Dimon.